

(*)Facultade de Educación e Traballo Social

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantexa: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D. Xosé Manuel Fernández Cid

Vicedecanos/as:

D. Francisco Javier Aguiar Fernández

Dª Ana María Iglesias Álvarez

Dª María Isabel Mociño González

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

Dª Raquel María Iglesias Domínguez

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grado en Educación Social

Subjects**Year 1st**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G130V01101	Philosophy: Social Philosophy	1st	6
O05G130V01102	Psychology: Developmental psychology	1st	6
O05G130V01103	Education: Theories and educational institutions	1st	6
O05G130V01104	Socio-educational research methodology	1st	6
O05G130V01105	Technological resources in social education	1st	6
O05G130V01201	Anthropology: Social and cultural anthropology	2nd	6

005G130V01202	Education: Teaching: Design and programming in the socio- educational field	2nd	6
005G130V01203	Education: Continuing Education	2nd	6
005G130V01204	Education: History of social education	2nd	6
005G130V01205	Education: Social pedagogy	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G130V01301	Psychology: Social psychology	1st	6
005G130V01302	Sociology: Sociology of education	1st	6
005G130V01303	Diagnosis and analysis of socio-educational needs	1st	6
005G130V01304	Social education in the educational system	1st	6
005G130V01305	Gender and social education	1st	6
005G130V01401	Adult Education	2nd	6
005G130V01402	Education for leisure and free time	2nd	6
005G130V01403	Learning strategies in socio-educational contexts	2nd	6
005G130V01404	Social Skills in social education	2nd	6
005G130V01405	Socio-educational intervention for social inclusion	2nd	6

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G130V01501	Socio-educational intervention in childhood and adolescence in social risk situations	1st	6
005G130V01502	Mediation in situations of conflict and violence	1st	6
005G130V01503	Socio-cultural Animation Programs	1st	6
005G130V01601	Introduction to professional practice	2nd	6
005G130V01602	Internships: Practicum I	2nd	12

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G130V01701	Sociolabor education and animation	1st	6
005G130V01702	Socio-educational intervention in addictive behaviour	1st	6

O05G130V01703	Socio-educational intervention in the family environment	1st	6
O05G130V01801	Internships: Practicum II	2nd	18

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G130V01901	Evaluation of socio-educational programs	1st	6
O05G130V01902	Intervention in health and social education	1st	6
O05G130V01903	Action-research in socio-educational practice	1st	6
O05G130V01904	Consumption and cultural identity sociology	1st	6
O05G130V01905	Group dynamics and community psychosocial intervention	2nd	6
O05G130V01906	Environmental education for sustainable development	2nd	6
O05G130V01907	Inter-cultural education & education for peace	2nd	6
O05G130V01908	Gerontology and Social education	2nd	6

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G130V01909	Disability and social education	1st	6
O05G130V01910	Social education in social services	1st	6
O05G130V01911	Elderly social education programs	1st	6
O05G130V01912	Sexuality and health	1st	6
O05G130V01991	Final Year Dissertation	2nd	12

IDENTIFYING DATA**Filosofía: Filosofía social**

Subject	Filosofía: Filosofía social			
Code	005G130V01101			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Rubin Álvarez, Abraham			
Lecturers	Armada Olleros, María del Carmen Rubin Álvarez, Abraham			
E-mail	abraham.rubin@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia é unha introdución ao estudo do social desde un enfoque filosófico, é dicir, non só explicativo e descritivo senón, sobre todo, autorreflexivo e crítico, capaz de poñer en cuestión a un/unha mesmo/a.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D12	Compromiso ético			
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C1	D1
1. Capacidade para coñecer os supostos filosóficos, que están na base dos proceso de intervención socioeducativa	A4	B4		D2 D3 D12
2 Capacidade para mediar na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade en comunidades socioeducativas.	A2 A4	B2 B3 B4 B5	C10	D2 D12

3 Capacidade para favorecer os valores de igualdade e cidadanía democrática e capacitar para a prevención e mediación en casos de violencia nas súas diversas manifestacións (simbólica, de xénero, etc.).	A3	B5	C10	D2 D12
4. Capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía.	A2 A3	B5	C5	D12 D18
5.- Capacidade para analizar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A2 A3	B4	C11	D2 D12

Contidos

Topic

1. Introducción á Filosofía Social.	1.1. Definición e contextualización.
2. A modernidade. Luces e sombras	2.1. Renacemento e humanismo 2.2. Teorías sociais e políticas da modernidade
3. Cidadanía e Estado de Benestar	3.1. A inclusión como un ideal do Estado de benestar. 3.2. Exclusión social: a cuestión do outro. 3.3. Intervención social: a xustiza e os cuidados desde a perspectiva de xénero.
4. Cidadanía, coñecemento, poder e educación	4.1. A crítica da razón instrumental e a sociedade unidimensional. 4.2. Sociedades disciplinarias e sociedades de control. 4.3. Educación e por-vir

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	20	0	20
Traballo tutelado	10	28	38
Seminario	10	27	37
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	25	27
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	25	27

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación xeral da materia, funcionamento, reparto de tarefas, metodoloxía e avaliación
Lección maxistral	Exposición teórica dos contidos da materia.
Traballo tutelado	Realización dun traballo de introdución á investigación relacionado coa temática da materia. Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre os resultados dun traballo, exercicio ou proxecto.
Seminario	Exposición e debate sobre un tema relacionado co programa da materia a partir da análise previa dalgún documento escrito ou gráfico.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Seguimento por parte do profesorado dos traballos obrigatorios que se han de realizar para superar a materia. No caso de activarse o protocolo de continxencia empregaranse os medios telemáticos de atención ó alumnado: a plataforma de teledocencia, o despacho virtual e Moovi para garantir á atención ó alumnado.
Seminario	Exposición e debate sobre un tema relacionado co programa da materia a partir da análise previa dalgún documento escrito ou gráfico. O profesorado valorará a posibilidade de facelo oral ou escrito

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Avaliación do proceso, resultados e presentación dun traballo de iniciación á investigación.	40	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5	C11	D1 D2 D3 D18
Seminario	Presentación e debate dun tema relacionado coa materia a partir da análise dun documento escrito ou gráfico.	20	A1 A2 A3	B1 B2 B3	C1	D1 D2 D3 D18

Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun exame no que se plasme que se entenderon os contidos fundamentais da materia	20	A1 A2 A3 A4	B1 B4	D1 D2 D3
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun exame no que se plasme que se entenderon os contidos fundamentais da materia	20	A1 A2 A3 A4	B1 B4	D1 D2 D3

Other comments on the Evaluation

Exames: realizaranse dúas probas escritas. A primeira terá lugar orientativamente a finais do mes de outubro. A segunda terá lugar na data oficial de exame da materia. Cada exame contará un 20% da nota final (40% en total).

Traballo tutelado: Ao comezo do curso o alumnado e o profesorado decidirán o tema do traballo e a data de entrega e/ou exposición. Contará un 40% da nota final.

Seminario: avaliarase a partir dos cuestionarios, reflexións e/ou comentarios orais e/ou escritos a partir dos documentos presentados. Contará un 20% da nota final.

Alumnado non asistente: Realización dun traballo relacionado cos contidos da materia, pautado entre o alumnado e o profesorado (40%), resumo e comentario crítico de dous libros da Bibliografía da materia, pautados polo profesorado (20%), exame final da materia (40%).

O alumnado asistente e o non asistente ten que alcanzar o 50% en cada unha das probas para superar a materia.

Para ambas modalidades de avaliación, as partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/es/>) no espazo "datos exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Beltrán, Elena y Maquieira, Virginia, **Feminismos. Debates teóricos contemporáneos**, Calquera, Alianza, 2001

Boladeras, M. e Campillo, N., **Filosofía social**, Calquera, Síntesis, 2001

Etchegaray, R., **Dominación y política**, Calquera, Al Margen, 2000

Habermas, Jurgen, **Teoría y Praxis: Estudios de Filosofía Social**, Calquera, Tecnos, 2000

Complementary Bibliography

Amorós, C., de Miguel, A., **Teoría feminista: De la Ilustración a la Globalización. De la Ilustración al Segundo sexo.**, Calquera, Minerva,, 2005.

Deleuze, G., **Conversaciones**, Calquera, Pretextos, 1999

Durán Palacio, N. M., **La ética del cuidado: una voz diferente**, Revista Fundación Universitaria Luis Amigó, 2015

Federici, S., **Calibán y la bruja**, Calquera, Traficantes de sueños, 2004

Foucault, M., **Vigilar y castigar**, Calquera, Siglo XXI, 2003

Gilligan, C., **La ética del cuidado**, Fundació Víctor Grífols i Lucas, 2013

Habermas, J., **La historia del pensamiento político moderno.**, Calquera, Ariel, 1996.

Habermas, J., **El discurso filosófico de la Modernidad**, Calquera, Taurus, 1989

Hardt, M e Negri, A., **Imperio**, Calquera, Paidós, 2005

Ibarra, P., Tejerina, B., (eds), **Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio cultural.**, Calquera, Trotta, 1998.

Marcuse, H., **El Hombre unidimensional: ensayo sobre la ideología de la sociedad industrial avanzada**, Calquera, Planeta Agostini, 1993

Marx, K., **Contribución a la crítica de la economía política**, Calquera, Biblioteca nueva, 2010

Rubín, A., **Corpo-circuitos. Máquinas de subxectivación**, Calquera, Euseino?, 2016

Rubín, A., **Vivir el acontecimiento. Aproximaciones desde el pensamiento contemporáneo**, Calquera, Universidad de Santiago de Compostela, 2016

Recomendacións

Other comments

- Actitude proactiva de cara ao seguimento da materia, a participación na aula e a consulta de dúbidas, tanto na aula como nas titorías.
- Emprego axeitado (consulta e estudo) da bibliografía recomendada dende o inicio do curso.
- Atención á expresión tanto oral (na aula e nas presentacións) como escrita (nos traballos e no exame).
- Boa disposición para o traballo en grupo, cultivo de actitudes dialogantes e de respecto.

En xeral, recoméndase manter unha actitude de carácter profesional en relación co cumprimento dos propios obxectivos de formación, evitando a pasividade e a delegación de responsabilidades no docente. Do mesmo xeito debe tomarse a aula como un espazo de aprendizaxe compartido entre futuros/as profesionais, fuxindo de actitudes propias de idades e etapas de formación anteriores.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología do desenvolvemento**

Subject	Psicología: Psicología do desenvolvemento			
Code	O05G130V01102			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Lecturers	Sueiro Domínguez, Encarnación			
E-mail	encarnacion.sueiro.dominguez@sergas.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	A Psicología do Desenvolvemento permite establecer os antecedentes evolutivos que son cruciais para comprender o estado actual e os previsibles cambios futuros de moitos comportamentos. En definitiva, esta materia contribúe a fundamentar a formación psicolóxica dos educadores sociais, proporcionándolles as ferramentas **disciplinares necesarias para enfrontarse ás situacións educativas, e comprender os cambios e o desenvolvemento psicolóxico das persoas coas que teñen que intervir.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D14	Adaptación a situacións novas

D15 Creatividade

D17 Iniciativa e espírito emprendedor

D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A2	B1	C1	D1
Coñecer as principais teorías e modelos do desenvolvemento.	A2	B1	C1	D1
	A4	B4		D8
Comprender o desenvolvemento psicolóxico e analizar que factores interveñen na construción do *psiquismo.	A2	B4	C1	D1
	A3		C4	D13
	A4			D18
Utilizar recursos e instrumentos proporcionados polas disciplinas psicolóxicas para a análise de datos e posterior intervención.	A2	B2	C2	D4
	A3	B5	C4	D7
			C5	D9
			C7	D10
			C17	D11
				D12
				D14
				D15
				D17
Deseñar e desenvolver programas e proxectos nos distintos contextos *socioeducativos fundamentados na Psicoloxía da Educación	A2	B3	C9	D7
	A4	B5	C10	D12
		B6	C11	D14
			C14	D15
			C15	
Desenvolver unha actitude de cooperación, respecto, tolerancia e compromiso tanto no seu traballo como alumno/a como no seu traballo profesional posterior.	A4	B1	C9	D8
		B6	C17	D9
				D10
				D12

Contidos

Topic

Desenvolvemento de 0-6 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento de 6 a 12 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento de 12 a 19 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na mocidade	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na *aduldez	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na vellez	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	2	3
Traballo tutelado	15	40	55
Cartafol/dossier	3	8	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	35	50
Presentación	8	20	28
Autoavaliación	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e transmitir información ao alumnado, sobre os contidos e o desenvolvemento da materia.
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara programacións, etc. Seguirase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Cartafol/dossier	Recompilación do traballo realizado co obxectivo de demostrar os seus esforzos, progresos e logros nunha área.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Cartafol/dossier	Explicación dos obxectivos que se pretenden e o seguimento da súa elaboración.
Tests	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Explicación e aclaración de dúbidas.

Avaliación							
	Description	Qualification	Training and Learning Results				
Traballo tutelado	Capacidade para a elaboración dos documentos sobre a temática da materia ou das programacións, etc.	30	A2 A3 A4	B2 B3 B4 B5	C1 C5 C9 C17	D1 D4 D7 D8 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D18	
Cartafol/dossier	Capacidade para recompilar material *concordante con esta materia.	10	A2 A3 A4	B1 B2 B4	C1 C4 C5 C7	D4 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Control parcial a principios do mes de novembro (30%) e control parcial a final de cuadrimestre (30%) correspondendo co exame oficial final. O alumnado que non superase o primeiro control examinarase de toda a materia no exame final.	30	A2 A3	B1 B4	C1 C4 C5 C7 C17	D1 D7 D13	
Presentación	Capacidade para expor o alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B4 B5 B6	C1 C5 C7 C9 C10 C11 C14 C15 C17	D1 D4 D7 D8 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17 D18	
Autoavaliación	Capacidade para avaliar o seu traballo.	10	A2 A3	B2 B3		D1 D8	

Other comments on the Evaluation

O alumnado asistente que se presente á convocatoria do primeiro período deberá someterse ás diferentes formas de avaliación establecidas, na data prevista.

Para aprobar a materia ha de superar todas as avaliacións previstas, para o grupo grande e mediano. O alumnado non asistente ás clases presenciais terase que pór en contacto coa profesora antes do 1 de outubro para acordar o sistema de tutorización da materia e a súa avaliación. Esta toma de contacto, así como o seguimento do progreso da materia poderá ser presencial, telefónica ou por e-mail. A ponderación da avaliación dos alumnos non asistentes será igual á dos alumnos asistentes.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Datas límite das diferentes avaliacións son as oficiais dos exames que poden consultarse na web da Facultade (<http://fccc.uvigo.es/es/>) no espazo "exámenes".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Fac. de Educ. e T. Social, esta quía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE. Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contido, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para o alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para o alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Palacios, J.; Marchesi, A. e Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación 1. Psicología evolutiva**, Alianza editorial, 2001

Papalia, D., **Psicología del desarrollo**, McGraw-Hill, 2009

Santrock, **Psicología del desarrollo: el ciclo vital**, McGraw-Hill, 2006

Complementary Bibliography

Berger, K.S. y Thompson, R.A, **Psicología del desarrollo: Infancia y Adolescencia.**, Editorial Médica Panamericana, 1997

Corral, A. Gutiérrez, F. y Herranz, P., **Psicología Evolutiva**, UNED, 1997

Craig, G.J., **Desarrollo Psicológico**, Prentice-hall Hispanoamericana, 1997

García Madruga, J. A., **Desarrollo y conocimiento.**, Siglo XXI de España Editores, 1991

Papalia, D., **Desarrollo humano**, 13, McGraw-Hill Interamericana, 2016

Rice, F.P., **Desarrollo Humano. Estudio del Ciclo Vital**, Prentice-Hall, 1997

Recomendacións

Other comments

Non se esixen *prerrequisitos obrigatorios para cursar a materia, aínda que sería de grande axuda ter coñecementos básicos para o acceso á información a través dos Tics, saber utilizar os recursos da biblioteca, coñecementos básicos de informática e destrezas para o traballo en grupo.

Recoméndase que o alumnado coñeza desde principioo a dinámica e o funcionamento que se seguirá na materia (asistencia, presentación de traballos, *tutorización...) e que o teña presente durante o seu desenvolvemento.

Esta materia enmarcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas, polo que promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación: Teorías e institucións educativas**

Subject	Educación: Teorías e institucións educativas			
Code	O05G130V01103			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Lecturers	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
E-mail	miguel.mascarenhas@edu.xunta.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/luis-miguel-nogueiras-mascarenhas/			
General description	<p>Esta materia é clave dentro da titulación e debe servir para fundamentar os coñecementos en torno á educación, movementos e institucións educativas, iniciando a formación do pensamento pedagóxico teórico-práctico e da evolución histórica do sistema escolar ata o actual universo educativo. Facilita, no marco do plan de estudos desta titulación e das materias que o configuran, unha visión teórico-aplicada que parte da realidade socioeducativa que se desenvolve no campo da Educación Social e achega ao estudante desta titulación ás diferentes institucións educativas que se enmarcan nun amplo universo educativo, salientando como propias destes estudos, sobre todo, as relacionadas coa educación non formal.</p> <p>Relaciónase especialmente esta materia, e resulta unha base imprescindible polo seu achegamento ás institucións obxecto de estudo, co Practicum I e co Practicum II (materias troncais), coa Educación Permanente (materia troncal), así como coas materias de Educación de Persoas Adultas, coa Educación non formal e a Pedagogía do Ocio (ambas as dúas de carácter obrigatorio).</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D11	Habilidades interpersoais
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Posuír unha actitude favorable ao cambio e innovación buscando respostas profesionais ás demandas sociais que plantexan as teorías educativas actuais (postmodernas).	A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C8 C13	D1 D3 D4 D7 D11 D18
Coñecer as implicacións e interrelacións existentes entre os contextos educativos e os contextos sociais.	A2 A3	B1 B4	C1	D1 D3 D18
Analizar, comentar e interpretar documentos (orais, escritos, icónicos...) de carácter socioeducativo, tanto de forma individual como grupal	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C5	D1 D3 D4 D7 D11 D18
Comprender que a educación é un proceso permanente e continuado que se desenvolve a través de medios e procesos formais, non formais e informais.	A1 A3	B1 B4	C1 C8	D1 D3 D4 D11 D18

Contidos

Topic	
1. INTRODUCCIÓN Á TEORÍA DA EDUCACIÓN	1.1. Concepto de educación, notas características. Os catro pilares da educación. 1.2. O universo educativo: tipos de educación. Educación non formal e educación social.
2. AS TEORÍAS CONTEMPORÁNEAS DA EDUCACIÓN	2.1. As primeiras teorías da modernidade pedagóxica. 2.2. O pensamento pedagóxico de J. Dewey e a corrente educativa da Escola Nova. 2.3. As teorías antiautoritarias. 2.4. As teorías da desescolarización. 2.5. As teorías marxistas. 2.6. As teorías personalistas. 2.7. As teorías da postmodernidade e a educación.
3. INSTITUCIÓNS E AXENTES EDUCATIVOS.	3.1. Orixe e evolución das institucións educativas. 3.2. Institucións educativas formais. 3.3. Institucións educativas non formais. 3.4. Outras institucións educativas. 3.5. Da escola como institución educativa á cidade/sociedade educadora.
4. CONFIGURACIÓN E EVOLUCIÓN DO SISTEMA ESCOLAR	4.1. O sistema escolar nos séculos XIX e XX. 4.2. O sistema escolar no século XXI.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	6	8
Lección maxistral	20	0	20
Seminario	10	15	25
Traballo tutelado	6	50	56
Presentación	5	14	19
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Avaliación dos coñecementos previos do alumnado así como das súas inquedanzas. Presentación xeral da materia e a súa organización. Orientacións acerca da bibliografía.
Lección maxistral	Síntese dos temas por parte do profesorado. Presentación de materiais básicos para o traballo de cada tema. Establecemento das pautas para: a preparación xeral da materia, a análise das lecturas obrigatorias, a realización de traballos e a exposición de traballos. Moderación de debates en grupos. Organización e revisión das actividades individuais e grupais realizadas na aula. Organización e revisión das exposicións dos estudantes diante da clase.

Seminario	Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais. Lectura e comentario de textos. Visionado e comentario de material audiovisual. Debates.
Traballo tutelado	Os/as estudantes desenvolverán en grupos de dous ou tres alumnos/as un traballo en profundidade sobre un autor ou corrente pedagóxica ao longo do cuadrimestre baixo as directrices e supervisión do profesor. O traballo deberá ser exposto na aula de clase diante dos demais compañeiros e compañeiras.
Presentación	Intervención do alumnado baseada na exposición verbal apoiada, se procede, co emprego de recursos didácticos ou dos traballos tutelados que completan algún contido da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Seminario	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Actividades introductorias	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Presentación	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Traballo tutelado Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistras e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de tutorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de tutorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de tutorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistras e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de tutorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de tutorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de tutorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	Asistencia, participación e realización das actividades propostas polo profesorado.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1	D3 D4 D11 D18
Traballo tutelado	Os/as estudantes presentan o resultado do traballo a través da elaboración dun documento sobre a temática concreta da materia ou investigación realizada. Desenvolverase en pequeno grupo, de forma escrita. Tamén se valorará a exposición que faga o grupo de traballo na aula de clase.	20	A1 A3	B1 B4	C1 C5	D1 D3 D4 D7 D18
Presentación	Ademais, da elaboración do traballo tutelado, avaliarase a exposición que se faga do mesmo na aula ao profesor e aos demais alumnos/as.	10	A1 A3 A4 A5	B1	C1	D1 D3 D4 D7 D11
Exame de preguntas obxectivas	Realízase unha proba tipo test de catro alternativas de resposta de todos os contidos abordados na materia. Para a puntuación final do exame teranse en conta os acertos e os erros (puntuando estes negativamente: dous erros descuentan un acerto).	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C5 C8 C13	D1 D4 D7 D11 D18

Other comments on the Evaluation

Horario de tutorías:

Primer cuatrimestre: miércoles, de 17.00 a 21.00 horas

Segundo cuatrimestre: miércoles, de 16.00 a 20.00 horas.

Para superar la materia es necesario aprobar el examen final y obtener una calificación mínima en los distintos apartados a evaluar (trabajos tutelados y prácticas).

Las partes de la materia superadas en la 1ª oportunidad, no serán objeto de evaluación en la 2ª considerándose, por lo tanto, como aprobadas en ese curso académico.

En coherencia con el carácter inclusivo que caracteriza a la Facultad de Educación e Traballo social, esta guía podrá ser adaptada para atender las necesidades específicas de apoyo educativo que presente el alumnado adscrito al programa PIUNE (PAT)

Con la finalidad de favorecer la conciliación de la vida laboral y la formación académica, los contenidos, planificación, recursos metodológicos y sistema de evaluación se adaptarán para el alumnado del curso puente garantizando, en todo caso, la consecución de las competencias y resultados de aprendizaje establecidos en este documento. Se abrirá una carpeta específica en la plataforma Moovi en la cual se informará de las tareas y pruebas de evaluación que guiarán el desarrollo de esta materia para el alumnado del curso puente o profesionales en ejercicio.

Alumnado no presencial: deberá hablar con el profesor a principio de curso para acordar un plan de trabajo específico.

Calendario de exámenes: la fechas oficiales de los exámenes pueden consultarse en la web oficial de la Facultad: (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>) en el espacio 'Exámenes 2023-24'.

Esta guía docente explicita las líneas de actuación a desarrollar con el alumnado de la materia, entendida con cierta flexibilidad; por lo tanto, puede estar sujeta a algunos reajustes puntuales.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CARREÑO, M. (COORD.), **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Síntesis, 2002

COLOM, A., **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Ariel, 1997

TRILLA, J., **La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social**, Ariel, 1996

DELORS, J., **La educación encierra un tesoro**, Santillana UNESCO, 1996

Complementary Bibliography

NEGRIN, O. e VERGARA, J., **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Centro de Estudios Ramón Areces, 2003

PALACIOS, J., **La cuestión escolar**, Laia, 1979

POZO ANDRÉS, M^a del Mar, **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Biblioteca Nueva, 2005

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Metodoloxía de investigación socioeducativa**

Subject	Metodoloxía de investigación socioeducativa			
Code	O05G130V01104			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Sierra Martínez, Silvia			
Lecturers	Castro Pais, María Dolores Sierra Martínez, Silvia			
E-mail	sierra@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/gl/estudos/grao-en-educacion-social/			
General description	<p>O deseño desta materia está pensado para que os futuros educadores sociais adquiren a capacidade de reflexionar *críticamente sobre o feito socioeducativo en xeral e sobre a súa propia práctica en particular desde un punto de vista científico; entendendo, por tanto, que esta capacidade de reflexión é un instrumento esencial para a mellora socioeducativa e o seu desenvolvemento profesional.</p> <p>Os contidos que se propoñen articulan o diálogo epistemolóxico mediante tres bloques de temas: os fundamentos da investigación *socioeducativa, o seu deseño e desenvolvemento e, finalmente, a práctica da investigación a través de contidos sobre a difusión e impacto na mellora *socioeducativa.</p> <p>As actividades están pensadas como oportunidade para desenvolver as competencias a partir da aplicación e a transferencia dos distintos saberes. Están deseñadas para facilitar a integración conceptual desde unha perspectiva crítica, reflexiva e comprometida co pleno desenvolvemento do educando.</p> <p>É importante tamén que os futuros educadores sociais comprendan que a investigación se realiza nun contexto socioeducativo concreto e que, por tanto, faise necesario adquirir unha serie de coñecementos e condutas específicos, que teñen como referencia esencial principios éticos da investigación e do código deontolóxico da profesión.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional

C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
C20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D16	Liderado
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer os parámetros metodolóxicos que se siguen para construír, analizar e/ou transformar a realidade social e educativa.	A1	B1	C1 C4 C5 C6	D1 D4 D5 D8 D20
Coñecer a natureza, paradigmas e ámbitos da investigación e intervención socioeducativa.	A1	B4	C1 C3 C5 C6	D1 D4 D5 D8 D20
Coñecer os procesos e modelos metodolóxicos básicos da investigación socioeducativa.	A1 A2	B2 B4	C1 C3 C4 C5 C7	D1 D4 D5 D7 D8 D20
Coñecer as técnicas básicas -instrumentos, estratexias e recursos- de obtención, recollida e/ou rexistro de datos socioeducativos.	A1		C3 C4 C5 C7	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D20
Coñecer as técnicas básicas de codificación, xestión e análise de datos dos paquetes estatísticos SPSSW e R para organizar, representar, describir, transformar, relacionar, estimar e contrastar datos socioeducativos.	A1 A4	B4	C4 C7	D1 D4 D5 D6 D7 D20
Ser quen de analizar e avaliar a realidade socioeducativa: ámbito natural e xeográfico, poboación e/ou beneficiarios, recursos dispoñibles e potenciais, necesidades, demandas educativas e posibilidades de transformación.	A3	B1 B2 B3 B4 B5	C2 C3 C4 C12 C13 C14 C15 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20

Ser quen de identificar, seleccionar, formular e aplicar os elementos de deseño metodolóxico da investigación e intervención socioeducativa axustados a unha determinada situación práctica.	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C3 C4 C9 C12 C13 C14 C15 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Ser quen de aplicar as técnicas básicas -instrumentos, estratexias e recursos- de obtención, recollida e/ou rexistro de datos socioeducativos.	A3 A4	B4	C4 C7	D1 D4 D5 D7 D8 D20
Ser quen de deseñar un proxecto de investigación socioeducativa e de levalo a cabo recollendo, analizando e interpretando os datos obtidos.	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C3 C12 C13 C14 C15 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Ser quen de elaborar un informe de investigación socioeducativa no que as táboas, gráficos e estatísticas se obteñan empregando o paquete estatístico SPSS para Windows ou R e no que, ademais, se faga unha proposta de programa de intervención socioeducativa.	A4 A5	B1 B2 B4 B6	C1 C3 C4 C6 C7 C8 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20

Contidos

Topic

Tema 2. O proceso de investigación socioeducativo: ¿Como investigar?	2.1. O proceso cuantitativo 2.2. O proceso cualitativo 2.3. Diferenzas entre ambos os enfoques de investigación 2.4. Informe de investigación 2.5. Ética e calidade: Consentimento informado.
Tema 3. Modelos metodolóxicos de investigación: diseños cuantitativos. ¿Como podo actuar?	3.1. Deseños cuantitativos: características xerais 3.2. Formulación de hipótese e determinación de variables 3.3. Deseños experimentais 3.4. Deseños case-experimentais 3.5. Deseños non experimentais 3.6 Definición e selección da mostra
Tema 4. Modelos metodolóxicos de investigación: diseños cualitativos. ¿Como podo actuar?	4.1. Deseños cualitativos: características xerais 4.2. Deseños Etnográficos 4.3. Deseños Biográfico-Narrativos 4.4. Deseños de Investigación-Acción 4.5. Definición e selección dos participantes
Tema 5. Técnicas e instrumentos para a investigación cuantitativa: ¿Como recoller información?	5.1. Preguntas e respostas: Cuestionarios 5.2. Test 5.3. Escalas de medida 5.4. Requisitos técnicos dos instrumentos: Fiabilidade e Validez
Tema 6. escoitar, observar e comprender: técnicas e instrumentos cualitativos. ¿Como recoller información?	6.1. Mirar para ver: Observación (Participante) 6.2. Respostas e preguntas: Entrevista (Cualitativa) 6.3. Historias de vida 6.4. Estratexias participativas para escoítaa e transformación socioeducativa
Tema 7. A análise dos datos cuantitativos: ¿Como saber si alcanzáronse os obxectivos?	7.1. Análise estatística 7.2. Aproximación á estatística descritiva 7.3. Aproximación á estatística inferencial 7.4. Organización e representación gráfica dos datos
Tema 8. A análise dos datos cualitativos: ¿Como saber si alcanzáronse os obxectivos?	8.1. Proceso de análise de datos cualitativos: Análise de contido 8.2. Criterios de rigor científico para a análise cualitativa de datos

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	2	3
Resolución de problemas	4	25	29
Prácticas de laboratorio	14	15	29
Lección maxistral	14	0	14
Resolución de problemas de forma autónoma	0	30	30
Traballo tutelado	7	24	31
Aprendizaxe colaborativa	2	7	9
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Autoavaliación	0	2	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Presentación	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Orientadas á presentación da materia e de cada un dos temas con indicación dos aspectos temáticos relevantes que requiren unha atención especial.
Resolución de problemas	Formulación, análise, resolución e debate de problemas e exercicios teóricos/prácticos sobre aspectos do temario de especial relevancia e/ou dificultade.
Prácticas de laboratorio	Aplicación dos coñecementos e procedementos adquiridos na resolución de casos, situacións, problemas e/ou exercicios prácticos.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas de forma autónoma	Exercicios a realizar fose do de aula baixa as directrices e a supervisión do docente.
Traballo tutelado	Deseño, desenvolvemento e presentación dun traballo de investigación que implique unha planificación do proceso e a súa execución mediante a recollida, análise e interpretación dos datos.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequenos grupos, seleccionados de forma intencional, que permiten aos alumnos traballar xuntos na consecución de metas comúns, beneficiosas para todos os participantes do mesmo. Traballo en pequenos grupos, onde os estudantes con diferentes niveis de habilidade utilizan unha variedade de actividades de aprendizaxe para mellorar o seu entendemento sobre a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas de laboratorio	Aplicación dos coñecementos e procedementos adquiridos na resolución de casos, situacións, problemas e/ou exercicios prácticos. O seguimento da práctica será individualizado, aínda que haxa unha posta en común ao rematar a mesma
Traballo tutelado	Traballos realizados a través da plataforma de e-learning asignada a través MooVi no que haberá unha retroalimentación constante por parte do profesorado.

Tests	Description
Presentación	Encontros voluntarios presenciais ou virtuais co fin de expor dúbidas que redundan nunha mellor comprensión da materia e a consecución das competencias a avaliar nas prácticas e traballos tutelados así como na exposición dos mesmos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Resolución de problemas	Prácticas individuais	20	
Prácticas de laboratorio	Para sumar apartados: cualificación mínima de 1 sobre 2 puntos.	20	A1 B4 C1 D1 A2 C3 D4 A3 C4 D5 A4 C7 D6 A5 D7 D20

Traballo tutelado	Para sumar apartados: cualificación mínima de 0,75 sobre 1,5 puntos.	10	A3 A4 A5	B1 B2 B3	C1 C2 C3 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame final escrito: preguntas de comprensión e relación entre conceptos da materia. Para sumar a puntuación de ambas as partes do exame é necesario obter unha cualificación mínima de 1 sobre 2.	20	A1	B1 B4	C1 C3 C4 C5 C6	D1 D4 D5 D6 D7 D20
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame final escrito: supostos nos que se presenta unha situación práctica vinculada a diversos contidos tratados na materia. Para sumar a puntuación de ambas as partes do exame é necesario obter unha cualificación mínima de 1,8 sobre 3,6.	20	A3 A5	B4	C3 C4 C7	D1 D5 D6 D7 D20
Presentación	Exposición e posta en común de traballos. Para sumar apartados: cualificación mínima de 0,75 sobre 1,5 puntos.	10	A2 A4	B4 B5	C1 C2 C4 C7	D4

Other comments on the Evaluation

Na convocatoria ordinaria, para obter a cualificación de aprobado, o alumno/a deberá acadar a puntuación mínima de 5 puntos totais, realizar en prazo todas as actividades así como cumprir os seguintes requisitos:

- Alumnado asistente. O itinerario ordinario, é dicir, a avaliación continua, é posible para aquel alumnado que teña, como mínimo, o 80% da asistencia e unha participación activa na aula. Neste caso, para poder sumar todas as puntuacións, é imprescindible alcanzar unha cualificación mínima (2 sobre 4 puntos) na parte teórica da materia (proba escrita), así como unha cualificación mínima (3 sobre 6 puntos) na parte práctica da mesma (prácticas avaliadas individuais e/ou grupais). De acadarse as puntuacións mínimas esixidas, a cualificación global sobre 10 puntos será a suma das notas parciais.

- Alumnado non asistente. O itinerario alternativo é para aquelas persoas que, por razóns debidamente xustificadas, teñan máis dun 20% de ausencias a clase ou que, cunha porcentaxe inferior de ausencias, non entregasen reiteradamente en tempo e forma os traballos que permitan avaliar o logro das competencias propias da materia. O alumnado que se atope nesta situación será cualificado coas notas das partes teóricas e prácticas. A súa puntuación final será como máximo de 10 puntos. O exame será o mesmo e nas mesmas condicións que o alumnado asistente. Se deberán realizar as prácticas avaliadas de forma individual e a entrega dos mesmos será o día oficial de realización da proba de exame. A cualificación dos traballos se realizará con idénticos criterios aos utilizados co alumnado asistente.

En caso de non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. Aquel alumnado (asistente ou non asistente) que suspenda, non alcance o mínimo esixido ou non teña puntuación, terá unha convocatoria extraordinaria na cal se poderán recuperar os apartados pendentes (proba escrita e/ou traballos) nas mesmas condicións de cualificación e a mesma proporcionalidade que na convocatoria ordinaria. Aquel alumnado que non supere a materia na convocatoria ordinaria, estará exento en convocatorias sucesivas de avaliar as partes superadas.

Os materiais obrigatorios para preparar a materia, especialmente a proba escrita, son os documentos correspondentes a cada tema (documento *Tema_X) xunto coas aprendizaxes das sesións teórico-prácticas.

A efectos evaluativos, un mesmo traballo non pode ser utilizado para outras materias e si este non cumpre os aspectos formais esixidos (en especial, citación incorrecta de autorías ou plaxio) será rexeitado. Todos os traballos entregados mediante a plataforma MooVi serán analizados mediante o sistema anti-plaxio da UVigo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas":
<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ballesteros Velázquez, B., **Investigación social desde la práctica educativa**, 1, UNED, 2019

Bisquerra Alzina, R., **Metodología de la investigación educativa**, 6, La Muralla, 2019

Hernández-Sampieri, R. & Mendoza, C., **Metodología de la investigación: las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta**, 1, McGraw-Hill, 2018

Hernández-Sampieri, R., Fernández-Collado, C. y Baptista Lucio, P., **Metodología de la investigación**, 5, McGraw-Hill, 2014

Complementary Bibliography

- Ballesteros Velázquez, B., **Taller de investigación cualitativa**, 1, UNED, 2014
-
- Bautista, N. P., **Proceso de la investigación cualitativa: epistemología, metodología y aplicaciones**, 1, Manual Moderno, 2011
-
- Berenguera, A., Fernández de Sanmamed, M. J., Pons, M., Pujol, E., Rodríguez, D. y Saura, S., **Escuchar, observar y comprender. Recuperando la narrativa en las Ciencias de la Salud. Aportaciones de la investigación cualitativa**, 1, IDIAP, 2014
-
- Bernal, C., **Metodología de la investigación. Administración, economía, humanidades y ciencias sociales**, 1, Pearson, 2010
-
- Buendía Eisman, L., Colás Bravo, P. y Hernández Pina, F., **Métodos de Investigación en Psicopedagogía**, 1, McGraw-Hill, 1998
-
- Corbetta, P., **Metodología y Técnicas de Investigación Social (ed. rev.)**, 1, McGraw-Hill, 2007
-
- Perelló, S., **Metodología de la investigación social**, 1, Dykinson, 2009
-
- Moriña Díez, A., **Investigar con Historias de vida Metodología biográfico-narrativa**, 1, Narcea, 2016
-
- McMillan, J. y Schumacher, S., **Investigación educativa. Una introducción conceptual**, 5, Pearson, 2005
-
- Navarro, E., Jiménez, E., Rappoport, S. y Thoilliez, B., **Fundamentos de la investigación y la innovación educativa**, 1, UNIR, 2017
-
- Sandín, M. P., **Investigación cualitativa en educación: fundamentos y tradiciones**, 1, McGraw-Hill, 2003
-

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303
Investigación-acción na práctica socioeducativa/O05G130V01903

Other comments

O alumnado non asistente debe comunicar ao docente, durante o primeiro mes de clase, a súa intención de optar polo itinerario alternativo e concertar unha titoría personalizada.

A comunicación entre os estudantes e as docentes realizarase mediante os foros habilitados para dúbidas académicas. As cuestións persoais serán tratadas unicamente mediante o correo electrónico institucional. Non se responderá a direccións de correo persoais.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas exames": <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo Social.

IDENTIFYING DATA**Recursos tecnolóxicos en educación social**

Subject	Recursos tecnolóxicos en educación social			
Code	O05G130V01105			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina			
Lecturers	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina			
E-mail	cricoy@uvigo.es c.sanchez@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/			
General description	<p>A formación do-a educador/a social está orientada á educación non formal e informal en contextos diversos. De modo orientativo, os campos de traballo focalízanse nas áreas socioeducativa, sociocultural, orientación social, orientación sociolaboral, discapacidades, persoas adultas, maiores, interculturalidade, protección e promoción da muller, familia, menores, etc. A educación social ten por obxecto o desenvolvemento psicossocioeducativo da cidadanía co fin de acadar, completar e ampliar a súa educación formal, necesidades e expectativas que presentan potenciando o desenvolvemento holístico ao longo da vida.</p> <p>Á práctica educativa do-a educador/a social correspóndelle organizar, analizar, diagnosticar, deseñar, elaborar, planificar, desenvolver, asesorar e avaliar proxectos educativos. Ademais, debe colaborar con outros axentes socioeducativos, culturais e laborais, cos responsables de institucións e responsables da política na orientación de dinámicas que proporcionen oportunidades de desenvolvemento á cidadanía, así como embarcarse en accións de mediación e resolución de conflitos.</p> <p>A materia de «Recursos Tecnolóxicos en Educación Social» do Grao en E. Social insírese na área de coñecemento de Didáctica e Organización Escolar e abrangue contidos de carácter teórico e sobretudo práctico. A contribución teórico-práctica desta materia posibilita a adquisición de competencias de diversa índole para acadar unha adecuada formación disciplinaria e profesional.</p> <p>Esta materia adecúase ao perfil disciplinario e profesional da titulación de Educación Social porque a integración curricular e contextualizada das tecnoloxías da información e comunicación ofrece un potencial enriquecedor imprescindible na formación do seu alumnado. As competencias de formación disciplinaria e profesional do estudiantado están dirixidas capacidades que posibiliten o uso e aplicación das tecnoloxías da información e comunicación a nivel didáctico, organizativo, comunicativo, como materia obxecto de estudo en si mesmo, de administración da xestión, de lecer como recurso de ocio, etc.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos

C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D5	Xestión da información
D11	Habilidades interpersoais
D16	Liderado
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Identificar as características e función dos recursos didácticos e dixitais.	A2	B1	C1	D5
Familiarizarse coa lexislación dos marcos reguladores da tecnoloxía dixital.	A3	B1	C1	D5
Descubrir o papel dos medios de comunicación da rede no proceso de ensino-aprendizaxe.	A4	B2	C5	D11
Adquirir bases teóricas para o emprego de habilidades e destrezas que posibiliten o manexo dos medios tecnolóxicos/dixitais de formación disciplinar e profesional.	A5	B1	C1	D5
Abordar a produción de materiais tecnolóxicos/dixitais ou adaptalos desde alternativas creativas e innovadoras.	A3	B5	C12 C14	D19
Traballar cos medios tecnolóxicos e dixitais na súa dimensión comunicativa, didáctica, lúdica, de organización e xestión.	A1	B2 B4	C9	D18
Dispor de ética profesional para o uso dos medios dixitais e no desenvolvemento de prácticas de carácter didáctico, organizativo, lúdico, de administración e xestión no campo da E. Social.	A4 A5	B4 B5 B6	C12	D16 D19
Dispoñer dunha actitude positiva e contar con ética profesional para a integración apropiada dos medios tecnolóxicos/dixitais no contexto socioeducativo da profesión na faceta: académica, de xestión, dirección e coordinación.	A3	B3	C2 C4 C19	D11 D16 D19

Contidos

Topic	
CONTIDOS TEÓRICOS VINCULADOS COS PRÁCTICOS	SÍNTESE DOS EPÍGRAFES
1. Bases conceptuais do ámbito disciplinar.	1.1. Aproximación conceptual aos termos e recursos didácticos, novas tecnoloxías, TIC, etc. 1.2. Funcións e clasificación dos recursos didácticos e das TIC.
2. Los medios tecnolóxicos e dixitais e o seu potencial socioeducativo: As TIC e o seu potencial contextual.	2.1. Integración das TIC nos ámbitos de traballo do educador/a social. 2.2. Posibilidades organizativas, administrativas, etc. 2.3. Potencial didáctico das TIC.
3. Os sistemas multimedia e a súa aplicación na educación non formal.	3.1. Concepto e características dun contorno multimedia. 3.2. Posibilidades didácticas do multimedia.
4. As redes telemáticas na educación.	4.1. Os medios de comunicación da rede: o seu uso como recursos de ensino-aprendizaxe. 4.2. Internet e os servizos que ofrece de uso para o campo da E. social.
5. Alfabetización audiovisual.	5.1. A imaxe e o son: os seus compoñentes. 5.2. Lectura de imaxes. 5.3. O vídeo como instrumento de traballo.
6. O paso dos medios tradicionais ó novos medios e o seu potencial educativo.	6.1. Nos medios de imaxe fixa. 6.2. Nos medios de comunicación social.
CONTIDOS PRÁCTICOS VINCULADOS COS TEÓRICOS	BREVE DESCRICIÓN
1. Emprego de programas do paquete de Microsoft Office e/ou de software libre.	- En aplicacións organizativo-administrativas. - Para aplicacións didácticas, presentacións e/ou de tipo lúdico.
2. Internet como recurso socioeducativo.	- Emprego dos medios de comunicación da rede. - Uso dos principais servizos de internet aplicados ao campo da E. Social. - Traballo con páxinas web.

3. Producións informáticas/dixitais susceptibles de uso socioeducativo.	- A partir de programas de tratamento de textos, de documentais e de recursos da web elaboración e desenvolvemento de creacións en soporte dixital de materiais ou recursos socioeducativos. - Elaboración de produtos multimedia aplicados o campo da E. Social.
4. Imaxe fixa e en movemento.	- Análise de documentos dixitais con imaxe fixa e en movemento. - Selección, adaptación, creación e aplicación da imaxe ás presentacións e proxeccións formativo-comunicativas e/ou lúdicas.
5. Avaliación de software susceptible de uso socioeducativo.	- Selección, descrición, análise e valoración do contido dalgún recurso dixital. - Identificación, análise e proposta para a implementación dalgún videoxogo susceptible de uso socioeducativo.
6. Observación de experiencias innovadoras sobre o emprego de novos medios no campo profesional.	- Observación directa dalgunha experiencia innovadora con tecnoloxía punta, se é posible en contexto natural ou vía internet (apoiándose na etnografía virtual) para realizar unha análise e valoración da mesma.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Presentación	4	8	12
Lección maxistral	12.5	19	31.5
Traballo tutelado	0	4	4
Aprendizaxe colaborativa	4	8	12
Foros de discusión	0	1	1
Prácticas de laboratorio	16	18	34
Prácticas de campo	3	5	8
Gamificación	8	9.5	17.5
Cartafol/dossier	3	5	8
Traballo	1	15	16
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Presentación	Intervención do alumnado feita a partir da realización dos exercicios resoltos ou de situacións problemáticas asociadas co contido da sesión maxistral, baseada na exposición verbal e apoiada no emprego de recursos didácticos a través da que tamén se interactuará e debaterá co grupo aula dun modo ordeado: propoñendo cuestións, facendo aclaracións ou desenvolvendo actividades de forma dinámica.
Lección maxistral	Exposición oral pola profesora apoiada en recursos didácticos, medios audiovisuais e TIC, coa incorporación da estratexia da interrogación didáctica dirixida aos estudantes, a posta en marcha de actividades e a exposición de traballos coa finalidade de facilitar a aprendizaxe e o desenvolvemento competencial.
Traballo tutelado	Unha vez concretado o núcleo do traballo en grupo, o alumnado discutirá e formulará as súas dúbidas a-o docente para desenvolvelo profundizando nalgún aspecto da materia e finalmente presentarao ó grupo aula.
Aprendizaxe colaborativa	Para o traballo a realizar partírase da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa aprendizaxe.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas na contorna virtual para debater temas de actualidade relacionados dentro do marco da materia co ámbito académico e/ou profesional.
Prácticas de laboratorio	Esta metodoloxía posibilitalle ao alumnado a aprendizaxe a través da realización de actividades de carácter práctico no laboratorio, indagando no funcionamento técnico dos aparatos dixitais e o desenvolvemento de habilidades e capacidades informáticas/dixitais e de tipo didáctico para abordar o deseño, desenvolvemento de proxectos, análise de experiencias socioeducativas, busca, tratamento e valoración da información, etc. Este sentido práctico vai combinado e alternando nas diversas prácticas o emprego de estratexias de gamificación, colaborativas, entre outras.
Prácticas de campo	Actividades para aproximarse e indagar sobre a realidade, posibilitando ao estudantado o contacto e a reflexión sobre experiencias prácticas da contorna social e humana, máis aló do marco teórico.
Gamificación	Actividades con aplicación de mecánicas propias dos xogos para a utilización no proceso de aprendizaxe e interacción nun entorno lúdico que propicia a motivación, implicación e diversión.

Cartafol/dossier	Recompilación do traballo do/a estudante coa finalidade de amosar os seus esforzos, progresos e a súa produción. O alumnado deseñará técnica e didacticamente, desde a parte práctica, baixo o asesoramento do profesorado, un eportfolio para recoller e presentar a totalidade do traballo desenvolto nas prácticas de laboratorio, aportando as evidencias e os produtos obtidos ao longo do curso. O estudiantado desenvolverá en formato dixital un informe/diario de prácticas, baixo as indicacións da-o docente que serán detalladas oportunamente. O seu desenvolvemento farase ao longo do cuadrimestre e será revisado regularmente. O desenvolvemento e a entrega será feita en formato dixital, e se fose necesario tamen impreso, e cerrarse a última semana do cuadrimestre.
------------------	---

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas de laboratorio	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao alumnado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Traballo tutelado	O profesorado prestaralle atención individual e grupal ao alumnado para a realización dos traballos que requiren asesoramento directo, realizando o seu seguimento.
Aprendizaxe colaborativa	Propiciarase unha organización do traballo na aula e fóra da aula en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe. Para elo, motivarase ou apoiarase ao alumnado para combinar e alternar nas diversas prácticas o emprego de estratexias colaborativas, entre outras.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas no foro será promovidas principalmente pola docente na contorna virtual para debater temas de actualidade relacionados dentro do marco da materia co ámbito académico e/ou profesional.
Gamificación	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao alumnado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Cartafol/dossier	Atenderase de forma personalizada ao estudiantado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Prácticas de campo	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao estudiantado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Tests	Description
Traballo	Atenderanse en pequenos grupos dentro da aula e a través doutros medios dixitais axudándolle ao seu desenvolvemento, así coma fora da aula orientando oportunamente.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
(PT) Exposición por parte do alumnado, en pequenos grupos, dun traballo sobre un tema da materia concretado ao inicio coa profesora. O seu desenvolvemento estará dirixido, fundamentalmente, a ampliar os contidos de tipo teórico da materia enlazándoos oportunamente cos prácticos. Na súa realización e presentación participará o grupo de traballo e para a súa exposición apoiarase en medios tecnolóxicos ou dixitais con estratexias de tipo activo. Para a súa cualificación terase en conta a pertinencia da estrutura do traballo, calidade do contido exposto, así como o interese provocado no debate tanto por cada membro do grupo como no seu conxunto, e as posibles respostas as cuestións planteadas a raíz da exposición. Ata 1 puntos.	10	A2 B4 C2 D11 A3 C19 D16 D18 D19
(PT) O alumnado desenvolverá en grupo diferentes exercicios, prácticas, problemáticas ou estudos de caso para aprofundar ou ampliar os contidos teóricos da materia. A entrega é requisito facela en formato dixital e dentro do prazo que se sinale no seu momento. Para a calificación terase en conta a fundamentación na que se apoia o desenvolvemento, a capacidade crítica, emprego de estratexias colaborativas e a proxección práctica amosada desde o oportuno razoamento. Ata 0,5 puntos.	5	A3 B2 C5 D5 A4 B3 C9 D11 B4 C12 D18 C14

Prácticas de laboratorio	(PP) O alumnado desenvolverá nas prácticas de laboratorio ante a presenza da-o docente na aula, implicándose oportunamente na marcha da clase. Este seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración das prácticas dentro da aula. Nesta observación realizada de xeito sistemático, terase en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 3,5 ptos).	35	A1 B2 C1 D5 A2 B5 C5 D11 A3 B6 C9 D16 A4 C12 D18 A5 C14 D19
Prácticas de campo	(PP) O seu seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración dentro da aula. Esta observación realizada de xeito sistemático, tendo en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 1 pto).	10	A2 B2 C1 D5 A3 C5 D11 A4 C12 D18 D19
Gamificación	(PP) O seu seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración dentro da aula. Esta observación realizada de xeito sistemático, tendo en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 1,5 pto).	15	A2 B2 C1 D5 A4 B4 C5 D11 A5 C12 D18 D19
Cartafol/dossier	(PP) Para a súa cualificación terase en conta a coherencia e claridade da estrutura, así coma a calidade técnico-didáctica amosada e capacidade de compromiso. Ata 0,25 puntos (asociados coa parte práctica da materia). O alumnado desenvolverá en formato dixital un informe/diario de prácticas, baixo as indicacións da-o docente que serán detalladas oportunamente. O seu desenvolvemento farase ao longo do cuadrimestre e será revisado regularmente. O desenvolvemento e a entrega será feita en formato dixital, e se fose necesario tamen impreso, na última semana do cuadrimestre pecharase. Na súa cualificación considérase o grao de correspondencia coas pautas facilitadas para a elaboración, coherencia e adecuación da estrutura, calidade do contido e extensión, así coma o reflexo da actitude e ética manifestada. Ata 0,75 puntos (asociados coa parte práctica da materia).	10	A2 B4 C4 D5 A3 D19 A4 A5
Exame de preguntas obxectivas	(PT) O alumnado realizará unha proba para avaliar as competencias adquiridas, que incluirán preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...) a que repostará o estudatado. Ata 1,5 puntos.	15	B6 C5 D5

Other comments on the Evaluation

- Para superar a materia todo o alumnado terá que aprobar independentemente a parte TEÓRICA (cun mínimo de 1,5 puntos) e a PRÁCTICA DE LABORATORIO (cun mínimo de 3,5 puntos). No reparto corresponden ata 7 puntos ás prácticas de laboratorio e ata 3 á parte teórica da materia. O estudantado que desenvolva e entregue en prazo as actividades/exercicios/traballos/etc. da parte teórica e da práctica, ou nalgunha delas, contarán cunha avaliación diversificada e continua de carácter formativo en ambas ou na parte que elixa. No caso de superar só unha parte da materia (teórica ou práctica) conservarase a súa cualificación dentro do mesmo curso académico, aínda que en 1ª oportunidade na Acta académica figurará a calificación resultante da súa media aritmética.

- O estudantado que non cumpran coas esixencias e calidade requiridas para superar os extremos xa descritos para a avaliación continua poderá obter ata un máximo de 3 puntos no exame teórico e deberán acadar un mínimo de 1,5 puntos para computarllos co exame que teña que facer sobre as prácticas de laboratorio, no que tamén deberán dispor dun mínimo de 3,5 puntos sobre 7 para realizar a referida suma. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria seguinte.

- As datas de realización do exame final-oficial, que desenvolverá obrigatoriamente o alumnado que non superase a materia

por avaliación continua, e a súa revisión serán as que figuran no calendario de exames da Facultade, a consultar na Web da Facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/>) no espazo de datas de exames. A hora da revisión comunicáraselle ó alumnado no momento de sacar o listado de calificacións. O lugar de publicación das cualificacións será na Plataforma utilizada na materia e/ou no taboleiro de anuncios do despacho da-o docente responsable ou en calquera outro espazo dixital comunicado con antelación.

- As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

- As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo Exames:
<http://fcce.uvigo.es/es/docencia/examenes/>

OUTRAS OBSERVACIÓNS:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se levarán a cabo co alumnado da materia, concibíndose con certa flexibilidade; en consecuencia, pode requirir algunha rectificación promovida polo grupo de destinatarios real ou pola relevancia de situacións sobrevidas. Así mesmo, aportaráselle ao alumnado a información complementaria ou pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Mominó, J. & Sigalés, C. (Coords.), **El impacto de las TIC en la educación. Más allá de las promesas.**, UOC Ediciones., 2017

Morrón-Marchena, J. A. & Torres-Barzabal, : (Coords.), **Investigación e innovación en educación social**, Octaedro, 2021

Profanter. A. & Sevillano, M. L. (Eds.), **Theory and best practice models in educational institutions in Spain and Italy**, Cambridge scholars publishing, 2017

Vázquez, E. & Sevillano, M. L. (Coords.), **Dispositivos digitales móviles en educación: El aprendizaje ubicuo**, Narcea, 2015

Williamson, B., **Big data en educación. El futuro digital del aprendizaje, la política y la práctica.**, Morata, 2018

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

É recomendable estar familiarizado ou familiarizarse coa utilización e manexo mínimo das Tecnoloxías da Información e Comunicación, cos recursos tecnolóxicos e dixitais da Universidade/campus en xeral, da biblioteca, cos persoais e do contorno.

Orientacións para acadar, se fose o caso, as referidas recomendacións: participar no curso de formación ofrecido polo servizo da biblioteca da Universidade, desenvolver sesións indagativas coas novas tecnoloxías a nivel persoal (a través de ensaio e erro), coa axuda de compañeiros/as do mesmo curso e titulación ou doutros cursos e carreiras afíns, de persoas próximas ou da-o docente.

IDENTIFYING DATA**Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural**

Subject	Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural			
Code	O05G130V01201			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Braña Rey, Fatima			
Lecturers	Braña Rey, Fatima			
E-mail	fatimab@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/fatima-brana-rey/			
General description	A materia está concebida como unha introdución á Antropoloxía social e cultural. O seu obxectivo fundamental é proporcionar os instrumentos de análise básicos sobre aqueles feitos socioculturais que se atopan na base das competencias que se deberán alcanzar para o desenvolvemento da profesión de educador/a social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D13	Autonomía na aprendizaxe
D15	Creatividade
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñece da Antropoloxía social e cultural, así como das súas orientacións teóricas no contexto cultural actual.	A1 A2		C1	D1 D7 D10
Coñece a natureza e características da cultura humana.	A4 A5	B1	C1 C19	D1 D8 D10
Coñece os modos de transmisión dos elementos da cultura humana.	A3	B4	C7 C10 C18	D1 D4 D7 D10 D11
Comprende as variadas estratexias de adaptación e económicas que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A2	B4	C7 C19	D1 D3 D10
Comprende as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas de familia e parentesco que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A2 A3 A4	B1 B4	C1 C9 C14	D1 D3 D10 D19
Capaz de comprender as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas políticos e de exercicio do poder que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A4 A5	B4	C1 C9 C10 C19	D10 D11 D13 D20
Capaz de comprender as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas relixiosos e de pensamento que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A3 A5	B1 B4	C1 C10 C19	D1 D10 D13
Capaz de analizar e comprender a diversidade de poboacións e grupos portadores de tradicións culturais diferentes.	A1 A2	B1 B4	C7	D1 D8 D10 D19
Recoñece as transformacións e cambios que veñen afectando ao sistema de cultura de Galicia.	A1 A4 A5	B1 B4	C7 C14 C18 C19	D7 D11 D15
Investiga e interpreta os elementos do sistema de cultura de Galicia.	A3 A4	B1	C9 C14 C18	D1 D3 D4 D7 D11 D15 D20

Contidos

Topic

1. A Antropoloxía social e cultural: campo de estudo e orientacións teóricas.	1.a.- Concepto e campo de estudo da Antropoloxía sociocultural. 1.b.- Metodoloxía de investigación en Antropoloxía sociocultural.
2. Natureza e características da cultura.	2.a.- Concepto, trazos e niveis de cultura. 2.b.- Conceptos afíns á cultura de relevancia antropolóxica.
3. Cultura e enculturación: a transmisión e asimilación das tradicións culturais.	3.1.- Concepto, modos e límites da enculturación. 3.2.- Mecanismos, axentes, medios e resultados da enculturación ou socialización do individuo. 3.3.- Antropoloxía feminista, sexo e xénero.
4. Estudo do sistema sociocultural humano: análise da estrutura económica, social, política, ideolóxica (relixión e pensamento) do sistema sociocultural humano.	4.1.- A estrutura económica do sistema sociocultural: os modos de produción, distribución e consumo de bens. 4.2.- A estrutura social do sistema sociocultural: matrimonio, familia, parentesco e filiación. 4.3.- A estrutura política do sistema sociocultural: sistemas políticos non centralizados e sistemas políticos centralizados. 4.4.- A estrutura ideolóxica do sistema sociocultural: maxia, relixión e os sistemas de crenzas.

5. Antropoloxía e comparación: culturas, etnias, grupos étnicos e culturais.	5.1.-Etnias, minorías étnicas e culturais. 5.2.- Multiculturalismo, integración e identidade étnica.
6. Grupos étnicos e culturais no Estado español.	6.1.- A experiencia intercultural en España: inmigrantes e refuxiados. 6.2.- Minorías e grupos marxinaos: xitanos, pobres e outros grupos de marxinaos no Estado español.
7.- O sistema de cultura da sociedade galega.	7.1.- Os elementos do sistema de cultura de Galicia. 7.2.- As unidades de organización social da sociedade galega. 7.3- Cultura e identidade do pobo galego.
8. Transformación e cambio do sistema de cultura tradicional de Galicia.	8.1.- A transformación dos elementos do sistema de cultura tradicional de Galicia 8.2. Os cambios nas unidades de organización social e no modo de vida doméstico do pobo galego.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	10	26	36
Seminario	8	24	32
Lección maxistral	23	15	38
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	10	13

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do alumnado. Traballos de aula e seminarios poden estar relacionados nun traballo único.
Seminario	Os seminarios versarán sobre actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permita profundizar ou complementar os contidos da materia. Sempre que se considere necesario, empregaranse como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Por parte do profesor da materia serán presentadas en sesións maxistrais as bases teóricas e as directrices de estudo do programa de Antropoloxía social e cultural, así como as directrices a seguir nos traballos de investigación en Antropoloxía sociocultural.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O alumnado disporá dun horario semanal de titorías do profesorado no que consultará de forma personal ou en grupos dúbidas sobre a materia. Os traballos de aula supoñen unha oportunidade para revisar a comprensión dos contidos da materia por parte do alumnado. Os traballos tutelados requiren de atención personalizada nas aulas de grupos pequenos. A atención personalizada tamén se fará no tempo establecido para as titorías que se publicará a través de Moovi. O alumnado disporá dun horario semanal de titorías do profesorado no que consultará de forma persoal ou en grupos dúbidas sobre a materia. As titorías solicitaranse por correo electrónico e atenderanse a través do Campus remoto, segundo se indique na plataforma Moovi.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Realizarase un seguimento de exercicios propostos na aula nos que se aplicarán os coñecementos teóricos e prácticos da materia. Poderá ser un traballo xeral que inclúa os seminarios.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C7 C9 C10 C14 C18 C19	D1 D3 D4 D7 D8 D10 D11 D13 D15 D19 D20

Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas tipo test.	40	A1 A2 A3 A4 A5	C1 C7	D1 D7 D8 D10 D13 D15 D19 D20
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumando realizará diversos exercicios que demostren a adquisición de coñecementos e a reflexión crítica sobre eles. Os exercicios poden ter unha estrutura diversa, desde probas de preguntas obxectivas ata exposicións orais.	20	A1 A2	B1 C7	D1 D3 D10 D19

Other comments on the Evaluation

OBTENCIÓN DA NOTA FINAL DO ALUMNADO

A nota final será o resultado da suma das metodoloxías descritas para a avaliación sempre que se aprobe o exame e o traballo. Se non se aproba exame e traballo de aula non se sumarán as cualificacións de cada avaliación e suspenderase a materia. Igualmente aínda aprobando exame e traballo será necesaria unha nota mínima de 5 para aprobar a materia.

O alumnado non presencial terá o mesmo tipo de metodoloxías de avaliación. O alumnado non presencial deberá indicar que solicita a avaliación global antes do 29 de febreiro.

SEGUNDA CONVOCATORIA

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Mais para aprobar a materia deberase aprobar cada proba descrita nesta guía de forma independente, non sumando as notas se non estivera aprobada.

As datas dos exames pódese consultar no seguinte link: <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

No caso de detección de plaxio ou posibles comportamentos anómalos ou deshonestos, nalguna proba/traballo/test/exame/actividade a cualificación final da materia será Suspenso (0) e o feito será comunicado ao Decanato do Centro para que adopte as medidas oportunas.

Ante calquera contradición que se puidera dar entre as distintas versións da guía, por mor dalgún erro na tradución, a versión que prevalecerá é a versión na lingua galega.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Méndez, L., **Siete claves para una introducción a la Antropología**, 1ª, Síntesis, 2019

KOTTAK, C.P., **Antropología cultural**, 14ª, Mac Graw Gill., 2011

Ramírez Goicoechea, E., **Etnicidad, identidad e interculturalidad**, 1ª, Ramón Areces, 2011

Méndez, L., **Antropología feminista**, 1ª, Síntesis, 2008

Díaz de Rada, A., **Cultura, antropología y otras tonterías**, 1ª, Trotta, 2010

Complementary Bibliography

VELASCO, H.; DÍAS DE RADA, A., **La lógica de la investigación etnográfica**, 1ª, Trotta, 1997

Mariño Ferro, X. R., **Antropoloxía de Galicia**, 1ª, Xerais, 2000

Berdichewsky, B., **Antropología Social: Introducción**, 1ª, Lom, 2002

Velasco, H., **Lecturas de antropología para educadores. El ámbito de la antropología de la educación y de la etnografía escolar**, 1ª, Trotta, 1993

Gondar, M., **A morte**, 1ª, Museo do Pobo Galego, 1987

Lagunas, D., **El quehacer del antropólogo**, 1ª, Bellaterra, 2018

Other comments

A presente guía é orientativa podendo adaptarse nos seus apartados á marcha das aulas durante o transcurso do curso. A bibliografía completa, as instrucións para a realización das probas de avaliación, así como a distribución de traballos indícarase a través da plataforma Moovi. Polo que o alumnado debe responsabilizarse de estar ao día nos contidos destas plataformas.

Advírtese ao alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte.

-SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

Recoméndase ao alumnado que teña presentes en todo momento as normas APA pois a omisión de citas e referencias bibliográficas nos exercicios e traballo será considerada plaxio e por tanto se avaliará a proba cunha nota de 0.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo**

Subject	Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo			
Code	O05G130V01202			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Lecturers	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
E-mail	cirodicio@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/clara-isabel-fernandez-rodicio/			
General description	<p>De modo orientativo, os campos de traballo do Educador/a Social se focalizan nas áreas *socioeducativa, sociocultural, orientación social, orientación sociolaboral, discapacidades, persoas adultas, maiores, interculturalidade, protección e promoción da muller, familia, menores, etc. Á educación social ten por obxecto o desenvolvemento *psicosocioeducativo dos cidadáns con fin de lograr, completar e ampliar a súa educación formal, necesidades e expectativas que presentan potenciando o desenvolvemento holístico ao longo da vida.</p> <p>A práctica educativa do educador/a social correspóndelle organizar, analizar, diagnosticar, deseñar, elaborar, planificar, desenvolver, asesorar e avaliar proxectos educativos. *Ademas, debe colaborar con outros axentes *socioeducativos, culturais e laborais, cos responsables de institucións e políticos na orientación de dinámicas que proporcionen oportunidades de desenvolvemento á cidadanía, así como embarcarse en accións de mediación e resolución de conflitos.</p> <p>A materia de «Didáctica: *Deseño e programas no ámbito *Socioeducativo» do Grao en E. Social insérese na área de coñecemento de Didáctica e Organización Escolar e abarca contidos de carácter teórico e práctico. Á contribución teórico-práctica desta materia posibilita a adquisición de competencias transversais ou xenéricas e específicas de formación disciplinaria e profesional.</p> <p>Esta materia adecúase ao perfil disciplinario e profesional da titulación de Educación Social porque posibilita o desenvolvemento de competencias de deseño e *implementación de proxectos *socioeducativos, á integración de estratexias e recursos innovadores.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos

C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
D5	Xestión da información
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socio-educativa e incorporalos nos diferentes ámbitos da acción *socioeducativa.	A1	B1	C1	D5
	A2	B4	C4	D13
	A3	B5	C6	D20
	A4	B6	C7	
	A5		C14 C17	
2. Levar a cabo programas e proxectos no contexto de intervención con menores	A1	B1	C2	D5
	A2	B2	C4	D12
	A3	B3	C7	D17
	A4	B4	C14	D20
	A5	B5 B6	C17 C18	
3. Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención *socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento.	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5 B6	C7 C14	D20
			C17 C18	
4. Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural.	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5 B6	C7 C14	D20
			C17 C18	
5. Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural.	A1	B3	C1	D5
	A2	B4	C2	D12
	A3	B5	C4	D13
	A4	B6	C7	D20
	A5		C14 C17	
6. Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas.	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5 B6	C7 C14	D20
			C17 C18	

Contidos

Topic	
1. Didáctica e educación social	1.1. Unha didáctica específica para a educación social. 1.2. Características da intervención en educación social. 1.3. Os procesos de ensino aprendizaxe. 1.4. O currículo. 1.5. Investigación, innovación e cambio en educación social.

2. Intervención didáctica en Educación social.	2.1. O proxecto da institución, instrumento básico para a xestión socioeducativa. 2.2. Proceso para elaborar ou revisar un proxecto institucional. 2.3. Os proxectos socioeducativos: planificar a intervención a curto prazo.
3. Tarefas de intervención e organización de procesos de actuación en Educación social.	3.1. A análise de necesidades, punto de partida. 3.2. Instrumentos para a análise de necesidades. 3.3. Das conclusións da análise de necesidades ao deseño dun modelo de formación. 3.4. As intencións educativas. Metodoloxía e organización didáctica. 3.5. Os recursos. 3.6. Estratexias metodolóxicas. 3.7. A avaliación. 3.8. Do deseño á intervención activa.
4. Análise dos medios didácticos propios da educación social.	4.1. Metodoloxía específica da educación social. 4.2. As novas estratexias didácticas na educación non formal: cine-forum, libro-forum, disco-forum, talleres, etc. 4.3. Outros recursos didácticos da educación non formal. 4.4. Os medios de comunicación na educación social: cine, teatro, monicreques, libro, internet, prensa, radio, etc. 4.5. Os xogos populares e tradicionais. 4.6. As ludotecas.
5. Avaliación dos procesos de intervención na educación social.	5.1. Procedementos, técnicas e instrumentos. 5.2. Algunhas técnicas e instrumentos de avaliación. 5.3. Algúns criterios de selección de técnicas e instrumentos para a avaliación da intervención *socioeducativa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Presentación	2	0	2
Actividades introductorias	1	10	11
Aprendizaxe baseado en proxectos	10	25	35
Resolución de problemas	10	22	32
Foros de discusión	0	8	8
Lección maxistral	20	0	20
Estudo de casos	2	40	42

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Presentación	Exposición dos alumnos das unidades didácticas
Actividades introductorias	Receións de artigos: os alumnos debatiran sobre o tema en formato mesa redonda
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración dunha unidade didáctica e outras actividades relacionadas co estilo de aprendizaxe.
Resolución de problemas	Elaboración de actividades que se propoñen na aula
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Lección maxistral	Información previa dada polo profesor cos esquemas correspondentes dos diferentes contidos básicos que debe contemplar o deseño, proxecto ou plan de intervención social.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Presentación	A docente proporcionará a información precisa para que os alumnos leven a cabo o desenvolvemento das actividades. En MOOVI estarán as actividades detalladas, rúbrica de avaliación e cronograma de entrega de todas as actividades da materia. A través dos foros de MOOVI enviaranse os avisos o alumnado.
Actividades introductorias	O MOOVI facilitará as explicacións oportunas para realizar a actividade proposta

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Actividades introductorias	10	A1 B1 C6 D20 A5

Aprendizaxe baseado en proxectos	Valoración das propostas de traballo expostas. Traballo realízase en grupo. Exposición: presentación en video.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B5 B6	C1 C2 C4 C7 C14	D5 D13
Resolución de problemas	Medios didacticos propios da educación social (Video-Forum,Tertulias dialógicas, etc)	20	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B5 B6	C2 C4 C7 C14 C17	D5
Foros de discusión	Tema de interés para a materia	10	A1 A4 A5			
Estudo de casos	Supostos prácticos relativos a PEC e todo o relativo os diferentes apartados da programación.	30	A4 A5	B5 B6	C17 C18	D13 D17

Other comments on the Evaluation

ALUMNADO ASITENTE (asistencia do 80% equilibrada nos diferentes tipos de sesións)

- Dáta tope para a entrega das diferentes actividades, será comunicada oportunamente polo profesor en MOOVI. - Para o alumnado a avaliación dos traballos con todas as metodoloxías sinaladas é obrigatorio. - Aqueles estudantes que non acudan a clase con regularidade, considéranse alumnos non presenciais e deberán realizar os traballos e proxecto de forma individual, ademais da lectura dun libro (presentación de resumo). - O alumnado asistente deberá cubrir unha ficha cos datos persoais e académicos e FOTO en MOOVI. E deberá abrir unha conta no correo Office 365 (Ver web).ALUMNADO NON ASITENTE. - O alumnado non asistente deberá concretar coa profesora a entrega os traballos/materiais/etc. a realizar. - Para superar a materia deberá tener aprobado el exame y alcanzar la evaluación positiva del 40% de las actividades (APRENDIZAXE BASEADO EN PROXECTOS E RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS). O lugar de publicación das cualificacións e da revisión será na plataforma MOOVI. - Os alumnos que non superen a matría en xuño, manténselles a nota das competencias superadas para a convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.- As datas de exames e de revisión de exames son as que se detallan: Consultar a web da Facultade de Ciencias da Educación no espazo "datos exames"

: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Bañeres, D. (et al.) (2008), **El juego como estrategia didáctica.**, Editorial Garó,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **La práctica de la evaluación en la intervención socioeducativa. Materiales e instrumentos. Vademécum del educador social.**, Uned. Pearson.,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos.**, Uned. Pearson.,

Lirio Castro, J. (2005), **La metodología en educación social. Recorrido por diferentes ámbitos profesionales.**, Editorial Dykinson,

Moral Santaell, C. y Pérez García, M.P. (Coords.), **Didáctica. Teoría y práctica de la enseñanza.**, Editorial Pirámide,

Parcerisa, A. (1999), **Didáctica en la educación social. Enseñar y aprender fuera de la escuela.**, Editorial Garó,

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Estratexias de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Recursos tecnolóxicos en educación social/O05G130V01105

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación: Educación permanente**

Subject	Educación: Educación permanente			
Code	O05G130V01203			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Diéguez García, Nuria			
Lecturers	Brea Castro, Millán Diéguez García, Nuria			
E-mail	nudieguez@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-social/titorias?ficha_pr ofesor=216			
General description	O enfoque conceptual da materia Educación Permanente presenta os diversos factores que condicionan os procesos de ensinanza-aprendizaxe no mundo, concretamente en Galicia e en España, no marco da Unión Europea.			
	<p>A nova concepción de cidadanía precisa da Educación Permanente para o desenvolvemento da formación personal e profesional dos/as cidadáns/as que responda as novas perspectivas sociais que demanda tanto a sociedade do coñecemento como a democracia participativa e as particulares características do mercado laboral. Así, a Educación Permanente potencia as capacidades da cidadanía para acceder á formación e á autoformación necesarias para a consecución do desenvolvemento dos saberes potenciais e as habilidades necesarias para participar, vivir e convivir en liberdade, xustiza, paz e democracia.</p> <p>Con esta materia se pretende que o alumnado alcance unha aproximación científica e interdisciplinar á Educación Permanente, ademais de fomentar a súa capacidade crítica, reflexiva e participativa. Polo tanto, a materia ofrece unha experiencias formativa que favorece a integración deste ámbito educativo no desempeño da práctica profesional dos futuros/as educadores/as sociais.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostran posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D11	Habilidades interpersoais

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1-Comprender a orixe dos procesos históricos de consolidación da Educación Permanente.	A1 A3	B1 B4	C4	D1 D8
2-Coñecer os conceptos teóricos da intervención socioeducativa e dos seus ámbitos de actuación na Educación Permanente.	A1 A3	B1 B3 B4 B5 B6	C4 C9 C10 C14	D1 D5 D11
3-Coñecer as características fundamentais dos ámbitos sociais, laborais e de ocio da Educación Permanente.	A1 A2 A4 A5	B3 B4	C4	D1 D8
4-Coñecer e ser capaz de poñer en práctica programas de acción comunitaria no marco da Educación Permanente.	A1 A2 A3	B3 B4 B5	C4 C9 C10 C14	D1 D11
5-Deseñar e implementar proxectos de Educación Permanente nos diferentes contextos: persoal, social e profesional.	A2	B3 B4 B5	C4 C9 C10 C14	D1 D11
6-Comprender, respetar e valorar a diversidade en todas as súas manifestacións.		B2 B5 B6		D1 D8 D11
8- Empregar as novas tecnoloxías e entender a súa finalidade formativa.	A5	B1 B2		D4 D5 D8
9-Desenvolver o dominio lingüístico que posibilite e favoreza o traballo en ambientes multiculturais e plurilingüísticos.	A1 A2 A4	B1 B3 B4 B5	C9 C10 C14	D8 D11

Contidos

Topic	
1. A educación na sociedade actual. Análisis do proceso educativo nunha sociedade en cambio.	<p>Educación permanente e procesos educativos: a educación formal, non formal e informal.</p> <p>Formación permanente a través da lectura.</p> <p>Educación Permanente: a súa dimensión social e humanística.</p> <p>Educación Permanente e Educación Social.</p>
2. Educación Permanente e a sociedade de coñecemento e globalización.	<p>A información como poder nos procesos de participación.</p> <p>A educación permanente en Europa e no mundo: novos escenarios, necesidades e respostas.</p> <p>A Educación Permanente dende un contexto globalizado.</p>
3. Educación Permanente e educación de persoas adultas.	<p>Educación Permanente e educación de persoas adultas: un proxecto de intervención socioeducativa.</p> <p>Desenvolvemento comunitario e educación permanente. A necesidade de formar para a cidadanía.</p> <p>Educación Permanente e democracia participativa.</p>
4. Estratexias de intervención socioeducativa en educación permanente.	<p>Proxectos de intervención pedagóxica e desenvolvemento comunitario en Educación Permanente o longo de toda a vida.</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	5	0	5
Seminario	14	3	17
Traballo tutelado	5	45	50
Seminario	4	17	21

Presentación	5	10	15
Lección maxistral	11	0	11
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo social. Empregarase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa, que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe. Organización de traballos en pequenos grupos co fin de profundizar en aspectos particulares das áreas temáticas expositivas. Aplicación práctica e funcional dos contidos.
Seminario	Formación complementaria aos traballos específicos de aula e os traballos tutelados.
Traballo tutelado	Traballos organizados en grupo medio, co fin de elaborar prácticas de aproximación á realidade de diferentes áreas da educación permanente: innovación e investigación.
Seminario	Supervisión en grupo, mediante fichas estruturadas de seguimento.
Presentación	Exposición- presentación dos traballos de aula e dos traballos tutelados en gran grupo, mediante o uso de recursos actuais tecnolóxicos.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Supervisión continuado dos traballos en grupo medio, mediante ficha estruturada de seguimento.
Traballo tutelado	Supervisión dos traballos aplicados de grupo, relacionados coa temática xeral, mediante ficha estruturada de seguimento.
Presentación	Axuda no proceso de elaboración das presentacións- exposicións, mediante criterios de expresión gráfica, claridade, coherencia e síntese.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo tutelado	Traballos de aula relacionados coa temática xeral.	20	B4 B5	C4 C14	D1 D4 D8 D11
Traballo tutelado	Traballos de investigación de grupos medios supervisados	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C4 C9 C10 C14 D1
Presentación	Cualidade e nivel das exposicións dos traballos.	10	B1 B4		D4 D5 D8 D11
Exame de preguntas obxectivas	Proba de preguntas cerradas sobre os contidos da materia	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C4 C9 C10 C14 D1 D8

Other comments on the Evaluation

A avaliación será continua. Para superar a materia será preciso acadar, cando menos, o 50% en todos os apartados indicados na avaliación. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de

Xullo.

Avaliación dos estudantes non asistentes. Para os estudantes non asistentes, terán que substituír os traballos de aula e grupo medio por un traballo teórico- práctico (50%), ao que se sumará a proba- exame (50%), non obstante, para superar a materia, é preciso, así mesmo, obter, cando menos, o 40% en ambos apartados (traballo e exame).

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas dos exames serán as indicadas e aprobadas oficialmente:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ECCA, **Radio ECCA**, <http://online.radioecca.org/banco/buscar.php?clav>, 2016

MEC, **Recursos de Educación Permanente**, <http://www.mecd.gob.es/dms-static/9b18b5d4-671b-46>, 2016

Ojea, M., **De la integración educativa a la inclusión. Teoría y práctica.**, Andavira, 2003

Requejo, A., **Educación permanente y educación social**, Ariel, 2003

Sáez, J., y Molina, J. G., **Pedagogía Social. Pensar la Educación Social como profesión**, Aguilar, 2006

Complementary Bibliography

Asociación Estatal de Educación Social, **Documentos profesionalizadores.**, ASEDES, 2007

INTEFF, **Formación en red**, <http://educalab.es/intef/formacion/formacion-en-re>, 2016

MEC, **Aulas Mentor**, <http://www.mentor.educacion.es/>, 2016

Sáez, J., **La profesionalización de los educadores sociales: en busca de la competencia educativa cualificada.**, Dykinson, 2003

Xunta de Galicia, **Educación de adultos/as e emprego**, <http://emplego.ceei.xunta.gal/rede-de-centros>, 2016

Xunta de Galicia, **Programa de educación permanente**, <http://www.edu.xunta.gal/portal/planproxecta/progr>, 2016

Recomendacións

Other comments

Resulta aconsellable que o alumnado coñeza a maneira de traballar cun procesador de textos, e igualmente que saiba como facer uso dos recursos dispoñibles na rede como fontes de información pero nunca como fontes para a realización mimética de traballos.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación: Historia da educación social**

Subject	Educación: Historia da educación social			
Code	O05G130V01204			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Seoane Pérez, Emilia			
Lecturers	Martínez Román, Rosana Seoane Pérez, Emilia			
E-mail	emiliasp@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/			
General description	A Historia da Educación Social ten por obxecto a análise histórico dos diversos ámbitos da intervención socioeducativa. Isto permite coñecer e comprender a orixe e a evolución das realidades sociais e dos fenómenos socioeducativos na súa relación co contexto no que se producen, o que lle proporcionará ao alumnado desta titulación unha conciencia crítica que os capacitará para intervir na súa estruturación. A mirada histórica proporciona a comprensión xenealóxica da realidade educativa como construción social e histórica e, polo tanto, do pasado, do presente e do futuro como construcións sociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

O estudiantado será capaz de integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1 A2	B4	C1	D1 D4
O estudiantado será capaz de utilizar a capacidade de análise e síntese	A3 A4	B4	C1 C5 C8	D1
O estudiantado será capaz de coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos.	A5	B3 B4	C1	D4
O estudiantado será capaz de transmitir, promover e desenvolver a cultura	A3 A4	B1 B2	C8 C11	D4
O estudiantado será capaz de xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais	A3 A4	B2	C1 C8	D4 D7
O estudiantado será capaz de intervir como mediador social, cultural e educativo	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C11	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos	A3 A4	B3 B4 B5	C5 C8 C11 C13	D7
O estudiantado será capaz de xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos	A2 A3	B3 B4 B6	C5 C8 C13	D4 D7
O estudiantado será capaz de realizar unha axeitada utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional	A2 A3 A4	B2 B3 B6	C1 C5	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de acadar o dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	A2 A3 A4	B1 B3 B4	C1 C5 C11	D4 D7
O estudiantado será capaz de coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A2 A3 A4	B4 B5	C5 C8 C12	D4 D7
O estudiantado será capaz de potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A2 A3 A4	B2 B4 B5	C8 C11 C12	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	A2 A3 A4	B2 B3 B5 B6	C5 C9	D4
O estudiantado será capaz de organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C11 C13 C14	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A2 A3 A4	B2 B3 B4 B5	C1 C5 C8 C12	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural	A2 A3 A4	B2 B3 B4	C1 C5 C8 C13	D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás	A2 A3 A4	B2 B3 B5	C1 C5 C14	D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral	A5	B2 B3 B5	C1 C5 C15	D4
O estudiantado saberá aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	A2	B4	C1 C5	D1 D4
O estudiantado demostrará posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	A1 A2	B4	C1	D1 D4

O estudiantado terá a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3	B4	C5	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de poder transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4	B3 B6	C8 C11	D4
O estudiantado será capaz de desenvolver aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5	B4 B5	C5	D4

Contidos

Topic

1. Introducción á historia da educación social.	1. Precisións conceptuais e metodolóxicas. Presentación de contidos, metodoloxía, modelo avaliativo e actividades da materia.
2. O proceso de construción do concepto actual de infancia, adolescencia e xuventude.	2. A conquista do estatuto actual de infancia. A moderna percepción social do neno. A educación nas políticas sociais da modernidade.
3. As políticas sociais da modernidade.	3. O novo concepto de pobreza. Programas e institucións para a educación e integración social da infancia marxizada. Da política social de Luis Vives á política social ilustrada.
4. As políticas sociais contemporáneas: do estado liberal aos novos estados do benestar.	4. A acción socioeducativa do estado liberal. Problemática e intervención socioeducativa no campo da delincuencia, o abandono e o traballo infantil e xuvenil. Da beneficencia aos mecanismos modernos de previsión e asistencia social. O movemento de protección á infancia e a creación dos tribunais específicos para menores
5. Precedentes da animación socio-cultural e do desenvolvemento comunitario.	5. Colonias escolares de vacacións, campamentos xuvenís, escolas de verán, asociacionismo xuvenil.
6. Achegamento histórico á educación permanente e de persoas adultas.	6. Inicios e desenvolvemento da educación de persoas adultas. A educación de adultos nos séculos XIX e XX. Iniciativas e institucións de educación de adultos: Escolas de adultos, Bibliotecas Populares, Extensión Universitaria, Universidades Populares, Misións Pedagóxicas, Campañas de Alfabetización e Capacitación Profesional
7. Proceso de profesionalización do/a educador/a social.	7. Iniciativas, prácticas e institucións no ámbito da educación social. Sectores emerxentes para a educación social.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	10	35	45
Presentación	20	40	60
Cartafol/dossier	4	17	21
Lección maxistral	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	3	13	16

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	A/O estudante, de maneira individual e en pequenos grupos, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento /desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentación	Presentación e exposición por parte do alumnado de traballos grupais tutelados pola profesora. O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Utilizarase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Cartafol/dossier	A/O estudante, de maneira individual, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O cartafol será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies Description

Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Lección maxistral	Atención grupal e individual en aula.
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Cartafol/dossier	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo individual de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora e coa posterior defensa e explicación ante a profesora nas sesións titoriais.	25	A1 B3 C1 D1 A2 B4 C5 D4 A3 B5 C8 D7 A4 A5
Presentación	Cada grupo pequeno de alumnado (3 a 5 persoas), realizará unha presentación / exposición á clase a partires da realización dun traballo grupal de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora.	25	A1 B4 C1 D1 A2 C5 D4 A3 C8 A4 C13
Cartafol/dossier	Cada alumna/o, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O cartafol será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.	20	A1 B3 C1 D1 A3 B4 D4 A5
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación de competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1 B3 C5 D1 A2 B4 C8 D7 A5 B6 C14

Other comments on the Evaluation

- As cualificacións indicadas en termos porcentuais no cadro *supra* son as máximas que se poden acadar en cada unha das probas na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA**
- Para acollerse á **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado terá unha asistencia mínima do 80% nas clases do grupo-clase e o mesmo, un 80% ás clases de grupo mediano (GM).
- Para superar a materia na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha das probas avaliadas.
- MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL:** Esta modalidade de avaliación está dirixida a: ao alumnado que non cumpra o 80% da asistencia especificada no punto nº 2 ou a aquel que opte por esta modalidade, sempre e cando llo comunique á profesora na primeira quincena de impartición da materia.
- A MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL** consistirá nun exame sobre a totalidade do temario da materia, de preguntas obxectivas (cunha valoración do 60%) e nun traballo individual tutelado pola profesora e definido en base aos contidos e obxectivos da materia (cunha valoración do 40%, do que o 20% corresponderase coa elaboración e entrega do mesmo e o 20% restante corresponderase coa defensa e presentación oral á profesora). Para superar a materia por esta modalidade de avaliación, o alumnado deberá superar as dúas probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha delas.
- EXAMES:** As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo "datos exames"
- Segunda oportunidade (xullo):** As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª do mesmo curso académico.
- En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

- García Carrasco, J (coord.), **Educación de adultos**, 1ª, Ariel, 1997
- García Molina, J. y Marí Ytarte, R, **Pedagogía Social y mediación educativa**, 1ª, APESCAM, 2002
- González Pérez, T. (ed.), **Entre el olvido y la memoria. Educación, mitos y realidades**, 1ª, Tirant humanidades, 2018
- Flecha, R.; López, F. e Saco, R., **Dos siglos de educación de adultos**, 1ª, Roure, 1988
- Ortega Esteban, J. (coord.), **Educación Social Especializada**, 1ª, Ariel, 1999

Petrus, A; Románs, M.; Trilla, J.,, **De profesión educador (a) social.**, Paidós Ibérica, 2004

Tiana, A. y otros, **Historia de la Educación Social**, 1ª, UNED, 2014

Tiana A. y Sanz, F., **Génesis y situación de la educación social en Europa.**, 6ª, UNED, 2010

Trilla, J. (coord.), **Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos**, 1ª, Ariel, 1997

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Xénero e educación social/O05G130V01305

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Other comments

Esta guía docente recolle as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade, podendo estar suxeita a algunha modificación e reaxuste puntual.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Educación: Pedagogía social**

Subject	Educación: Pedagogía social			
Code	005G130V01205			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Martínez Román, Rosana			
Lecturers	Martínez Román, Rosana			
E-mail	rosana.mr@uvigo.gal			
Web	http://http://fccc.uvigo.es/es/docencia/profesorado/rosana-martinez-roman/			
General description	Nesta materia abordaremos o estudo e as competencias vinculadas á Pedagogía Social como elementos esenciais na formación do/a Educador/a Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Relacionar os coñecementos pedagóxico-sociais procedentes de diversas fontes, entre si, e coa práctica socioeducativa.	A2 A3 A4	B1 B4	C2	D1 D4 D6 D8 D18
Coñecer, a nivel básico, os distintos ámbitos de intervención pedagóxico-social, así como as distintas institucións implicadas en cada ámbito.	A1 A2	B1 B4	C1	D1 D4 D8 D10

Desenvolver novas actitudes e valores (solidariedade, empatía, respecto...), encamiñados a unha intervención pedagóxico-social comprometida cos grupos sociais en situación de marxinación e coa realidade sociocultural galega.	A2	B1	C3	D6 D8 D11 D18 D20
Desenvolver habilidades de comunicación interpersonal e potenciar o traballo en equipo.	A3	B1	C2 C3	D6 D8 D11 D18 D20
Interrelacionar a formación coa profesionalización, tendo en conta os principios éticos que caracterizan o código deontolóxico do educador social	A1 A2 A3	B1	C1 C2	D6 D8 D10 D11

Contidos

Topic

BLOQUE I

Tema 1. Educación Social e Pedagogía Social.

Conceptos básicos.

Tema 2. A Pedagogía Social como referente científico da Educación Social.

Tema 3. A construción histórica da Pedagogía social e Educación Social: antecedentes, orixe e desenvolvemento.

Tema 4. Teorías e correntes contemporáneas na configuración da realidade educativa-social: modelos paradigmáticos.

BLOQUE II

Tema 5. Ámbitos de acción-intervención socioeducativa.

Tema 6. Marco normativo, políticas sociais e de intervención da Pedagogía e Educación Social.

Tema 7. Formación e profesionalización do/a Educador/a social.

Tema 8. Experiencias socioeducativas nos diferentes ámbitos de actuación da Pedagogía Social

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	12.5	15	27.5
Presentación	12.5	15.5	28
Lección maxistral	22.5	20	42.5
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31
Exame de preguntas obxectivas	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	Traballo grupal enfocado á adquisición de coñecementos sobre unha temática concreta. Utilizaráse unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e o grupo de estudantes o traballo tutelado.
Lección maxistral	Exposición dos temas teóricos da materia nas horas de Gran Grupo. Tamén se intercalará a exposición con preguntas ou tarefas dirixidas ao alumnado para comprobar a súa comprensión.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Atención grupal e individual en aula e nas sesións tutoriais coa profesora no seu despacho.

Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións tutoriais coa profesora no seu despacho.
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións tutoriais coa profesora no seu despacho.
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	
Exame de preguntas obxectivas	

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo en grupo (2 a 3 persoas) en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora, e coa posterior defensa e exposición na clase.	10	A1 B1 C1 D1 A2 B4 C2 D4 A3 C3 D6 A4 D8 D10 D11 D18 D20
Presentación	Cada grupo (2 a 3 persoas), realizará unha presentación / exposición á clase a partir da realización do traballo tutelado.	20	A1 B1 C1 D1 A2 B4 C2 D4 A3 C3 D6 A4 D8 D10 D11 D18 D20
Exame de preguntas obxectivas	PROBA A - BLOQUE I Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas incorrectas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	35	A1 B1 C1 D1 A2 B4 C2 D4 A3 C3 D6 A4 D8 D10 D11 D18 D20
Exame de preguntas obxectivas	PROBA B - BLOQUE II Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas incorrectas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	35	A1 B1 C1 D1 A2 B4 C2 D4 A3 C3 D6 A4 D8 D10 D11 D18 D20

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA

O Alumnado que se acolla a modalidade de **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80% tanto en Gran Grupo como en Grupos Medianos. A avaliación continua segue os criterios da guía docente.

Para superar **a parte teórica da materia** ten que realizar **dúas probas obrigatoriamente**, que se realizarán ambas na data oficial de exame:

1.Exame de preguntas obxectivas, tipo test, PROBA A: Ata 3.5 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.75 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. **Contidos de exame: temas do Bloque I.**

2.Exame de preguntas obxectivas, tipo test, PROBA B: Ata 3.5 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.75 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. **Contidos de exame: temas do Bloque II.**

Para superar **a parte práctica da materia** hai que obter como **mínimo 0.5 puntos no traballo tutelado e 1 punto na presentación-exposición do traballo** (30% da cualificación total).

Para superar a materia, o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima, tanto na

parte teórica como práctica, en cada un dos aspectos avaliábeis.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que no cumpra o criterio da asistencia (80%) se acollerá a **avaliación global**. O alumnado que se acolla a modalidade de avaliación global debe comunicar esta condición a coordinadora da materia ao inicio do cuadrimestre, e avaliación consistirá en realizar **unha proba de exame e a realización dun proxecto de acción socioeducativa coa posterior defensa e exposición** a profesora da materia.

1. Exame de preguntas obxectivas tipo test: Ata 7 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 3.50 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. Contidos de exame: temas do Bloque II.

2. Realizar un proxecto de acción socioeducativa e defensa-exposición do traballo. Ata 3 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.50 puntos para superar o traballo.

- Convocatoria de Xuño/Xullo: as partes da materia superadas na 1ª convocatoria, non serán obxecto de avaliación na 2ª convocatoria, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As **datas oficiais de exames** poden consultarse na **web da Facultade**.

- Observacións:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Melendro, M.; De Juanas, A. y Rodríguez Bravo, E., **Pedagogía Social. Retos y escenarios para la acción socioeducativa**, 2018, UNED,

CARIDE, J.A., **Las fronteras de la pedagogía social, perspectivas científica e histórica**, 2005, Gerisa,

PETRUS, A., **Pedagogía Social**, 1997, Ariel,

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social.**, 2000, Paidós,

SÁEZ CARRERAS, J., **Pedagogía Social y Educación Social. Historia, profesión y competencias.**, 2007, Pearson educación,

Úcar, X., **Pedagogías de lo social.**, 2015, UOC,

Complementary Bibliography

FREIRE, P., **La naturaleza política de la educación**, 1990, Paidós/ MEC,

PÉREZ SERRANO, G, **Pedagogía Social □ Educación Social. Construcción científica e intervención práctica**, 2003, Narcea,

QUINTANA, J. M., **Pedagogía Social**, 1984, Dyckinson,

RIERA, J., **Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social.**, 1998, Nau Llibres.,

SÁEZ, J., **La profesionalización de los educadores sociales. Construcción de un modelo teórico para su estudio**, 2005, Revista de Educación,

UNESCO, **Repensar la educación. ¿Hacia un bien común universal?**, 2015, UNESCO,

Querol Duran, R., & Parcerisas, I. C., **Desafíos para la Educación Social en tiempos de cambio.**, 2018, Revista d'intervenció socioeducativa,

SÁEZ, J. y GARCÍA, J., **Pedagogía Social: pensar la educación social como profesión.**, 2006, Alianza,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología social**

Subject	Psicología: Psicología social			
Code	O05G130V01301			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Barreiros de la Torre, Delmiro			
Lecturers	Barreiros de la Torre, Delmiro			
E-mail	dbarreiros@uvigo.es			
Web				
General description	<p>A Psicología Social constitúe unha disciplina ponte entre a Psicología Xeral e a Sociología que aborda procesos que teñen que ver coas relacións interpersoais, coa interacción e influencia social a diferente nivel (interindividual, grupal, organizacional, comunitario e social). Trata de articular o nivel individual e social ao estudar fenómenos que son simultaneamente psicolóxicos e sociais, tendo como referente a determinación mutua entre procesos mentais e sociedade: é o característico do enfoque psicossocial.</p> <p>A materia de Psicología Social ofrece contribucións relevantes a nivel teórico, metodolóxico, así como práctico de cara ao curriculum formativo en Educación Social, na medida en que trata temas que teñen que ver cos procesos psicossociais básicos que subxacen ao comportamento social (as bases nas que se asenta ese comportamento, a percepción e cognición social, relacións sociais, comunicación, comportamento prosocial e agresivo, etc.), as actitudes, os grupos, e as organizacións.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A	B	C	D
Que o alumnado sexa capaz de integrar críticamente os conceptos, marcos teóricos e metodoloxía psicosocial que están na base dos procesos de intervención socioeducativa.	A1 A4 A5	B4	C1	D1 D4
Que o alumnado sexa capaz de analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos e de promover a mediación na prevención e resolución de conflitos	A1 A3 A4 A5	B3 B4	C1 C5	D1
Que os estudantes coñezan os fundamentos do deseño de recursos e estratexias para a intervención socioeducativa, así como o desenvolvemento, xestión e avaliación de proxectos e servizos socioeducativos para diferentes contextos	A1 A2 A4 A5	B4 B5	C5 C9 C11 C12 C13 C14 C15	D1
Que sexan capaces de comprender a traxectoria da educación social e asumir e orientarse daccordo con valores de igualdade e cidadanía democrática	A4 A5	B4	C1	D1 D4
Que saiban potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A1 A2 A4 A5	B1 B2 B4 B6	C8	D7

Contidos

Topic	
Introducción	Psicoloxía Social e Educación Social. O enfoque psicosocial como ponte entre o enfoque psicolóxico e o sociolóxico.
Procesos psicosociais básicos	Socialización e aprendizaxe social. O coñecemento social das persoas: percepción social, cognición social e procesos de atribución. Relacións interpersonais e comunicación: comunicación verbal e non verbal. Niveis de comunicación.
Relacións interpersonais e procesos de atracción:	Afiliación. Atracción interpersoal. Comportamento altruista.
Relacións interpersonais e procesos de rechazo	Estereotipos, prexuízos e discriminación. Agresión.
Actitudes e influencia social	Actitudes: estrutura, formación, medición, cambio. Procesos de influencia social: maioritaria e minoritaria .
Grupos e comportamento colectivo	Introducción á Psicoloxía Social dos grupos. Psicoloxía Social do comportamento colectivo

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	20	38	58
Seminario	14	8	22
Traballo tutelado	0	30	30
Seminario	4	0	4
Presentación	3	9	12
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Cartafol/dossier	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description	
Actividades introductorias	Actividadees encamiñadas a presentar a materia e o plan de traballo individual e en grupo.
Lección maxistral	Exposición dos contidos teóricos da materia na aula por parte do profesor
Seminario	Prácticas guiadas nas que se aborda un tema monográfico, que serve para ampliación dos contidos tratados nas sesións maxistrais.
Traballo tutelado	Traballos que fai o alumnado de maneira autónoma fora da aula, tras a conseguinte planificación, supervisión e seguimento por parte do profesor
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de traballos e do proceso de aprendizaxe.

Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
--------------	--

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención persoalizada na aula e no despacho tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través de MOOVI de ensino virtual onde temos carpetas grupais e individuais nas que facemos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.
Seminario	Titoría en grupo Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención persoalizada na aula e no despacho tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través de MOOVI de ensino virtual onde temos carpetas grupais e individuais nas que facemos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Lección maxistral	Avaliación da temática teórica exposta polo profesor na aula mediante probas que combinen preguntas de resposta curta con preguntas tipo test. Débese acadar un nivel medio como mínimo para poder sumar a puntuación dos outros apartados e facer a media.	40	A1 A4	B1 B4	C1 C5	D1 D4
Seminario	Avaliación de actividades prácticas de carácter monográfico de aula mediante informes/memorias individualizadas que impliquen a descrición da actividade realizada na aula e reflexión sobre a súa vinculación coa materia e titulación	15	A2 A3 A5	B2 B3 B4	C1 C5 C8	C9 C11 C13
Traballo tutelado	Avaliación do traballo monográfico relacionado coa materia que o/a estudante/a realiza de maneira autónoma en grupo, de xeito cooperativo e baixo a supervisión do profesor. Este traballo combinará unha parte individual e outra grupal. Ademais da estrutura e contido se avaliará a presentación do traballo ou proxecto. O traballo inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e presentación, manexo das TIC e a Plataforma TEMA. A presentación final dos traballos faraa cada grupo diante de todos os demais grupos en horario reservado para as últimas sesións maxistrais, cando está reunido o gran grupo, e farase avaliación e coevaluacións desas presentacións.	30	A2 A3 A5	B4	C1 C5 C12 C13 C14 C15	D1 D4
Presentación	A avaliación das exposicións súmase aos traballos tutelados, dos que forma parte, e terase en conta a relevancia dos contidos tratados, a coherencia, claridade e atractivo da exposición	15	A4	B4		D1 D4 D7

Other comments on the Evaluation

Observacións

a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

b. Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio .

Avaliación

Alumnado Non Presencial que non poida seguir actividades de aula de xeito regular: criterios similares aos da modalidade

presencial coa salvedade de que como non participan nas actividades prácticas de aula compensarán éstas con un traballo adicional práctico ademáis do teórico. A súa avaliación basearase en: examen que combina preguntas de tipo test con preguntas curtas sobre material impreso vinculado con temario que se lle indicará oportunamente nun traballo teórico (25% máximo da calificación), un traballo práctico (25% máximo da calificación), ambos planificados previamente de acordo co profesor. Para facer a media dos traballos co exame haberá que ter aprobado éste.

O alumnado de modalidade presencial que non alcance o 70% de asistencia nos controis que se fagan nas sesións teórico-prácticas, enténdese que pasará á modalidade de tipo non presencial.

Segunda Convocatoria (Xullo): se conservarán para a Convocatoria de Xullo as calificacións das competencias e probas superadas en convocatorias previas, examinándose o alumnado só das competencias e probas non superadas anteriormente.

□As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico□.

Nota: data oficial de exame do 1º Período/Cuatrimestre (ver Taboleiro Titulación ou web da Facultade para saber día, hora e aula, e data revisión). <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Examen convocatoria de xullo: (ver Taboleiro Titulación ou web da Facultade para saber día, hora e aula, e data revisión):
<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Baron, R.A. e Byrne, D., **Psicología Social**, Pearson, 2005

Cuadrado, I., Fernández, I., **Psicología Social**, Sanz y Torres, 2007

Sabucedo, J.M., Morales, J.F., **Psicología Social**, Panamericana, 2015

Gómez, A., Gaviria, E., Fernández, I., **Psicología Social**, Sanz y Torres, 2006

Complementary Bibliography

Worchel, S., Cooper, J., Goethals, G.R., Olson, J.M., **Psicología Social**, Thompson, 2003

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria/O05G130V01905

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estratexías de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Other comments

Recomendacións, □outros comentarios□

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Recoméndase entregar a ficha dentro das dúas primeiras semanas de clase así como conectarse á plataforma MOOVI onde o alumnado atopará material relacionado ca materia.

IDENTIFYING DATA**Sociology: Sociology of education**

Subject	Sociology: Sociology of education			
Code	005G130V01302			
Study programme	Grado en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2nd	1st
Teaching language	Spanish			
Department				
Coordinator	Gómez Suárez, Águeda			
Lecturers	Gómez Suárez, Águeda			
E-mail	agueda@uvigo.es			

----- UNPUBLISHED TEACHING GUIDE -----

IDENTIFYING DATA**Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas**

Subject	Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas			
Code	O05G130V01303			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Castro Pais, María Dolores			
Lecturers	Castro Pais, María Dolores			
E-mail	maria.dolores.castro.pais@uvigo.es			
Web				
General description	Diagnóstico e Análise de Necesidades Socioeducativas é unha materia que ten como obxectivo proporcionar os fundamentos conceptuais, procedementos metodolóxicos, técnicas e instrumentos do diagnóstico en educación social que lles permita desenvolver procesos de investigación sobre temas en situacións socioeducativas complexas que apoian, orientan e validan o desenvolvemento das accións socioeducativas. A análise da realidade, variables, necesidades, recursos, procesos de interacción, contextos e a súa avaliación, considéranse elementos esenciais para o diagnóstico socioeducativo que os/as educadores sociais como paso previo á toma de decisións para a intervención socioeducativa en diversos contextos nos que poden desenvolver as súas actividades profesionais (educativas, familiares, laborais e sociocomunitarias).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B1 Transmitir, promover e desenvolver a cultura
- B2 Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
- B3 Intervir como mediador social, cultural e educativo
- B4 Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
- B5 Diseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
- B6 Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
- C1 Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
- C2 Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
- C4 Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
- C5 Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
- C6 Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
- C12 Diseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Planificación e organización
- D4 Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
- D6 Resolución de problemas e toma de decisións
- D8 Capacidade crítica e autocrítica
- D10 Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
- D11 Habilidades interpersoais
- D16 Liderado

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción educativo-social	A1	B4	C1	D1
	A2	B6	C5	D2
	A3		C6	D4
	A4			D19
	A5			
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional	A1		C5	D1
	A2		C6	D4
	A3			
	A4			
	A5			
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A1	B4	C1	D1
	A2	B6	C2	D2
	A3		C4	D4
	A4			D6
	A5			D8
				D10
				D11
				D19
				D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A1	B2	C1	D2
	A2	B4	C4	D4
	A3	B5	C5	D6
	A4		C12	D19
	A5			
Planificación e organización	A1	B5	C12	D2
	A2			D6
	A3			D11
	A4			D20
	A5			
Utilización do TIC no ámbito de estudo e contexto profesional	A1	B2	C4	D4
	A2	B4	C12	D19
	A3			
	A4			
	A5			
Liderado	A1	B1	C6	D16
	A2	B3		
	A3			
	A4			
	A5			
Orientación á calidade	A1		C5	D20
	A2			
	A3			
	A4			
	A5			

Contidos

Topic	
Tema 1.- Fundamentos conceptuais e metodolóxicos do diagnóstico nos ámbitos educativos formais, informais e non formais.	Definición.- Tipos de diagnóstico.- Obxecto e finalidade do Diagnóstico en Educación.- Distintos modelos de diagnóstico.- Funcións do diagnóstico en Educación Social.
Tema 2.- Planificación e desenvolvemento do proceso diagnóstico.	Proceso diagnóstico.- A relación entre proceso e modelo.- Distintas fases en función do modelo elixido
Tema 3. Variables e campos de exploración	Variables a considerar.- Campos de exploración
Tema 4.- Técnicas, instrumentos e recursos para o diagnóstico educativo.	Técnicas, instrumentos e recursos do diagnóstico educativo: aspectos xerais.- As técnicas, instrumentos e recursos de recollida de información en cada un dos ámbitos e variables.
Tema 5.- A análise de necesidades socioeducativas: Enfoques e xustificación	Aspectos xerais da análise de necesidades.- Modelos de análises de necesidades socioeducativas.
Tema 6.- Modelos de análise de necesidades socioeducativas	Principais modelos de análise existentes.- O modelo ANISE

Tema 7.- Ferramentas para a análise de necesidades	Indicadores sociais.- Entrevista de grupo.- Inventario de recursos.- Sondaxe de problemas.- Técnica do grupo nominal.- Técnica Delphi.- Sistema de Ideas Crave.- Grupo de discusión.- Campo de forzas.- Matriz decisional.
Tema 8.- Técnicas de emisión e comunicación de resultados.	Determinación das fases de elaboración dun informe diagnóstico.- Aspectos a contemplar nun informe.- A comunicación de resultados.
Tema 9.- Normas éticas e deontolóxicas a observar no diagnóstico e na análise de necesidades.	As normas éticas.- Normas deontolóxicas da persoa profesional da Educación Social.- O ámbito do diagnóstico e a análise de necesidades socioeducativas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	2	3
Lección maxistral	12	24	36
Estudo de casos	7	15	22
Traballo tutelado	15	37	52
Presentación	1	3	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	7	14	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Orientadas á presentación da materia e de cada un dos temas con indicación dos aspectos temáticos relevantes que requiran unha atención especial.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. Nesta materia concreta aplicarase a estudos de caso e análise de situacións relacionadas co diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas.
Estudo de casos	Aplicación dos coñecementos e procedementos adquiridos na resolución de casos, situacións, problemas e/ou exercicios prácticos.
Traballo tutelado	Deseño e presentación dun proxecto de análise de necesidades socioeducativas
Presentación	Exposición do traballo tutelado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	Axuda na aula e fora da aula en entrevistas de tutoría personalizada e con equipos de traballo
Traballo tutelado	Axuda fora da aula en entrevistas de tutoría personalizada e/ou con equipos de traballo
Tests	Description
Exame de preguntas de desenvolvemento	Axuda na aula e fora da aula en entrevistas de tutoría personalizada e con equipos de traballo para que aprendan a propoñer unha proba tipo test do mesmo carácter que a do exame da materia

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Contan coa tutela do docente. Trátase de facer análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse no proceso. A proposta dos casos para traballar con eles está prevista na medida que se vaian expondo nas sesións maxistras os contidos da materia	5	B2 C1 D1 B4 C2 D2 B5 C4 D4 C5
Traballo tutelado	Traballos cuxo contido e prazo resulta dun acordo entre alumnado (normalmente en equipo) e profesor, que se realizan co asesoramento e apoio deste. Nesta materia consistirán na realización dun proxecto de análise de necesidades socioeducativas dunha persoa, grupo de persoas ou unha organización. Inclúiranse aquí os traballos e proxectos ponderados formalmente cun 5%	40	B4 C1 D1 C2 D4 C4 D6 C5 D16 C12 D20
Presentación	Exposición do traballo tutelado	5	

Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba sobre conceptos e procedementos metodolóxicos que inclúe ítems de evocación, de recoñecemento, así como tamén problemas e exercicios prácticos sobre casos e situacións.	20	A1 B4 C5 D1 A2 B5 C6 D4 A3 D11 A4 D20 A5
Resolución de problemas e/ou exercicios	A segunda parte da proba escrita incluirá un ou varios suposto/s práctico/s cuxa finalidade será deseñar un proceso diagnóstico. Para sumar é necesario unha cualificación mínima de 1,5 sobre 3 puntos nesta parte do exame.	30	A1 B3 C2 D1 A2 B4 C4 D2 A3 B5 C5 D6 A4 B6 C6 D8 A5 C12 D10 D19 D20

Other comments on the Evaluation

Na convocatoria ordinaria, para superar a materia, o alumno deberá acadar puntuación mínima de 5 puntos totais, ter realizado todas as actividades a tempo e cumprir os seguintes requisitos:

Alumnado asistente : O itinerario ordinario, é dicir, a avaliación continua, é posible para aquel alumnado que teña, como mínimo, o 80% da asistencia e unha participación activa na aula. Neste caso, para sumar todas as puntuacións é imprescindible acadar unha nota mínima na proba escrita (2,5 sobre 5) e no traballo tutelado(2 sobre 4). Se se alcanzan as puntuacións mínimas requiridas, a puntuación global de 10 puntos será a suma das notas parciais.

A proba escrita está composta por dúas partes. A primeira parte (20%)corresponde ao desenvolvemento de preguntas de comprensión e a relación entre conceptos da materia, e a segunda parte (30%) á aplicación e transferencia teórico-práctica dos distintos contidos. Para sumar ambas partes é necesario acadar unha puntuación mínima do 50% en cada unha das partes: 1 punto de 2 na primeira parte e 1,5 de 3 na segunda parte.

Alumnado non asistente: O itinerario alternativo é para aquelas persoas que, por razóns debidamente xustificadas, teñen máis dun 20% de ausencias á clase ou que, aínda cunha porcentaxe de ausencias inferior, non entregasen en tempo e forman os traballos que permiten avaliar a consecución das competencias da materia. O estudantado que se atope nesta situación será cualificado coa nota da proba escrita, o estudo de caso e o traballo supervisado. O exame será o mesmo e nas mesmas condicións que os asistentes. Os traballos deberán realizarse individualmente e a entrega dos mesmos será o día oficial da proba de exame. A cualificación dos traballos realizarase con idénticos criterios aos empregados cos alumnos asistentes.

En caso de non ter superada a materia, as competencias non adquiridas avaliaranse na convocatoria de xullo. Aquel estudantado (asistentes ou non) que suspenda, non alcance o mínimo esixido ou non teña puntuación, terá unha convocatoria extraordinaria na que poderá recuperar as seccións pendentes(proba escrita e/ou traballo) baixo a mesma cualificación condicións e a mesma proporcionalidade que na convocatoria ordinaria.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas neste curso académico.

Os materiais obrigatorios para preparar a materia, especialmente a proba escrita, son os documentos correspondentes a cada tema xunto coa aprendizaxe das sesións teórico-prácticas.

A efectos de avaliación, un mesmo traballo non pode ser utilizado para outras materias e se este non cumpre os aspectos formais esixidos (en especial, citación incorrecta de autorías ou plaxio) será rechazado.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas":
<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información Basic Bibliography

- ANAYA, D., **Diagnóstico en Educación. Diseño y uso de instrumentos**, 1, Sanz y Torres, 2003
- PÉREZ-CAMPANERO, M^a. P., **Cómo detectar las necesidades de intervención socioeducativa**, 1, Narcea, 2000
- SOBRADO, L. e OCAMPO, C. I., **Evaluación Psicopedagógica y Orientación Educativa**, 1, Estel,
- GRANADOS, P. e MUDARRA, M. J., **Diagnóstico en Educación Social**, 1, Sanz y Torres, 2010
- Complementary Bibliography**
- Aguilar, Mª J. y Ander-Egg, E., **Diagnóstico Social**, 1, Lumen, 1995
- GUPTA, K., **Guía práctica para evaluar necesidades**, 1, Centro de Estudios Ramón Areces, 2003
- IGLESIAS, M^a. J., **Diagnóstico escolar. Teorías, ámbitos y técnicas**, 1, Pearson / Prentice-Hall, 2005
- BUISAN, C. e MARÍN, M. A., **Como realizar un diagnóstico pedagógico**, 1, Oikos-Tau, 1987

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

- Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405
- Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601
- Investigación-acción na práctica socioeducativa/O05G130V01903

Subjects that it is recommended to have taken before

- Metodoloxía de investigación socioeducativa/O05G130V01104

Other comments

O alumnado non asistente debe comunicar á docente, durante o primeiro mes de clase, a súa intención de optar polo itinerario alternativo e concertar unha titoría personalizada.

A comunicación entre o estudiantado e a docente realizarase mediante os foros habilitados para dúbidas académicas. As cuestións persoais serán tratadas unicamente mediante o correo electrónico institucional. Non se responderá a direccións de correo persoais.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas exames": <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Esta materia forma parte ademais do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo Social.

IDENTIFYING DATA**Educación social no sistema educativo**

Subject	Educación social no sistema educativo			
Code	O05G130V01304			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Seoane Pérez, Emilia			
Lecturers	Martínez Román, Rosana Seoane Pérez, Emilia			
E-mail	emiliasp@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web			
General description	<p>Coa impartición desta materia, que consta de 6 créditos ECTS de carácter obrigatorio, a impartir en 2º curso del Grado de Educación Social, trátase de aproximar a figura do educador/a social aos centros de ensino como un profesional que pretende dar resposta a diversas necesidades de intervención socioeducativa formando persoas e cidadáns dispostos a enfrontarse ás realidades actuais. Unha realidade cada vez máis complexa, que plantexa novos problemas que precisan de profesionais que os entendan en profundidade e que, pola súa formación específica, poidan axudar a previlos e buscar solucións en colaboración con todos os membros da Comunidade Educativa e fomentando canles de transmisión que perfeccionen a comunicación conxunta entre ol centro escolar e a familia co fin de conseguir unha educación integral para o alumnado, sobre todo naqueles casos nos que as circunstancias poideran prexudicar de maneira contraproducente o progreso dos educandos. A escola ten dificultades para facerse cargo das "disfuncionalidades" que nin a familia, nin os centros educativos, nin a comunidade ou o entorno poden asumir ou cumprir.</p> <p>Nesta liña, nunha institución escolar que debe atender múltiples demandas, a figura mediadora do educador/a social pode desempeñar un importante e transcendental cometido, facilitando a integración de distintos entornos educativos, aproximando os seus respectivos proxectos formativos e as influencias pedagóxicas que proveñen de diferentes ambientes. Por outra parte, e ademais das tarefas de mediación, o seu desempeño profesional poderá proxectarse en campos máis específicos, como son a educación familiar, a atención a problemas de protección e conflito na infancia, a prevención da violencia de xénero, a transición da escola á vida activa, a coordinación dos temas transversais ou o fomento da asistencia á escola dos nenos e nenas máis desfavorecidos, evitando un absentismo que conduce frecuentemente ao fracaso escolar e social.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre

C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Planificación e organización
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D5	Xestión da información
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D16	Liderado
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)	A2		C3	D9
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A2	B4	C4	D1 D5
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas.	A2	B6	C7	D2
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A4	B1	C8	D9
Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	A2	B1	C9	D5
Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)	A4	B6	C10 C12	D2
Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2	B5	C11	D2
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas	A5	B5	C20	D2
Capacidade de análise e síntese	A2	B4	C4	D1
Planificación e organización	A2	B6	C20	D2
Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega	A4	B2		D3
Xestión da información	A4	B6	C7 C11	D5
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos	A4	B4	C1 C3	D9
Compromiso ético	A2	B1	C3	D18
Liderazgo	A2		C8	D16
Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida	A5	B1	C11	D18
Orientación á calidade	A5	B1	C9	D20

Contidos

Topic	
1. O sistema educativo español: normatividade educativa de ámbito estatal, autonómico e local	1.1. Estrutura do sistema educativo español. 1.2. A educación social nos currículos escolares. A súa relación coas competencias básicas e o papel do educador/a social.
2. A figura do educador na formación social	2.1. O carácter social do fenómeno educacional. 2.2. A educación social na adolescencia.
3. O/a educador/a social no sistema educativo	3.1. Xustificacións e funcións. 3.2. Experiencias da presenza de educadores/as sociais en centros escolares de distintas CC.AA. e a nivel internacional 3.3. O caso particular de Extremadura. 3.4. As canles de comunicación familia-escola e outras institucións 3.5. A intervención do educador/a social noutros países
4. A convivencia e os conflitos nos centros escolares	4.1. Maltrato escolar entre iguais: acoso ou bullying. Indicadores, tipos de acoso, protocolo de actuación. 4.2. Programas de convivencia, prevención de conflitos e mediación escolar. 4.3. Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa.

5. O absentismo escolar e as súas consecuencias	5.1. Marco legislativo e complexidade conceptual. 5.2. Causas e medidas preventivas. 5.3. Protocolo de actuación.
6. A problemática do fracaso escolar.	6.1. Concepto e causas do fracaso escolar. 6.2. Actuacións do educador/a ante o fracaso escolar dentro e fóra da escola.
7. Colaboración da escola coas distintas redes e recursos socioculturais: cara a un sistema educativo integrado.	7.1. Cooperación da institución educativa coas diferentes áreas (Educación, Benestar Social, Sanidade, Cultura, Igualdade, Seguridade, Menores, Familia, Xustiza,...) das administracións local, autonómica e estatal.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	10	0	10
Traballo tutelado	8	40	48
Cartafol/dossier	4	20	24
Presentación	20	35	55
Exame de preguntas obxectivas	3	10	13

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	A/O estudante, de maneira individual, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... O alumnado manterá entrevistas coas profesoras da materia para asesoramento / desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Cartafol/dossier	A/O estudante, de maneira individual, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O dossier será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.
Presentación	Presentación e exposición por parte do alumnado de traballos grupais tutelados pola/s profesora/s. O alumnado manterá entrevistas coas profesoras da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Cartafol/dossier	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo individual de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora e coa posterior defensa e explicación ante a profesora nas sesións titoriais.	25	A2 B2 C1 D1 A5 B4 C4 D2 C7 D5 C9 D20 C11 C12 C20
Cartafol/dossier	Cada alumna/o, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O dossier será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.	20	A2 B1 C1 D1 A5 B4 C3 D2 B5 C4 D3 B6 C7 D5 C10 D18 D20

Presentación	Cada grupo pequeno de alumnado (3 a 5 persoas), realizará unha presentación/exposición á clase a partires da realización dun traballo grupal de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora.	25	A4 B5 C1 D1 B6 C7 D2 C8 D3 C9 D5 C10 D9 C20 D16 D20
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación de competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A2 B1 C3 D1 A5 B4 C4 D2 C7 D3 C8 D5 D20

Other comments on the Evaluation

1. As cualificacións indicadas en termos porcentuais no cadro *supra* son as máximas que se poden acadar en cada unha das probas na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA**
2. Para acollerse á **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado terá unha asistencia mínima do 80% nas clases do grupo-clase e o mesmo, un 80% ás clases de grupo mediano (GM).
3. Para superar a materia na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha das probas avaliadas.
4. **MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL:** Esta modalidade de avaliación está dirixida a: ao alumnado que non cumpra o 80% da asistencia especificada no punto nº 2 ou a aquel que opte por esta modalidade, sempre e cando llo comunique á profesora na primeira quincena de impartición da materia.
5. **A MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL** consistirá nun exame sobre a totalidade do temario da materia, de preguntas obxectivas (cunha valoración do 60%) e nun traballo individual tutelado pola profesora e definido en base aos contidos e obxectivos da materia (cunha valoración do 40%, do que o 20% corresponderase coa elaboración e entrega do mesmo e o 20% restante corresponderase coa defensa e presentación oral á profesora). Para superar a materia por esta modalidade de avaliación, o alumnado deberá superar as dúas probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha delas.
6. **EXAMES:** As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo "datos exames"
7. **Segunda oportunidade (xullo):** As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª do mesmo curso académico.
8. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Carbonell Sebarroja, J., **Pedagogías del siglo XXI**, Octaedro, 2015

Cid, X.M. e out. (coord), **Educación Social e Escola. Unha análise da última década (2006-2016)**, Nova Escola Galega-Ceesg, 2018

Castro, M. et al. (coords.), **Educación Social e Escola.**, (2008), Nova Escola Galega / Colexio de Educadoras e Educa,

Complementary Bibliography

Castillo Carbonell, M.; Paredes Navarro, L. y Bou Blanco M., **Educación social y escuela: necesidades, contextos y experiencias**, Edit. UOC, 2016

De Oliveira, A. M. e Santos, M. A., **Educacão e tempo livre: o papel do animador sócio-cultural em contexto escolar. En, Cid, X. M. & Peres, A. (eds.). Educación social, animación sociocultural y desarrollo comunitario. Vol. II.**, (2007),

Eduso.net, **El educador y la educadora social en el estado español: una concreción de su trabajo en centros escolares. Eduso.net.**, (2004),

Galán Carretero, D., **Los educadores sociales en los centros de Educación Secundaria de Extremadura**, Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social,

Ortega, J., **Pedagogía Social e Pedagogía Escolar: La Educación Social en la escuela**, 2005, Revista de Educación, 336, 111-127.

Galán David e Castillo Miquel:, **"El papel de los educadores sociales en los centros de secundaria: una propuesta para el debate"**, Educación Social, 38, pp. 121-133,

Parcerisa Aran, A., **"Educación social en y con la institución escolar"**, Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social, 2008

Quintanal Díaz,J., **Educación social en la escuela: un futuro por construir**, Edit. CSS, 2018

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Educación intercultural e para a paz/O05G130V01907

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Other comments

Esta guía docente recolle as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade, podendo estar suxeita a algunha modificación e reaxuste puntual.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Xénero e educación social**

Subject	Xénero e educación social			
Code	O05G130V01305			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Lameiras Fernández, María			
Lecturers	Armada Olleros, María del Carmen Lameiras Fernández, María			
E-mail	lameiras@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/pmayobre/			
General description	Desde hai unhas décadas, nos países democráticos, as nenas edúcanse desde a preescolar hasta a universidade en escolas chamadas coeducativas, querendo significar que as nenas e os nenos están na mesma aula e reciben a mesma ensino. Con todo, nese tipo de escola, as nenas non efectúan aprendizaxes significativas equivalentes aos seus compañeiros homes, porque a escola, a educación formal e non formal, segue a ser unha importante correa de transmisión da dominación masculina, do privilexio epistémico outorgado pola nosa tradición á forma de conceptualizar o mundo os varóns. O resultado é que a educación non é neutral, exerce unha socialización diferencial por sexos de acordo coa orde patriarcal e impón o modo masculino de estar e relacionarse co mundo. Por iso é necesaria unha intervención educativa encamiñada á consecución da eliminación dos obstáculos, visibles e invisibles, que impiden o desenvolvemento integral das capacidades de mulleres e homes sen restricións de xénero e que permita educar para ser igualmente diferentes			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)			
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Sabe empregar os valores de igualdade e de cidadanía democrática característicos dunha cultura inclusiva	A2	B2	C8	D18
	A4	B6		

Ten capacidade para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade de xénero	A3 A4	B3 B4	C12	D1
É capaz de deseñar e aplicar programas e estratexias de intervención para a prevención de diferentes tipos de violencia, particularmente da violencia simbólica, de xénero o sexual.	A2 A5	B5	C8 C12	D2
Coñecer a estrutura patriarcal da cultura occidental, deconstruír dita cultura dende a perspectiva de xénero e ser capaz de promover e transmitir unha cultura e educación non androcéntrica.	A1 A4	B1 B4		D1 D2 D3

Contidos

Topic

1.- Bases conceptuais e históricas da construción social das mulleres como o segundo sexo.

2.- Teorías Feministas y Educación

3.- A construción da femineidade e a masculinidade hexemónica: os estereotipos de xénero

4.- A cosificación e deshumanización dos corpos das mulleres: discriminación e violencia.

(*)5. Las mujeres y los derechos

5. As mulleres e os dereitos

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	20	0	20
Traballo tutelado	15	45	60
Traballo tutelado	5	20	25
Presentación	3	2	5
Actividades introdutorias	3	0	3
Exame de preguntas obxectivas	1	36	37

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Presentación dos contidos teóricos da materia.
Traballo tutelado	Realizar un traballo GRUPAL sobre a historia do feminismo.
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo INDIVIDUAL audiovisual sobre contidos da materia que serán presentados nos GM correspondentes de cada estudante.
Presentación	Presentación do traballo GRUPAL no gran grupo
Actividades introdutorias	Introducción da materia

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo en GRUPO sobre a historia do feminismo nas 3 olas.	40	A1 B1 C8 D1 A2 B2 C12 D2 A3 B3 D3 A4 B4 D18 A5 B5 B6
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo audiovisual INDIVIDUAL que será exposto nos GM da cada estudante. E actividades de aula	10	
Presentación	Presentación do traballo en GRUPO	10	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para a avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas cerradas e tamen preguntas abertas sobre o temario	40	

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA

Alumnado que se acolla a modalidade de avaliación continua debe ter unha asistencia do 80% tanto en Gran Grupo como en Grupos Medianos. A avaliación continua segue os criterios da guía docente (ver na Web da Facultade o calendario de

exámenes).

Para superar a parte teórica hai que obter como mínimo 2 puntos. Para superar a parte práctica da materia hai que obter como mínimo 3 puntos. Para aprobar a materia é obrigatorio ter aprobadas tanto a parte teórica (examen) como a parte práctica (traballos).

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que no cumpra o criterio da asistencia (80%) ten que ir a avaliación global seguindo os seguintes criterios:

Para superar a parte teórica da materia ten que realizar dúas probas obrigatoriamente no mesmo día:

1. Exame proba obxectiva tipo test: Ata 4 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 2

puntos para superar esta proba (a nota total supón o 40% da cualificación da materia). Cada dúas preguntas

fallidas no exame, restará unha correcta, tamén podran incluírse preguntas abertas. Contidos de exame: temas todos os bloques da materia.

2. Exame oral: Ata 2 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1 punto para superar esta

proba (a nota total supón 20% da cualificación da materia). Contidos de exame oral: temas todos os bloques da materia.

Para superar a parte práctica da materia:

1. Traballo: ata 4 puntos pola realización dun traballo audiovisual de duración no superior a 15 minutos referido a unha temática relacionada co temario teórico-práctico da materia centrado no análise de 4 artigos de revistas científicas publicados entre 2022-2023-2024, ou 1 libro, ou de informes, ou material audiovisual sendo a nota mínima para aprobar a actividade 2 puntos (a nota total supón o 40% da cualificación do alumno/a).

Os traballos deberan entregarse o día do exame na plataforma Moovi da materia.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas oficiais dos exames e de revisións poden consultarse na web da Facultade de Educación e Traballo Social.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Altable, Rosario,, **Penélope o las trampas del amor**, Mare Nostrum,, 1992

Blanco, Nieves (coord.), **Educación en femenino y masculino**, Akal, 2001

Bourdieu, Pierre, **La dominación masculina**, Anagrama, 2000

Jiménez, Carmen, Pérez, Gloria, **Educación y género. El conocimiento invisible**, Tirant lo Blanch, 2008

Rodríguez, Carmen (comp.),, **La ausencia de las mujeres en los contenidos escolares.**, Niño y Dávila,

Simón Rodríguez , María Elena, **La igualdad también se aprende: cuestión de coeducación.**, Narcea,, 2010.

Subirats, Marina y Brullet, Cristina,, **Rosa y azul: la transmisión de los géneros en la escuela mixta.**, Instituto de la Mujer,, 1998

VV.AA., **La cultura de género en las organizaciones escolares**, Octaedro, 2005

Kate Millet, **Política sexual**, Cátedra, 2010

Simone de Beauvoir, **El segundo sexo**, Cátedra, 2017

Luce Irigaray, **Yo, Tu, Nosotros**, Cátedra, 1992

Kiama Chimamanda, **Todos deberíamos ser feministas**, Literatura Random House, 2019

Kiama Chimamanda, **Querida ijeawele. Cómo educar en el feminismo**, Literatura Random House, 2021

Ana de Miguel, **Ética para Celia**, SA Ediciones B, 2021

Tania Merelas Iglesias, Noelia Darriba García, Natalia Dominguez Galán, Maite Sio Docampo, Isabel Ta, **Sobre educación social y feminismo(s): el caso de Fiadeiras**, Nº 21, Revista de educación social, 2015

Bas Peña, E; Perez de Guzmán Puya, María Victoria, **La formación y la intervención de los educadores/as sociales en cuestiones de género**, Educació social. Revista d`Intervenció socioeducti, 2016

Ekis Ekman, **Sobre la Existencia del Sexo**, Feminismos, 2021

Miquel Misse, **A la conquista del cuerpo equivocado**, Egales Editorial, 2018

Alicia Mirayes, **Distopias Patriarcales**, Feminismos. Catedra, 2021

Alicia Mirayes, **Delirio y Misoginia Trans**, Los libros de la Catarata, 2022

Rosa María Magda, **La mujer Molesta**, Trincheras, 2019

Lameiras, M., Rodríguez, Y. y Martínez, R., **el cuerpo del delito: la cosificación sexual de las mujeres**, Tirant Humanidades, 2022

Amelia Valcarcel, **Ahora, Feminismo: Cuestiones candentes y frentes abiertos**, Cátedra, 2019

Complementary Bibliography

Herranz, Yolanda, **Igualdad bajo sospecha**, Narcea, 2006

Lomas , Carlos, **Los chicos también lloran: identidades masculinas, igualdad entre los sexos y coeducación**, Paidós, 2004

Amelia Valcarcel, **La civilización feminista**, La esfera de los libros, 2023

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación de persoas adultas**

Subject	Educación de persoas adultas			
Code	O05G130V01401			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Seoane Pérez, Emilia			
Lecturers	Seoane Pérez, Emilia			
E-mail	emiliasp@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/			
General description	<p>A Educación de Persoas Adultas, recoñecida como un campo da Educación Social, de cara a proporcionar unha formación científica e experiencial nos seus estudos universitarios, ven avalado por unha longa traxectoria que comeza a súa andaina no Real Decreto 1420/1991 (RD 1420/1991, BOE 10-10-1991), momento no que a Educación Social acada o seu estatus universitario.</p> <p>No Plan de Estudos da Universidade de Vigo, para o título de Grao en Educación Social, a materia de Educación de Persoas Adultas, ten carácter obrigatorio, impártese no 2º cuadrimestre do 2º curso cunha carga lectiva de 6 créditos ECTS.</p> <p>Esta materia, ten por obxecto o estudo e a análise histórico, conceptual, metodolóxico e legal da Educación de Persoas Adultas, coa finalidade de que o estudantado coñeza, comprenda e utilice correctamente os termos relacionados coa Educación de persoas adultas; comprenda os diferentes modelos de Educación de persoas adultas así como que coñeza e identifique os ámbitos de actuación da educación de persoas adultas, analizando e comprendendo a súa relación cos seus antecedentes históricos, as situacións presentes e as necesidades emerxentes tendo en conta os diferentes cambios educativos, económicos, laborais, culturais, sociais, ecolóxico-ambientais e políticos.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
D1	Capacidade de análise e síntese
D5	Xestión da información

D6 Resolución de problemas e toma de decisións

D11 Habilidades interpersoais

D12 Compromiso ético

D13 Autonomía na aprendizaxe

D14 Adaptación a situacións novas

D15 Creatividade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
O estudiantado será capaz de intervir como mediador social, cultural e educativo	A3	B3	C2 C4	D6 D11 D12 D15
O estudiantado, será capaz de transmitir, promover e desenvolver a cultura	A4	B1	C1 C4	D5 D11 D12 D15
O estudiantado será capaz de coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos	A1	B4	C1 C2 C10	D12 D13
O estudiantado será capaz de deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos	A2	B5	C2 C4 C5	D12 D15
O estudiantado será capaz de xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos	A2	B6	C1 C4 C8 C11	D12 D15
O estudiantado será capaz de integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1 A2	B4	C1	D1 D5 D12 D13
O estudiantado debe estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A4	B3	C2	D1 D12 D15
O estudiantado será capaz de xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais	A2 A3	B2	C5 C11	D5 D12 D15
O estudiantado será capaz de analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A4	B4	C4	D1 D5 D12
O estudiantado debe ser capaz de coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A1	B5	C5	D1 D5 D15
O estudiantado será capaz de potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A2 A3	B3 B6	C8	D11 D12 D15
O estudiantado será capaz de desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)	A2 A4	B3 B5	C10 C11	D6 D12 D13 D15
O estudiantado será capaz de organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2 A4	B1 B3 B5	C5 C10 C11	D12 D14 D15
O estudiantado será capaz de aplicar a capacidade de análise e síntese	A1	B4	C4	D1 D12 D15
O estudiantado será capaz de manexar unha axeitada xestión da información	A2	B4 B6	C4	D5 D12 D15
O estudiantado terá capacidade de resolución de problemas e toma de decisións	A3	B3	C2 C11	D6 D12 D13
O estudiantado será capaz de actuar e intervir con habilidades interpersoais	A4	B4	C5	D11 D12 D15

O estudiantado será capaz de actuar e intervir con compromiso ético	A5	B2 B3	C4	D12 D14 D15
O estudiantado será capaz de actuar e intervir con criterios de autonomía na aprendizaxe	A5	B1	C1	D12 D13
O estudiantado será capaz de adaptarse a situacións novas	A1 A4	B2 B4	C10 C11	D1 D12 D14 D15
O estudiantado demostrará posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	A1 A2	B4	C1	D1 D12
O estudiantado será capaz de actuar e intervir con creatividade	A2 A5	B5 B6	C1 C2	D12 D13 D15
O estudiantado saberá aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	A2	B4	C4	D1 D12 D14 D15
O estudiantado terá a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3	B4	C2 C4	D5 D6 D12 D14 D15
O estudiantado será capaz de poder transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4	B3 B6	C8 C11	D11 D12 D14
O estudiantado será capaz de desenvolver aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5	B4 B5	C5 C10	D5 D6 D12 D14 D15

Contidos

Topic	
1-Aproximación histórica e conceptual á educación de persoas adultas.	.Aproximación histórica á educación de persoas adultas .Marco conceptual da educación de persoas adultas
2-Obxectivos e ámbitos da educación de persoas adultas.	.Obxectivos da educación de persoas adultas. .Ámbitos da educación de persoas adultas.
3-Adultez e aprendizaxe.	.A adultez desde diferentes perspectivas e enfoques. .A aprendizaxe na persoa adulta.
4-Políticas e medidas para o desenvolvemento da educación de persoas adultas en Europa.	.Políticas para o desenvolvemento da educación de persoas adultas en Europa. .Medidas para o desenvolvemento da educación de persoas adultas en Europa.
5-A educación de persoas adultas nos sistemas educativos do Estado español.	.Marco legal de referencia para a educación de persoas adultas, nas diferentes comunidades do Estado español
6-Lei 9/1992, do 24 de xullo, de educación e promoción de adultos. Lexislación galega actual.	.Obxectivos da Lei .Campos fundamentais de actuación .Programas de acción,...
7-Ofertas educativas actuais para/con persoas adultas.	-
8-Necesidades educativas emerxentes con persoas adultas.	-
9-Recursos e modalidades de educación de persoas adultas.	.Recursos a ter en conta no marco da educación de persoas adultas. .Modalidades de educación de persoas adultas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	10	35	45
Presentación	20	40	60
Cartafol/dossier	4	20	24
Lección maxistral	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	3	10	13

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballo tutelado	A/O estudante, de maneira individual e en pequenos grupos, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento / desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentación	Presentación e exposición por parte do alumnado de traballos grupais tutelados pola profesora. O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Cartafol/dossier	A/O estudante, de maneira individual, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O dossier será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.
Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.
Cartafol/dossier	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo individual de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora e coa posterior defensa e explicación ante a profesora nas sesións titoriais.	25	A1 A2 A3 A4	B4 C4 D5 D12 D13 D15
Presentación	Cada grupo pequeno de alumnado (3 a 5 persoas), realizará unha presentación/exposición á clase a partires da realización dun traballo grupal de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora.	25	A1 A2 A3 A4	B4 C8 D5 D13 D15
Cartafol/dossier	Cada alumna/o, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O dossier será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.	20	A1 A3	B4 C1 C4 D1 D5 D13 D15
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación de competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1 A4	C1 C5 D1 D5

Other comments on the Evaluation

1. As cualificacións indicadas en termos porcentuais no cadro *supra* son as máximas que se poden acadar en cada unha das probas na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA**
2. Para acollerse á **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado terá unha asistencia mínima do 80% nas clases do grupo-clase e o mesmo, un 80% ás clases de grupo mediano (GM).
3. Para superar a materia na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha das probas avaliáveis.
4. **MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL:** Esta modalidade de avaliación está dirixida a: ao alumnado que non cumpra o 80% da asistencia especificada no punto nº 2 ou a aquel que opte por esta modalidade, sempre e cando llo comunique á profesora na primeira quincena de impartición da materia.
5. **A MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL** consistirá nun exame sobre a totalidade do temario da materia, de preguntas obxectivas (cunha valoración do 60%) e nun traballo individual tutelado pola profesora e definido en base aos contidos e obxectivos da materia (cunha valoración do 40%, do que o 20% corresponderase coa elaboración e

entrega do mesmo e o 20% restante corresponderase coa defensa e presentación oral á profesora). Para superar a materia por esta modalidade de avaliación, o alumnado deberá superar as dúas probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha delas.

6. **EXAMES:** As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo "datas exames"
7. **Segunda oportunidade (xullo):** As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª do mesmo curso académico.
8. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Flecha, R.; López, F. e Saco, R., **Dos siglos de educación de adultos**, 1ª, El Roure, 1988

García Carrasco, J. (coord.), **Educación de adultos**, 1, Ariel, 1997

García Molina, J. y Marí Ytarte, R. (coord.), **Pedagogía Social y mediación educativa**, 1ª, APESCAM, 2002

Requejo Osorio, A., **Educación permanente y educación de adultos**, 1ª, Ariel, 2003

Sanz Fernández, F. (Direc.), **La formación en educación de personas adultas**, 1ª, MEC- UNED, 1995

Sanz Fernández, F., **La educación de personas adultas entre dos siglos: historia pasada y desafíos de futuro**, 1, UNED, 2002

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Educación e animación sociolaboral/O05G130V01701

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Other comments

Esta guía docente recolle as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade, podendo estar suxeita a algunha modificación e reaxuste puntual.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Educación para o lecer e o tempo libre**

Subject	Educación para o lecer e o tempo libre			
Code	O05G130V01402			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Pérez Enríquez, María Esther			
Lecturers	Pérez Enríquez, María Esther			
E-mail	me_perez@uvigo.es			
Web				
General description	A educación para o lecer e o tempo libre é un dos ámbitos de intervención da Educación Social. Así faise necesario unha materia obrigatoria como esta, onde se traballen os coñecementos, habilidades e aptitudes teóricas e prácticas necesarias para o seu desenvolvemento profesional.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D11	Habilidades interpersoais
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Conceptualizar e sentar as bases teóricas da educación para o lecer e o tempo libre.	A1	B1	C1	D1
	A2	B4		D4
	A3			D5
	A4			D8
	A5			D11
				D18

2. Coñecer e analizar as realidades e perspectivas actuais do lecer e do tempo libre	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1	D1 D4 D5 D8 D11 D18
3. Sentar as bases teóricas da educación do lecer e do tempo libre.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1	D1 D4 D5 D8 D11 D18
4. Traballar os aspectos metodolóxicos da intervención educativa no lecer e no tempo libre.	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C8 C10 C15	D1 D4 D5 D8 D11 D18
5. Coñecer, analizar e investigar os ámbitos, institucións e actividades educativas relacionadas coa educación para o lecer e o tempo libre, en particular no contexto galego.	A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C8 C10 C15	D1 D4 D5 D8 D11 D18

Contidos

Topic	
1. Marco conceptual e bases teóricas da educación para o lecer e o tempo libre.	1.1. Clasificación dos "tempos" das persoas. 1.2. Enmarque do lecer e do tempo libre: diferenciación e conceptualización. 1.3. Elementos identificativos do lecer e do tempo libre.
2. Realidades e perspectivas actuais do lecer e do tempo libre	2.1. Dimensións do lecer e do tempo libre. 2.2. O lecer e o tempo libre como necesidades e dereitos sociais. 2.3. Tendencias actuais do lecer e do tempo libre. 2.4. Lecer, tempo libre e calidade de vida.
3. Cara a unha educación do lecer e do tempo libre.	3.1. Determinantes sociais e pedagóxicos que facilitan a aparición da educación para o lecer e o tempo libre. 3.2. Concepto e obxecto da educación do ocio. 3.3. Principios xerais e condicionantes.
4. Aspectos metodolóxicos da intervención educativa no lecer e no tempo libre.	4.1. Formas pedagóxicas de intervir no lecer e no tempo libre. 4.2. Principios de actuación. 4.3. Organización e administración de proxectos e servizos de lecer e tempo libre.
5. Ámbitos, institucións e actividades educativas relacionadas coa educación para o lecer e o tempo libre, en particular no contexto galego.	5.1. Ámbitos da educación para o lecer e o tempo libre: específicos e non específicos. 5.2. Marco legal das institucións de lecer e tempo libre. 5.3. Experiencias, programas, recursos e actividades da educación para o lecer e o tempo libre.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	5	7
Lección maxistral	12	25	37
Traballo tutelado	2	25	27
Presentación	3	9	12
Obradoiro	18	22	40
Seminario	4	6	10
Exame de preguntas obxectivas	2	15	17

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description
Actividades introdutorias Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións,...) e a presentar a materia.

Lección maxistral	Exposición por parte do/a profesor/a dos contidos da materia "Educación para o lecer e o tempo libre"
Traballo tutelado	Os/as estudantes, en grupo, elaboran un documento e/ou investigación sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentación	Exposición oral por parte do alumnado, ante a docente e o alumnado, dos resultados do traballo tutelado (previa presentación escrita).
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre a educación para o ocio e o tempo libre, con asistencia específica por parte do/a profesor/a ás actividades individuais e/ou de grupo que desenvolven os estudantes.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Empregándoas como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	- As actividades introductorias, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que o/a profesor/a ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Traballo tutelado	- Os traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico). - Ademais, á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de traballo na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do/a profesor/a, no horario de titorías, ou a través do correo electrónico.
Presentación	- A presentación/ exposición dos traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico). - Ademais, á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de traballo na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do/a profesor/a, no horario de titorías, ou a través do correo electrónico.
Obradoiro	- A realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que o/a profesor/a ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Lección maxistral	- As sesións maxistras, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Seminario	- As actividades realizadas nos seminarios, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial directamente na aula.
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	- A preparación da proba tipo test, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que o/a profesor/a ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

Description		Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. Levarase a cabo en grupo, de forma escrita. Ademais, conxuntamente con este documento, tamén se valorará o seguimento da elaboración do traballo.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C1 C10 C15	D1 D4 D5 D8 D11 D18
Obradoiro	Planificación, elaboración, posta en práctica na aula e avaliación dun obradoiro de educación para o ocio e o tempo libre por parte do/a alumno/a, de xeito individual. Os/as alumnos/as deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a súa valoración persoal. Valorarase conxuntamente coa súa participación nos mesmos e nas saídas de campo.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C10 C15	D1 D4 D5 D8 D11
Seminario	Realizaranse actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan aprofundar ou complementar os contidos da materia, como complemento das clases teóricas.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B4	C1	D1 D4 D5 D8 D11 D18
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba tipo test para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	40	A1 A3 A4	B1 B4	C1	D1 D5

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é necesario superar todas as probas de avaliación.

O alumnado non presencial:deberá falar coa profesora ao principio do curso, para acordar un plan de traballo específico. Os criterios de avaliación serán os seguintes: Proba tipo test: 70%. Traballo titorado: 15%. Outros traballos prácticos: 15%.

Segunda convocatoria: As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. As competencias non adquiridas serán avaliadas na mesma convocatoria (xullo).

As datas e horas oficiais dos exames, así como as da súa revisión, poden consultarse na web da Facultade de Educación e Traballo Social.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Armengol, c., **La intervención en el tiempo libre de niños y jóvenes: panorámica de la diversidad. Educación Social. Revista de Intervención Socioeducativa, (50), 45-67.**, 2012

Caride, J.A., **Ocio e tempo libre**, Xunta de Galicia. Consellería de Educación e Orden, 2000

Cuenca, M., **El ocio como ámbito de Educación Social. Educación Social: Revista de intervención socioeducativa, (47), 25-40**, 2011

De la Cruz, C. (ed.), **Educación del Ocio. Propuestas internacionales**, Universidad de Deusto, 2002

Lozano, J., **Actividades de ocio y tiempo libre.**, Síntesis, 2016

Puig, J. y Trilla, J., **La pedagogía del ocio**, 1ª reimp., Laertes, 2000

Trilla, J., **Tres pedagogías del ocio y otra más. Revista Educación Social (11), 54-71**, 1999

Complementary Bibliography

Arriaga, C. R. y Fuentes, G., **La calidad del uso del tiempo libre de los estudiantes en beneficio del ocio, recreación y actividad física en centros educativos de enseñanza básica de la comuna de Padre las Casas, IX región, Chile**, Edición impresa: 1579-1726. Edición Web: 1988-2041, 2023

Blasco, M. I., **La educación en el ocio y el tiempo libre. Guía para el alumnado**, 1ª ed., CEAPA, 2011

Caride, J.A., Caballo, M.B., y Gradaille, R. (Coords.), **Tiempos, educación y ocio en una sociedad de redes**, 9788418348914, Octaedro, 2020

C.E.E.S.G., **Funcións das educadoras e educadores sociais. Animación sociocultural e xestión cultural**, C.E.E.S.G./ Deputación da Coruña, 2018

Cuenca, M., **Pedagogía del ocio: Modelos y propuestas**, Universidad de Deusto, 2004

Fidel, F., y Temprano, R., **Actividades de ocio y tiempo libre**, 9788428338066, 1ª ed., Ediciones Paraninfo, S.A, 2018

Figueres, P., y Samper, R.M., **Ocio y tiempo libre de colectivos específicos**, 9788496334403, Altamar, 2007

Franch, J. e Martinell, A., **Animar un proyecto de educación social. La intervención en el tiempo libre**, 1ª ed., Paidós, 1994

Gorbeña, S. (ed.), **Modelos de intervención en ocio terapéutico**, Universidad de Deusto, 2000

Hernández, A. y Morales, V., **Una revisión teórica: ocio, tiempo libre y animación sociocultural. efDeporte. Revista Digital, (127)**, Universidad de Málaga, 2008

Otero, J. C. (Coord.), **La pedagogía del ocio: nuevos desafíos**, Axac, 2009

Pérez-Rioja, J. A., **Educación para el ocio**, Ediciones Palabra, 1992

Rebolledo Gutiérrez J. C. y Rohlf's Domínguez, P., **Propuesta de intervención en el ámbito del ocio y tiempo libre de usuarios/as de COCEMFE Cáceres. Revista Española de Discapacidad, 2(I), 223-231.**, 2014

Rodríguez, J. y Agullo, E., **Estilos de vida, ocio y tiempo libre de los estudiantes universitarios. Psicothema, 11(2), 247-259**, 1999

Sarramona, J., Vázquez, G. y Colom, A.J., **Educación no formal**, Ariel, 1998

S.I.P.S., **Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria. Monográfico Tiempos educativos, tiempos de ocio (20)**, 2012

Trilla, J., **La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social**, 1ª ed., Ariel, 2003

Varela, L., Gradaille, R., y Teijeiro, J., **Ocio y usos del tiempo libre en adolescentes de 12 a 16 años en España. Educ. Pesqui., 42(4), 987-999**, 2016

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Estratexías de aprendizaxe en contextos socioeducativos**

Subject	Estratexías de aprendizaxe en contextos socioeducativos			
Code	O05G130V01403			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	González Fernández, Antonio			
Lecturers	González Fernández, Antonio			
E-mail	aglez@uvigo.es			
Web				
General description	Nesta materia analízanse distintos procesos psicolóxicos como atención, percepción, memoria, aprendizaxe, motivación ou procesamiento da información. A súa análise servirá de base para a súa posible aplicación no contexto social, tanto para entender a aprendizaxe social como para deseñar intervencións en distintos contextos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D5	Xestión da información			
D6	Resolución de problemas e toma de decisións			
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación			
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos			
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
D11	Habilidades interpersoais			
D13	Autonomía na aprendizaxe			
D15	Creatividade			
D16	Liderado			
D17	Iniciativa e espírito emprendedor			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser competente no coñecemento da relación entre os procesos de atención, percepción e memoria e os modelos de aprendizaxe.	A1 A2 A3 A4 A5	B4	C1 C2	D1 D2 D5 D6 D7 D9 D10 D11 D15 D17
Ser competente no coñecemento dos modelos motivacionais, así como na súa vinculación cos procesos de aprendizaxe social e educativo.	A1 A2 A4	B4	C1 C2	D5 D6 D7 D11
Ser competente no coñecemento do paradigma do procesamento da información, así como da súa influencia na aprendizaxe humana.	A1 A2	B4	C1	D5 D6 D7 D11
Ser competente no coñecemento das teorías, modelos e formas de aprendizaxe aplicados en contextos sociais e educativos.	A1 A2	B4	C2	D1 D2 D5 D13 D15
Ser competente para realizar a análise dos programas da realidade social e educativa de acordo cos conceptos aprendidos e facer propostas de mellora.	A3	B4	C1 C2	D2 D7 D10 D16 D17
Ser competente para innovar a práctica socioeducativa, iniciada mediante a realización do deseño de novas capacidades ou reaxustando as anteriores ás situacións individuais e/ou contextuais.	A3 A4	B1 B3 B4 B5	C1 C2	D2 D6 D7 D9 D10 D11 D15 D16
Ser competente para colaborar con outros profesionais no deseño e implementación dos programas sociais e educativos.	A3 A4	B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2	D1 D6 D7 D9 D10 D11 D17
Ser competente no coñecemento e no uso dos recursos tecnolóxicos aplicados á elaboración dos programas de intervención social e de comunicación.	A3	B4	C1	D1 D2 D5 D6 D11 D13

Contidos

Topic

Atención, percepción e memoria e os modelos de aprendizaxe.	Os modelos atencionais: a atención selectiva e a atención dividida. A organización perceptiva: a teoría Gestalt A aprendizaxe construtivista. Modelos de memoria. Memoria implícita e memoria explícita.
Os modelos motivacionais.	Motivación, emoción e pensamento. A teoría da disonancia cognitiva. A motivación de logro. A teoría da motivación social. A teoría da atribución. Outros modelos: metas, autodeterminación.
O paradigma do procesamento da información.	Aspectos básicos Estratexias Metacognición

Teorías, modelos e formas de aprendizaxe aplicados en contextos sociais e educativos.	A aprendizaxe funcional e ecolóxica de Ausubel. A aprendizaxe andamiada de Bruner. A aprendizaxe significativa de Ausubel. A aprendizaxe social de Bandura. A aprendizaxe e a interacción socio- cultural segundo Vygotsky. Modelos de aprendizaxe cooperativa (Slavin).
Elaboración de programas e proxectos.	Programas de intervención social en persoas con discapacidade. Programas de intervención social en menores en conflito. Programas de intervención social en grupos sociais desfavorecidos e/ou en risco de exclusión social. Programas de mellora en persoas maiores con problemas de memoria e/ou déficits cognitivos.
Coñecemento e no uso dos recursos tecnolóxicos aplicados á elaboración dos programas de intervención social e de comunicación.	Fontes bibliográficas de información: biblioteca, hemeroteca, bases de datos (ERIC, ISOC, CURRENT CONTENTS). Os recursos de internet: SITIOS WEBS. Emprego de medios audiovisuais na acción socioeducativa: AUDIO, VÍDEO, TV.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	18	10	28
Traballo tutelado	20	44	64
Seminario	6	0	6
Exame de preguntas obxectivas	1	51	52

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Asistencia, participación activa, compromiso e colaboración intergrupos e intragrupos.
Traballo tutelado	Traballos tutelados, traballos de aula e titorías de grupo. Avaliarase o nivel de construción de coñecemento e a autonomía persoal. Tamén a capacidade de innovación e investigación. Realización de traballos autónomos no ámbito social con dirección do docente en relación a unha temática da área.
Seminario	

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Durante a súa elaboración, levarase a cabo un seguimento individualizado a través de Moovi e do Campus remoto, do correo electrónico, das titorías e nos Grupos Medios..

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Un ou dous traballos grupais. Avaliaranse os seguintes aspectos: adecuación do índice e dos contidos ao esquema presentado; utilización dos documentos propostos; fiabilidade das fontes utilizadas; relevancia dos contidos, en especial para a educación social; seguimento da normativa (APA ou similar), especialmente en citas e referencias; coherencia e corrección na redacción final do manuscrito; presentación ante o grupo.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2	D1 D2 D5 D6 D7 D9 D10 D11 D13 D15 D16 D17
Seminario	Titorización de traballos e presentación do produto final elaborado.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B4	C1	D1 D5 D6 D11 D13

Exame de preguntas obxectivas	Preguntas con varias alternativas de resposta pechada.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	D1 D5 D7 D13
-------------------------------	--	----	----------------------------	----------	-----------------------

---

Other comments on the Evaluation

Para que se contabilice na nota final a proba tipo test, a/o estudante deberá obter nela (polo menos) unha nota de 5 puntos sobre 10. En caso de non superar o exame tipo test, na acta aparecerá a nota obtida no exame.

Para calcular a nota final da materia, computaranse conxuntamente as probas de Traballo tutelado (4 puntos) e de Seminario (2 puntos). Polo tanto, cunha puntuación conxunta igual ou superior a 3 puntos, consideraranse "Aprobadas" ambas probas.

Indícase, así mesmo, que se conservarán as cualificacións das competencias superadas en xuño para a seguinte convocatoria de xullo, na cal os alumnos e as alumnas (coa materia suspensa en xuño) avaliaranse só das competencias/probas non superadas na convocatoria anterior. Respecto ao traballo tutelado suspenso, indicaranse os aspectos xerais que deben ser mellorados.

As/os **estudantes non asistentes** deberán presentarse á proba de tipo test co mesmo temario e tipo de preguntas que os asistentes (ata 50% da nota); tamén se lles poderá entregar algún outro material (adicional ao do alumnado asistente) para este exame final. Ademais, deberán entregar algún(s) traballo(s) de investigación teórico-práctico(s) sobre algunha das temáticas da materia (ata 35% da nota). Este(s) traballo(s) deberá(n) ser previamente consensuado(s) co docente da materia polo menos 2 meses antes do exame coa finalidade de poder levar a cabo una titorización adecuada do(s) mesmo(s) durante este período de 2 meses (polo menos, con 2 tutorías presenciais). A actividade de "Presentación" será obrigatoria para o alumnado non asistente. Nela, a/o estudante non asistente presentará o(s) seu(s) traballo(s) e relacionaráo(s) con diferentes temas do temario (ate o 15% da nota).

As **datas do exame** final correspondente ás convocatorias de maio-xuño e xullo poderanse consultar no taboleiro de anuncios da Facultade de Educación e Traballo Social de Ourense e tamén na súa web.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ballesteros, S., **Psicología general. Un enfoque cognitivo**, Universitas, 2000

Banet, L.; Echeita, G.; Escofet, N.; Fernández, C.; Guix, M. D.; Jiménez, J. R. et al., **Motivación, tratamiento de la diversidad y rendimiento académico. El aprendizaje cooperativo**, Graó, 2003

Mestre, J. M., e Palmero, F., **Procesos psicológicos básicos. Una guía académica para los estudios en psicopedagogía, psicología y pedagogía**, Pirámide, 2011

Puente Ferreras, A., **Psicología contemporánea básica y aplicada**, Pirámide, 2011

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Habilidades sociais en educación social**

Subject	Habilidades sociais en educación social			
Code	O05G130V01404			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Rodríguez Castro, Yolanda			
Lecturers	Rodríguez Castro, Yolanda			
E-mail	yrcaastro@uvigo.es			
Web	http://https://www.facebook.com/PT1ourense?ref=hl			
General description	Nesta materia abordaremos o estudo das habilidades sociais e traballáremolas como elementos esenciais no perfil profesional do/a Educador/a Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Planificación e organización
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D12	Compromiso ético
D14	Adaptación a situacións novas
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer o marco teórico, conceptual e metodolóxico das Habilidades sociais.	A3	B1	C1	D1
	A4	B4	C6	D2
	A5			D8
				D14
				D18

Promover o traballo en equipos multidisciplinares e a resolución de conflitos interpersoais.	A3	B2	C8	D2
	A4	B3	C10	D12
	A5	B5	C11	D14
		B6	C12	D17

Contidos

Topic	
BLOQUE I: As habilidades sociais. Aspectos conceptuais e metodolóxicos básicos.	Marco conceptual e teórico das habilidades sociais. Adestramento e tipos de habilidades sociais. Avaliación das habilidades sociais.
BLOQUE II: A comunicación e as habilidades sociais	Habilidades para a comunicación interpersoal. Adestramento en habilidades asertivas. Habilidades para falar en público e autorregulación emocional.
BLOQUE III: Habilidades sociais e práctica profesional do/a educador/a social.	Variables clave do profesional para a intervención: Empatía, respecto e autenticidade. A intelixencia emocional e as habilidades sociais. Habilidades sociais para as intervencións grupais Habilidades para o traballo en equipo. A resolución de conflitos interpersoais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	8	2	10
Traballo tutelado	12.5	21.5	34
Lección maxistral	22.5	21.5	44
Exame de preguntas obxectivas	2	43	45
Exame de preguntas obxectivas	2	15	17

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación por parte da docente o programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Traballo tutelado	Traballo individual obrigatorio que consistirá na preparación e exposición dunha alocución pública dun tema asinado pola docente, será tutelado pola docente. Os traballos de aula tamén estarán supervisados e dirixidos pola docente.
Lección maxistral	Exposición dos temas teóricos da materia nas horas de Gran Grupo. Tamén se intercalará a exposición con preguntas ou tarefas dirixidas ao alumnado para comprobar a súa comprensión.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Os traballos explicaranse nos grupos medios e farese un seguimento. Ademais todo o alumnado que o necesite, será atendido no horario de tutoría da docente para revisar os seus traballos e resolver as dúbidas (consultar horario de tutoría na páxina web da Facultade). Tamén se atenderá ao alumnado a través do correo electrónico da docente ou a través da materia en MOOVI.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	O alumnado realizará traballos obrigatorios: a) Traballo individual obrigatorio que consistirá na alocución pública dun tema asinado pola docente. Valorarase ata 2.5 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 1.25 b) Traballos de aula: a docente de forma aleatoria recollerá as tarefas desempeñadas na aula. Tamén valorarase a participación activa nas diversas actividades de aula. Valorarase ata 1.5 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 0.75.	40	A3 B2 C8 D1 A4 B3 C10 D2 A5 B4 C11 D8 B5 C12 D12 B6 D14 D17
Exame de preguntas obxectivas	Consistirá nunha proba obxectiva de opción múltiple de resposta. Contidos de exame oral: temas Bloques I e II. (Cada dúas preguntas fallidas no exame, restará unha correcta)	40	A3 B1 C1 D1 A4 B4 C6 D2 A5 C10 D8 C12 D18

Exame de preguntas obxectivas	Consistirá nunha proba obxectiva de opción múltiple de resposta. Contidos de exame oral: temas Bloques III. (Cada dúas preguntas fallidas no exame, restará unha correcta)	20	A3 A4 A5	B1 B5	C6 C11 C12	D2 D12 D18
-------------------------------	--	----	----------------	----------	------------------	------------------

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA

Alumnado que se acolla a modalidade de **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80% tanto en Gran Grupo como en Grupos Medianos. A avaliación continua segue os criterios da guía docente. Os exames tipo test (proba 1 e proba 2) faranse no mesmo día (ver na Web da Facultade o calendario de exámenes).

Para superar a parte teórica (exames tipo test) hai que obter como mínimo 3 puntos (2 puntos no exame tipo test 1, e 1 punto no exame test 2). Para superar a parte práctica da materia hai que obter como mínimo 2 puntos. Para aprobar a materia é obrigatorio ter aprobadas tanto a parte teórica (exames) como a parte práctica (traballos).

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que se acolla a esta modalidade de avaliación global debe comunicalo a coordinadora da materia nos primeiros 15 días de inicio da materia. A avaliación global segue os seguintes criterios:

Para superar a parte teórica da materia ten que realizar **dúas probas obrigatoriamente**:

- 1. Exame proba obxectiva tipo test:** Ata 4 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 2 puntos para superar esta proba (a nota total supón o 40% da cualificación da materia). Cada dúas preguntas fallidas no exame, restará unha correcta. Contidos de exame: temas do Bloques I, II e III.
- 2. Exame oral:** Ata 2 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1 punto para superar esta proba (a nota total supón 20% da cualificación da materia). Contidos de exame oral: temas Bloques I, II e III.

Para superar a parte práctica da materia:

- 1. Traballo de Revisión teórica:** ata 3 puntos pola realización dun traballo teórico (*State to art*) referido a unha temática relacionada co temario teórico-práctico da materia centrado exclusivamente no análise de **4 artigos de revistas científicas publicados entre 2022-2023-2024**, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 1.5 (a nota total supón o 30% da cualificación do alumno/a).
- 2. Traballo voluntario:** ata 1 punto, que consiste no análisis descriptivo, comparativo e crítico de 3 programas de habilidades sociais dirixidos a un mesmo colectivo. Só se sumarán se o alumno/a obtén, polo menos as puntuacións mínimas na actividade básica de cualificación (traballo de revisión teórica [state to art]) (a nota total suporá o 10% da calificación do alumno/a).

Os traballos serán subidos ao espazo de Moovi como data tope a fecha oficial do exame.

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da Facultade.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Para a convocatoria de xullo conservaranse as cualificacións das competencias conseguidas polo alumnado nas probas superadas na convocatoria de xuño. É dicir, na convocatoria de xullo examínanse só das competencias/partes/probas non superadas na convocatoria anterior.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Rodríguez Castro, Y. & Martínez Román, R., **Habilidades Interpersonales y Mediación: Una aproximación a la práctica con perspectiva de género.**, 978-84-1125-366-6, Aranzadi, 2022

Caballo, V., **Manual de evaluación y entrenamiento en habilidades sociales**, 978-84-3230-808-6, SIGLO XXI, 2005

Goleman, D., **Inteligencia emocional**, 978-84-7245-371-5, Kairós, 1996

Rodríguez Castro, Y., **Temario de la materia de HHSS en Educación Social**, Moovi, 2022

Complementary Bibliography

Rodríguez-Castro, Y., Alonso. P., Lameiras, M., & Carrera, M. V, **Las Habilidades sociales en el proceso de mediación: propuesta de intervención.**, 978-84-9086-300-8, Tirant loBlanch, 2014

Howard Gardner, **Las cinco mentes del futuro**, 978-84-4932-611-0, Paidós, 2011

Goleman, D., **El cerebro y la inteligencia emocional**, 9788490194348, Penguin Randon House, 2015

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Mediación en conflictos e situacións de violencia/O05G130V01502

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that it is recommended to have taken before

Xénero e educación social/O05G130V01305

Intervención socioeducativa nas condutas aditivas/O05G130V01702

Other comments

Recoméndase seguir o curso tamén na plataforma de Moovi.

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa para a inclusión social**

Subject	Intervención socioeducativa para a inclusión social			
Code	O05G130V01405			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Barreira Arias, Alberto José			
Lecturers	Barreira Arias, Alberto José Fernández del Río, Ana Belén			
E-mail	abarreira@uvigo.es			
Web				
General description	<p>O ámbito profesional do educador/a social é moi amplo, e entre a variade de ámbitos profesionais cobra un especial interese a poboación en situación de exclusión social. Favorecer a inserción social de persoas e colectivos desta poboación, atender as súas necesidades sociais, culturais, educativa, sanitarias e laborais e previr esas situacións son algúns dos contidos da práctica profesional do educador/a social.</p> <p>Este profesional necesita dunhas bases teóricas e metodolóxicas que poidan ser alicerces da súa intervención, así mesmo necesita dunhas estratexias de intervención de carácter sociopedagóxico que lle faciliten coñecer a achegarse aos colectivos e persoas desadaptadas.</p> <p>Dende esta materia preténdese dar resposta a ámbolos dous aspectos, dotando ao profesional da Educación Social das competencias e coñecementos necesarios para o seu desenvolvemento, así como das bases da indagación e o coñecemento autónomo, que serán fundamentais para a súa continua reciclaxe e adaptación ao cambiante medio onde terá que exercer a súa profesión.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas

- C8 Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
- C9 Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
- C10 Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
- C11 Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
- C12 Diseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
- C13 Diseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
- C14 Diseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
- C15 Diseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
- C18 Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
- C19 Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
- C20 Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Planificación e organización
- D3 Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
- D4 Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
- D5 Xestión da información
- D6 Resolución de problemas e toma de decisións
- D7 Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
- D8 Capacidade crítica e autocrítica
- D9 Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
- D10 Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
- D12 Compromiso ético
- D15 Creatividade
- D16 Liderado

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A	B	C	D
Coñecer as características dos principais colectivos de desadaptación social.	A3	B4	C6	D5 D10 D12
Coñecer os supostos pedagóxicos, psicolóxicos e sociolóxicos que sexan alicerces dos procesos de intervención socioeducativa en situacións de exclusión social.	A1	B4	C1 C5	D1 D9
Coñecer e comprender as bases legais, sociais e persoais da inadaptación e exclusión social.	A1 A4	B1 B2 B4	C1 C5 C6	D1 D3 D9
Coñecer os fundamentos teóricos e metodolóxicos da intervención socioeducativa, os seus ámbitos de actuación, técnicas e recursos e servizos socioeducativos dispoñibles.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B3	C1 C5 C6 C20	D1 D6 D7
Planear procesos de intervención en situacións de desadaptación social, avaliando o ámbito sobre o que se actúa, priorizando as necesidades de acción ás que se pretende dar resposta, especificando o modelo teórico de intervención no que se basea, os recursos necesarios para elo e a proposta metodolóxica coa que será avaliada dita intervención.	A2 A3 A4 A5	B2 B3 B5	C4 C7 C9 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C18 C20	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D12 D15
Utilizar técnicas concretas de intervención socioeducativa e comunitaria que permitan detectar factores de desadaptación e exclusión que dificultan a inserción social e laboral	A2 A3 A5	B2 B5 B6	C2 C4 C7 C8 C19	D7 D16
Recoñecer a diversidade e a multiculturalidade como fonte de crecemento persoal e social.	A3 A4	B1 B2	C3	D10 D12

Recoñecer a importancia do compromiso ético e social nos procesos de intervención educativa na exclusión social A3 B1 C3 D12

Manter unha actitude de autocrítica aberta á innovación	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C3 C18	D8 D12
---	----------------------------	----	-----------	-----------

Contidos

Topic

Tema 01.- O concepto de desadaptación social. A súa relación con outros conceptos: marxinación, anormalidade. Relatividade do termo: Os condicionantes sociais e culturais. Factores ambientais que inciden no fenómeno da desadaptación social.	01.1.- A exclusión social: concepto, ámbitos e factores de risco. 01.2.- A desadaptación social: precisións conceptuais e marco teórico. 01.3.- Teorías da inadaptación social. 01.4.- O marco normativo e administrativo da intervención socioeducativa na exclusión social (Bases legais que afectan a situacións de exclusión social; medidas institucionais para dar resposta á desadaptación social).
Tema 02.- Os principios da Intervención Educativa: desenvolvemento persoal, normalización, participación, xestión autónoma.	02.1.- Principios e Fases do proceso de intervención socioeducativa. 02.2.- Problemas fundamentais de desadaptación social e estratexias de intervención. A intervención educativa como estratexia fundamental.
Tema 03.- Ámbitos e áreas de intervención en situacións de desadaptación social.	03.1.- A intervención socioeducativa no ámbito da delincuencia e o cárcere. 03.2.- A intervención socioeducativa no ámbito das minorías étnicas. 03.3.- A intervención socioeducativa no ámbito dos fluxos migratorios. 03.4.- A intervención socioeducativa no ámbito da pobreza. 03.5.- A intervención socioeducativa no ámbito hospitalario.
Tema 04.- Elaboración e avaliación de programas de intervención socioeducativa en situacións de exclusión social.	04.1.- Avaliación do contexto e de necesidades. 04.2.- Deseño do programa. 04.3.- Implementación. 04.4.- Avaliación do programa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	16	36	52
Estudo de casos	6	16	22
Foros de discusión	0	6	6
Lección maxistral	14	31	45
Aprendizaxe colaborativa	8	16	24
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, de forma autónoma ou supervisada polo profesor desenvolve unha actividade na aula ou elabora un proxecto de intervención socioeducativa sobre a temática da materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun entorno virtual na que se debaten temas relacionados co ámbito da materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	As sesións maxistras, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Traballo tutelado	Os traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Os estudos de caso, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Aprendizaxe colaborativa	As actividades de tipo colaborativo, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Description		Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Tutelarase a elaboración dun proxecto de intervención socioeducativa sobre a temática da materia, que o alumnado realizará de forma autónoma, individual ou en grupo, e/ou baixo as directrices e supervisión do profesor.	35	A1	B1	C1	D1
			A2	B2	C2	D3
			A3	B3	C3	D4
			A4	B4	C4	D5
			A5	B5	C5	D6
				B6	C6	D7
					C7	D9
					C8	D10
					C9	D12
					C10	D15
					C11	D16
					C12	
					C13	
					C14	
					C15	
					C18	
					C19	
					C20	
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	10	A1	B2	C2	D1
			A2	B3	C4	D4
			A3	B4	C5	D5
			A4		C7	D6
			A5		C18	D7
					C20	D12
						D16
Foros de discusión	Foro de discusión nun entorno virtual no que se debate sobre algún tópico relacionado coa materia	10	A1	B2	C6	D1
			A2	B4	C18	D3
			A3			D4
			A4			D5
			A5			D9
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.	15	A1	B1	C1	D1
			A2	B2	C2	D3
			A3	B3	C3	D4
			A4	B4	C4	D5
			A5	B5	C5	D6
				B6	C6	D7
					C7	D9
					C8	D10
					C9	D12
					C10	D15
					C11	D16
					C12	
					C13	
					C14	
					C15	
					C18	
					C19	
					C20	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1	B2	C1	D1
			A2	B4		D5
			A3			D6
			A4			D10
			A5			

Other comments on the Evaluation

Nota: As cualificacións do cadro precedente aparecen expresadas en porcentaxes

MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA

As probas de avaliación contínua, tanto presenciais como telemáticas, realizaránse sempre dentro do horario asignado ás aulas lectivas da materia.

Para superar a materia será necesario, acadar como mínimo o 50% da puntuación en cada un dos seguintes subapartados, é dicir:

1.-Traballos Tutelados:

- Elaboración dun proxecto de intervención socioeducativa (necesario obter un mínimo de 1,75, sendo o máximo 3,5)
- 2.-Actividades de aula colaborativas (necesario obter un mínimo de 0,75 ,sendo o máximo 1,5)
- 3.-Estudo de casos e/ou análise de intervencións socioeducativas (necesario obter un mínimo de 0,5, sendo o máximo 1)
- 4.-Test (modalidade A) (necesario obter un mínimo de 1,5, sendo o máximo 3)
- 5.-Foro de discusión: (necesario obter un mínimo de 0,5, sendo o máximo 1.

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se consegue o mínimo establecido.

MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL

A elección da modalidade de avaliación global suporá a renuncia á avaliación contínua. O alumnado non asistente deberá contactar a inicio de curso cos docentes da materia e optarán por unha avaliación global. Aquel alumnado que non cumpra o requisito de asistencia mínima (en torno ó 70%-80% das clases teórico-prácticas) pasará a ser considerado alumnado non asistente, optando por unha avaliación global.

As probas de avaliación global realizaránse sempre na data oficial do exame para cada oportunidade de avaliación dentro do periodo de probas oficiais marcado no calendario académico de cada curso.

A avaliación deste alumnado farase de igual xeito que a do alumnado presencial, agás nas Actividades de aula colaborativas, sendo incrementada a puntuación correspondente destas á Elaboración do proxecto e ao exame tipo Test (modalidade B). É dicir, para superar a materia haberá que acadar como mínimo o 50% da puntuación nos seguintes subapartados:

1.-Traballos Tutelados:

- Elaboración dun proxecto de intervención socioeducativa (necesario obter un mínimo de 2, sendo o máximo 4)
- 2.-Estudo de casos e/ou análise de intervencións socioeducativas (necesario obter un mínimo de 0,5, sendo o máximo 1)
- 3.-Test (modalidade B) (necesario obter un mínimo de 2, sendo o máximo 4)
- 4.- Foro de discusión: (necesario obter un mínimo de 0,5, sendo o máximo 1).

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se consegue o mínimo establecido.

IMPORTANTE:

--A fórmula a aplicar na proba tipo test será: $P=A-(E/n-1)$, onde P=puntuación, A= acertos, E=erros, n=nº de alternativas de resposta. Haberá 3 alternativas de resposta, sendo só unha delas a correcta.

-As actividades teóricas e prácticas poderán ser realizadas polo alumnado asistencial individualmente ou en grupo (máximo de 4-6), segundo se indique. O alumnado non asistencial realizará as actividades de xeito individual.

SEGUNDA CONVOCATORIA (XULLO):

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

DATAS DE AVALIACIÓN, CURSO 2023-24

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade de educación no espazo "datos exames"

OBSERVACIÓNS

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE

(PAT).

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

AMORÓS, P. & AYERBE, P (eds.), **Intervención educativa en inadaptación social**, 2000,

AYERBE, P., **La intervención educativa ante la desadaptación social**, 1996,

MARTÍNEZ, A. & MUSITU, G., **El estudio de casos para profesionales de la acción social**, 1995,

ORTE SOCÍAS, C. & MARCH, M.X., **Pedagogía de la inadaptación social**, 1996,

VALLES, J., **Manual del educador social: intervención en servicios sociales**, 2009,

VÉLAZ DE MEDRANO, C., **Intervención educativa y orientación en problemas de inadaptación y exclusión por factores educativos y socioculturales**, 2002,

Complementary Bibliography

Recomendacións**Other comments**

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social**

Subject	Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social			
Code	O05G130V01501			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Lecturers	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
E-mail	cirodicio@uvigo.es			
Web				
General description	Cando se produce algunha situación que dificulta ou inhibe o desenvolvemento integral do menor estamos falando dunha situación de risco. Normalmente estas situacións danse no mesmo contorno do menor, pero situacións estruturadas e sociopolíticas tamén inciden negativamente neste grupo de poboación. Coñecer os factores que xeran situacións de risco para a infancia e a adolescencia, os indicadores que permitan identificalos e as repercusións que estas teñan nos menores que as sufran, convírtese nun ámbito suficientemente amplo e complexo, no que o Educador Social debe intervir.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D2	Planificación e organización
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións

- D7 Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8 Capacidade crítica e autocrítica
D9 Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10 Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11 Habilidades interpersoais
D12 Compromiso ético

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
1.Coñecer, analizar e indagar sobre a realidade social e educativa.	A1 A2 A3	C2 C5 C14 C16 C17	D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D12
2.Deseñar,organizar, por en práctica e avaliar programas de intervención socio-educativa para minimizar as dificultades sociais	A2 A3 A4	C2 C5 C12 C14 C16 C17 C18	D2 D3 D5 D12
3.-Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas e de compensación	A2 A3 A4	C2 C5 C14 C15 C17	D3 D4 D7 D8 D10 D12
4.-Favorecer o desenvolvemento comunitario e socio-educativo		C2 C5 C8 C12 C14 C17 C19	D2 D3 D4 D10 D11 D12
5.-Analizar e diagnosticar a realidade social e as dificultades sociais como base que fundamenta o desenvolvemento de accións e iniciativas socio-comunitarias e educativas	A1 A2 A3 A4	C5 C8 C12 C19	D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11 D12
6.-Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos precisos para o desenvolvemento exitoso da intervención socio-educativa na infancia e adolescencia en dificultades sociais	A1 A2 A3 A4	C2 C5 C6 C8 C14 C17 C19	D2 D3 D4 D5 D8 D11 D12
7.- Formar a profesionais que actúen no ámbito da intervención socio-educativa que sexan capaces de dar resposta a realidades diversas da sociedade actual	A2 A3 A4 A5	C5 C8 C16	D2 D6 D8 D11 D12

Contidos

Topic

1. Conceptualización de infancia e adolescencia en dificultades sociais.	1.1. Introducción. 1.2. Benestar social e infancia. 1.3. Dificultade social na infancia. 1.4. O bo trato á infancia e a resiliencia. 1.5. Lexislación.

2. Concepto de inadaptado e desadaptado. Marxinación-prevenición.	2.1. Familia, escola, relixión e poder, axentes de socialización. 2.2. Marxinación social do menor. 2.3. Inadaptación social. 2.4. Conflito e desviación social. 2.5. Lineas de intervención en competencia social.
3. A prevención: Intervención, metodoloxía e niveis de intervención.	3.1. Metodoloxía do proceso de intervención. 3.2. Proceso de intervención. 3.3. Estudo diagnóstico. 3.4. Niveis de intervención. 3.5. Marco xeral dos recursos sociais para menores e novos. 3.6. Diferentes tipoloxías de infancia e adolescencia en dificultad social.
4. Modalidade de atención socio-educativa: Intervención preventiva, asistencial e rehabilitadora.	4.1. Prevención do absentismo e o fracaso escolar. Programas de absentismo. 4.2. Educación intercultural. Educar para a igualdade: a asimilación cultural. 4.3. Atención residencial. 4.4. Atención a menores inmigrantes. 4.5. A reeducación e a integración social do menor.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Aprendizaxe baseado en proxectos	8	0	8
Resolución de problemas	6	0	6
Foros de discusión	2	0	2
Prácticas con apoio das TIC	0	2	2
Lección maxistral	18	0	18
Estudo de casos	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Caso lexislación
Aprendizaxe baseado en proxectos	Os alumnos elaborarán un proxecto relacionado cos temas a tratar na materia, coa axuda e orientación do docente.
Resolución de problemas	O docente propón algúns problemas e situacións a resolver polos estudantes coa axuda e acompañamento do profesor.
Foros de discusión	Tema de interés para a materia.
Prácticas con apoio das TIC	Preguntas test de cada uno dos temas
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dalgúns dos contidos da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Aprendizaxe baseado en proxectos	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas titorías co profesor.
Resolución de problemas	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas titorías co profesor.

Avaliación

	Description	Qualification	Training	and Learning Results
Actividades introductorias	Caso de lexislación	5	A2 A4	C5 D5 D8
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración dun proxecto que se valorará cos criterios acordados na aula.	30	A2 A3 A5	C5 C8 C12 C14 C15 C17 C18 C19 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12

Resolución de problemas	Resolución dos problemas propostos, que se valorarán cos criterios acordados na aula.	20	A1 A2 A3 A5	C2 C5 C6 C8 C12 C14 C15 C16 C19	D2 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12
Foros de discusión	Tema de la materia	10	A5	C6 C18	D5 D9
Prácticas con apoio das TIC	Test de los temas	5			
Estudo de casos	Resolución dos casos a partires de informe previo, sempre relacionado con ámbito de menores	30	A3 A5	C8 C12 C16 C18 C19	D6 D10 D12

Other comments on the Evaluation

- Para superar satisfactoriamente a materia recoméndase asistir a las clases (80% de asistencia). Os datos personais e a FOTO deberá incluírse en MOOVI.

- O alumnado abrirá un conta de correo electrónico en Office 365 (Ver Secretaría online)

- Notas del examen se publicaran en MOOVI. Las fechas del examen y revisión están publicados na web de la Facultade de Educación no espazo 'datos exames'.

- Para superar a materia deberá tener aprobado el exame y alcanzar la evaluación positiva del 40% de las actividades (Aprendizaxe baseado en proxectos e resolución de problemas).

- Aquel alumnado que por circunstancias justificadas no pueda asistir regularmente a las clases deberá comunicarlo a la profesora y deberá realizar as actividades individualmente.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: □Coo finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio□.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Sorribas García, M.; García López, A. y Gras Magriñá, M. (2015), **Intervención con familias y atención a menores en riesgo social**, Altamar,

Complementary Bibliography

AAVV (2010), **Educación XXI**, UNED,

Alsinet, C. y Balsells, M.A.(2011), **Infancia y adolescencia en riesgo social**, Milenio,

Balsells, M.A.; Del Arco, I. y Miñambres,A. (2009), **La infancia en situación de riesgo social y sus familias**, Ed.París,

Barudy, J. (1998), **El dolor invisible de la infancia**, Paidós,

Barudy, J. y Dantagnan, M.(2007), **Los buenos tratos a la infancia**, Gedisa,

Barundy, J. y Marqebreucq, A.P. (2006), **Hijas e hijos de madres resilientes: traumas infantiles en situaciones extremas: violencia de género, guerra, genocidio, persecución y exilio**, Gedisa,

Benítez, M.T.; Languín, A. y Sánchez, M. (2000), **Programa de atención al niño en situación social de riesgo**, Diaz de Santos-Ayuntamiento de Madrid,

Bowlby, J. y Marqebreucq, A.P. (2006), **Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría del apego**, Paidós,

Brazelton, T. y Greenspan, S. (2005), **Las necesidades básicas de la infancia. Lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender**, Graó,

Calatayud, E.(2009), **La educación de los jóvenes: Una tarea social compartida**, Fundación Ecoem,

Cantón, J. y Cortés, M. (2003), **Guía para la evaluación del abuso sexual infantil**, Pirámide,

Cantón Duarte, J. y col. (2013)., **Violencia doméstica, divorcio y adaptación psicológica**, Pirámide,

Casado, J.; Díaz, J.A. y Martínez, C. (1997), **Niños maltratados**, Diaz de Santos,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos**, Pearson,

Colás, A. (2011), **Derecho penal de menores**, Tirant lo Blanch,

Cyrułnik, B. (2007), **Los patitos feos: la resiliencia, una infancia infeliz no determina la vida**, Gedisa,

Fernández, J.M.; Hamido, A.y Fernández, M. (2008), **El Educador Social de menores. Cuaderno de aprendizaje.**, Pirámide,

Fernández Millán, J.M. y Hamido Mohamed, A. (2011), **Educación social y atención a la infancia**, Pirámide,

Fryd, P. (coord.) (2011), **Acción socioeducativa con infancias y adolescencias. Miradas para su construcción**, UOC,

Galán Rodríguez, A. (2011), **La protección a la infancia: el desafío del Rey Salomón**, Eos,

García Barriocanal, C.; Imaña, A. y De la Herrán, A. (2007), **El Acogimiento Residencial como medida de protección al menor**, Defensor del menor en la Comunidad de Madrid,

García, N. y Noguerol, V. (2007), **Infancia maltratada. Manual de intervención**, Pirámide,

Gómez, E. (2002), **Guía para la atención al maltrato infantil: desde los servicios sociales**, Servicio de Publicaciones Universidad de Cantabria,

González, E. (coord.) (2001), **Menores en desamparo y conflicto social**, CCS,

Granados, P. y Mudarra, M.J. (2010), **Diagnóstico en Educación Social**, Sanz Torres,

López, F. (2010), **Necesidades en la infancia y en la adolescencia**, Pirámide,

Martín Hernández, J. (2005), **La intervención ante el maltrato infantil.Una revisión del sistema de protección**, Pirámide,

Martín, J. (2009), **Protección de menores. Una institución en crisis**, Pirámide,

Martínez García, C. (Coord) (2007), **Los sistemas de protección de menores en la España de las Autonomías. Situación de riesgo y desamparo de menores. Acogimiento familiar y acogimiento residencial**, Dykinson.,

Martinez, I. y Vázquez, A. (2006), **La resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida**, Gedisa,

Melendro, M. y Rodríguez, A.E. (2013), **Intervención con menores y jóvenes en dificultad social**, UNED,

Melendro, M. (2009), **El tránsito a la vida adulta de los jóvenes en dificultad social. Estrategias flexibles de intervención socioeducativa**, UNED,

Mondragón, J. y cols. (2004)., **Intervención con menores: acción socioeducativa**, Narcea,

Ochoterena, J. y Arruabarrena, M.I. (2001), **Manual de protección infantil**, Masson,

Quicios, M.P. (2013), **Infancia, adolescencia y juventud en dificultad social**, Mc Graw Hill,

Rodríguez, F.J. y Becedóniz, C. (Coords.) (2007), **El menor infractor.Posicionamiento y realidades**, Principado de Asturias,

Ruiz, M.V. y Martín, M.S. (2008), **Adolescentes en riesgo social. Prevención e intervención**, Comunidad de Madrid-Consejería de Familia y Asuntos Sociales,

Sáinz-Cantero, M.B. y Pardo, E. (2010), **Régimen jurídico de los centros de protección y reforma de menores**, Comares,

Sanmartín, J. (Coord.) (2008), **Violencia contra niños**, Ariel-Centro Reina Sofía para el estudio de la violencia,

Suárez, J.M. (1999), **Historia dos dereitos da infancia**, Xunta de Galicia,

Tarín, M. y Navarro, J.J. (2006), **Adolescentes en riesgo. Casos prácticos y estrategias de intervención socioeducativa**, CCS,

Urza, J. (2010), **Adolescentes en conflicto. 53 casos reales**, Psicología. Pirámide,

Vélez de Medrano, C. (2008), **Intervención educativa y orientadora para la inclusión social de menores en riesgo**, UNED,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Mediación en conflitos e situacións de violencia**

Subject	Mediación en conflitos e situacións de violencia			
Code	O05G130V01502			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Isorna Folgar, Manuel			
Lecturers	Isorna Folgar, Manuel			
E-mail	isorna.catoira@uvigo.es			
Web				
General description	Os termos "conflito" e "violencia" están estreitamente relacionados. O conflito é inherente á persoa humana e á sociedade: o individuo é un ser en conflito e non pode deixar de sê-lo. Non obstante, non sucede o mesmo coa violencia: a violencia non está na natureza humana; senón tan só o potencial para a violencia, pero as circunstancias condicionan a realización dese potencial (Galtung, 1997). O conflito non necesariamente ten que rematar en violencia física ou verbal. O fracaso na transformación do conflito é o que conduce á violencia. A complexidade da sociedade actual está a xerar novas formas de conflito e violencia tanto nos espazos públicos como nos privados. A través do desenvolvemento dos contidos desta asignatura tentamos debater sobre os diferentes contextos de relación e socialización das persoas, identificar conflitos e situacións de violencia nos ámbitos familiar, penal xuvenil e escolar, analizando as súas causas e as respostas producidas; presentando posibles estratexias de xestión e resolución dos conflitos desde unha perspectiva positiva e creativa.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía

C22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Planificación e organización
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D14	Adaptación a situacións novas
D15	Creatividade
D16	Liderado
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crise en comunidades educativas	A1 A4 A5	B1 B5 B6	C1 C2 C18 C22	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D11 D13 D17
Asumir e orientarse de acordo cos valores de igualdade e cidadanía democrática e capacitar para a prevención e mediación nos casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...).	A2 A3	B1 B4	C3 C7	D5 D6 D7 D8 D11 D16 D19
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A4 A5	B3 B5	C2 C7 C18	D1 D2 D5 D7 D11 D12 D16 D19
Asesorar e acompañar a persoas e grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo.	A1 A4	B2 B3 B6	C3 C6 C7	D1 D4 D6 D8 D11 D12 D14 D16
Posuír capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de relación interpersoal, solidariedade e empatía.	A2 A5	B2 B3 B4	C3 C6 C7 C18	D2 D3 D6 D8 D11 D12 D15 D16 D19

Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas encamiñados á mediación	A1	B4	C1	D1
	A2	B5	C2	D2
		B6	C3	D3
			C6	D5
			C9	D7
			C10	D8
			C18	D9

Contidos

Topic

II. Técnicas e programas de Mediación e resolución de conflitos. Programas de actuación para a prevención e a erradicación da violencia para o/a Educador/a Social.	2. A Mediación: principios básicos 2.1. Aplicacións da mediación na xestión e resolución de conflitos 2.2. Técnicas de comunicación e modelos da mediación 2.3. O papel do/a educador/a Social como mediador/a
I. Marco teórico e conceptual da violencia. Tipos de violencia: violencia de xénero, sexual, escolar e laboral. Colectivos. Ciclos da violencia: fases. Epidemioloxía.	1. O conflito e a violencia 1.1. Análise do conflito e a violencia na sociedade actual 1.2. Teorías explicativas da agresividade e a violencia 1.3. Ciclos e fases da violencia 2. Aplicación da Mediación: ámbito escolar 2.1. Aproximación conceptual ao fenómeno do maltrato entre escolares 2.2. Situación nacional e internacional do maltrato entre escolares 2.3. Factores identificativos no estudio do maltrato entre escolares 3. Aplicación da Mediación: ámbito social e de parella 3.1. Conflitos nas relacións sociais 3.2. Conflitos no ámbito familiar e/ou de parella 3.3. A violencia de xénero: causas e manifestacións 4. Aplicación da Mediación: ámbito laboral 4.1. O conflito na empresa: o acoso laboral 4.2. Situación nacional e internacional do acoso laboral. 4.3. Mediación comunitaria e intercultural

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	6	0	6
Traballo tutelado	5	77	82
Presentación	8	28	36
Lección maxistral	22	0	22
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	Exercicios ou actividades que os/as estudantes desenvolven na aula baixo as directrices e supervisión do profesor/a. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do/a estudante.
Traballo tutelado	Os/as estudantes en grupo, ou ben individualmente, elaboran un traballo practico: documento e/ou investigación sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos/as estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. Levárase a cabo en grupo ou de xeito individual.
Lección maxistral	Exposición por parte do/a profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Levarase a cabo as actividades de aula a través dunha metodoloxía participativa e aberta no que se prestará por parte da/s docentes unha atención individualizada.

Traballo tutelado	Os traballos tutelados a desenvolver fora da aula levaráanse a cabo baixo a tutela e supervisión da/s docentes da materia, dedicarase un tempo específico de tutoría grupal nas horas prácticas da materia sin que eso sexa impedimento para atender as dúbidas ou cuestións requiridas no despacho da/s docentes en horario de tutorías.
Presentación	Durante as presentación/exposicións na aula dos traballos tutelados as/os estudantes recibirán o asesoramento e o feedback oportuno sobre as súas intervencións.
Lección maxistral	Durante as sesións maxistrais se resolverán todas as dúbidas ou cuestións que xurdan sobre o tema abordado, tanto na aula durante a presentación do tema como no despacho da profesora no horario de tutorías.

Avaliación						
Description	Qualification	Training and Learning Results				
Traballo tutelado	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. - Levarase a cabo en grupo, de forma escrita ou dixital.	35	A2 A5	B1 B2 B3	C1 C2 C3 C7	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D11 D13 D14 D15 D17
Traballo tutelado	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C3 C9 C22	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D19
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C1 C2 C3 C6 C7	D1 D3 D6 D15

Other comments on the Evaluation

ALUMNADO PRESENCIAL: Para superar a materia EN PRIMERA CONVOTORIA é necesario superar todas as probas (3 probas descritas anteriormente).

ALUMNADO NON PRESENCIAL: Para superar a materia deberá porse en contacto ca/s profesor/a da matreria ao inicio do curso escolar. Avaliaráse en torno a dous eixes: PROBA ESCRITA: Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben). TRABALLO TUTELADO: tratase da aplicación dun programa de intervención en mediación (laboral, escolar ou familiar) ou unha proposta de prevención. O examen puntuará o 60 % da nota e o traballo tutelado o 40 %. Para superar a materia alumnado presencial ou non presencial en SEGUNDA CONVOCATORIA (Xullo): o alumnado que aprobe algunha das partes ou probas da materia en primeira convocatoria (Xuño) se lle conservará a cualificación ata a segunda convocatoria (xullo). As probas non aprobadas serán avaliadas na mesma convocatoria. Para superara materia é necesario superar todas as probas.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

DESPACHO DO PROFESOR: SEGUNDO PABILLON "OLGA GALLEGO" PRIMEIRO ANDAR DESPACHO NUMERO 11.

Data de entrega de traballos: acodarase co profesorado da materia

Datas de examen: consultar páxina web Facultade <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography****Complementary Bibliography**

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that it is recommended to have taken before

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Other comments

Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo social".

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Programas de animación sociocultural**

Subject	Programas de animación sociocultural			
Code	O05G130V01503			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator	Dapia Conde, María Dolores			
Lecturers	Dapia Conde, María Dolores Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
E-mail	ddapia@uvigo.es			
Web				

General description Despois de varios anos a animación sociocultural impúxose como unha necesidade. De ser considerada como algo marxinal, estase pasando a súa institucionalización. Con isto potenciase unha nova modalidade pedagóxica, un novo modelo de intervención que vai perfilando os seus fins, obxectivos, método, programas e conformando un novo tipo de educador/a, o/a [animador sociocultural].

A materia [Programas de animación sociocultural] configúrase como unha materia clave para a formación dos alumnos e alumnas de Educación Social polas aportacións teóricas e prácticas da mesma a un dos seus ámbitos de actuación, tanto no que se refire a súa cualificación xeral como no que alude a unha capacitación máis específica. Constitúe a formación específica para introducir aos estudantes na profesión de animador/a sociocultural, e asimesmo constitúe un dos perfís recollidos no Libro Blanco. Título de grao en pedagogía e educación social: Animador y gestor socio-cultural, proposta elaborada por unha rede de universidades españolas para a adaptar a titulación de Educación Social ao Espacio Europeo de Educación Superior.

[O animador sociocultural é aquela persoa que, utilizando unha tecnoloxía social baseada nunha pedagogía participativa, facilita o acceso a unha vida máis activa con maior participación e comunicación coa colectividade da que se forma parte, potenciando, en consecuencia, a autonomía persoal e grupal, a relación interactiva con outras persoas, a integración nun entorno sociocultural e a correspondente capacidade para transformar ese contexto].

A materia adecúase ao perfil profesional e académico da titulación nos seguintes aspectos:

(a) Na aproximación teórica ó estudio da Animación Sociocultural: concepto, caracterización, ámbitos, formación, profesionalización,...

(b) Na aposta básica por capacitar aos estudantes para o deseño de programas de animación sociocultural adaptados aos distintos contextos de intervención atendendo a medios, destinatarios,...

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject Training and Learning Results

Contidos

Topic

1. Conceptualización e caracterización da animación sociocultural (ASC).	Conceptos afines. Análise de distintas definicións de ASC. Cara unha definición de ASC. Características e obxectivos.
2. Animación sociocultural e educación social	A ASC, ámbito da educación social.
3. Perspectiva histórica e comparada da ASC. Panorámica: ámbitos.	Xénese e evolución da Animación Sociocultural. A ASC en distintos países. Ámbitos da ASC: Taxonomización e análise.
4. Bases antropolóxicas, sociolóxicas e psicolóxicas da ASC.	Bases antropolóxicas. Bases sociolóxicas. Bases psicolóxicas.
5. Desenvolvemento comunitario.	Concepto. Obxectivos. Rasgos. Campos de intervención. Educación social e desenvolvemento comunitario.
6. Os animadores/as socioculturais: formación e profesionalización.	Variables que inciden no proceso de profesionalización. Modelos e propostas formativas no ámbito da ASC. Regulación do mercado de traballo.
7. A investigación en ASC.	Modelos de investigación. Aplicacións no ámbito da ASC. A investigación-acción, un modelo axeitado para a ASC.

Temario de prácticas

- P1. A planificación dos procesos socioculturais. Propostas metodolóxicas.
- P2. Análise da realidade. Momentos e técnicas.
- P3. Obxectivos. Concepto, formulación e tipos.
- P4. A organización de recursos. Orzamentos e sistemas de financiamento.
- P5. Análisis de distintas subvenciones.
- P6. A avaliación. Enfoques, modelos e tipos. Cara a unha proposta comprensiva.
- Diferencia plan, programa e proxecto.
  - Apartados a ter en conta no diseño dun proxecto.
  - Fases e metodoloxía da análise da realidade. Importancia.
  - Formulación de obxectivos.
  - Recursos. Tipoloxía. Elaboración dun presuposto.
  - Proposta avaliativa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Lección maxistral	17	8	25
Resolución de problemas	30	0	30
Traballo tutelado	10	45	55
Exame de preguntas obxectivas	1	26	27
Traballo	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	- Avaliación dos coñecementos previos do alumnado. - Presentación xeral da materia e a súa organización. - Orientacións acerca da bibliografía. - Orientacións dos traballos requeridos.
Lección maxistral	- Exposicións por parte dos docentes dos temas da materia. - Presentación de materiais básicos.
Resolución de problemas	Realización de actividades na aula propostas polos docentes
Traballo tutelado	Neste apartado faremos referencia especificamente as orientacións para o alumnado dos traballos obrigatorios esixidos para superar a materia. Como actividades obrigatorias, exíselles aos estudantes dous traballos. O primeiro, que ten un peso importante na nota consiste na elaboración dun programa de animación sociocultural, adaptado a unha realidade específica (previo análise da mesma) e de libre elección por cada estudante (non se permite elixir a mesma realidade), cunha duración mínima de 4 meses. Pode facerse individualmente (obrigatorio para os non asistentes) ou en parellas, que logo farán unha exposición do mesmo, donde a profesora preguntará a calquera dos compoñentes do grupo. Este traballo consiste na aplicación do estudado nas clases prácticas. Data de entrega: 1 de decembro. O segundo traballo, de menor adicación, é de carácter grupal e facilita a profundización por parte dos estudantes nun ámbito da animación sociocultural, elixido según preferencias. Tras a selección pídeselle que realicen un estudo teórico-práctico do mesmo, que posteriormente será presentado na clase, para finalizar o tema 3. Data de entrega: 30 de setembro. Por último, un terceiro traballo de carácter optativo e individual, consiste na lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. Data de entrega: 15 de novembro. A realización destes traballos implica: - Busca e consulta de fontes bibliográficas e documentais - Lectura e análise dos documentos teóricos que fundamentan o mesmo. - Diseño, e aplicación de instrumentos para a recollida de datos, así como análise dos mesmos (parte práctica) - Elaboración do informe final (para a súa entrega) - Exposición oral dos traballos realizados en pequenos grupos para o grupo-clase.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos.

Traballo tutelado Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC.

Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	Aclaración de dudas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Avaliación		
	Description	Qualification Training and Learning Results
Resolución de problemas	Participación e seguimento das clases teóricas e prácticas. Criterios de avaliación: a) Realización de actividades propostas. b) Elaboración e exposición do traballo grupal dos ámbitos da ASC.	15
Traballo tutelado	Obrigatorio para todos os/as alumnos. Valorarase o proxecto de ASC (descrito na parte metodolóxica) atendendo aos seguintes criterios: - Adecuación ao ámbito da ASC. - Coherencia interna. - Inclusión de todos os apartados. - Adecuación a unha realidade, libremente elexida.	40
Exame de preguntas obxectivas	Obrigatorio para todos os/as alumnos. - Proba obxectiva con opcións de resposta. - Na puntuación final teranse en conta acertos e erros.	40
Traballo	- Lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. - Libro-forum (se procede)	5

Other comments on the Evaluation

CRITERIO XERAL: Para facer media é imprescindible haber aprobado o examen (proba obxectiva) e o proxecto de ASC.

AVALIACIÓN CONTINUA

O alumnado que se acolla a modalidade de **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80%. A avaliación continua segue os criterios da guía docente.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non cumpra o criterio da asistencia (80%) ten que ir a **avaliación global**, modalidade de aplicación para os/as **non asistentes**. Para a súa avaliación empregaranse os mesmos criterios que para os estudantes asistentes, coa única diferenza de que se elimina o criterio traballos de aula;, quedando a ponderación do seguinte xeito: o traballo tutelado individual (40%), a realización dunha proba escrita (40%) e o traballo dun dos ámbitos da animación sociocultural, no que se inclúe a lectura dun libro e unha aproximación á realidade profesional (20%).

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas, nese curso académico.

DATA EXAMES: A sinalada e aprobada como data oficial pola Facultade. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datos exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Cembranos, F.; Hernández, D. e Bustelo, M., **La animación sociocultural: Una propuesta metodológica.**, Editorial Popular, 1994

Miguel Badesa, S. de, **Perfil del animador sociocultural.**, Narcea, 1995

Trilla, J. (coord.), **Animación sociocultural.**, Ariel, 1997

Roselló, D., **Diseño y evaluación de proyectos culturales.**, Ariel, 2004

NOGUEIRAS MASCAREÑAS, M., **Teoría y práctica del desarrollo comunitario. Análisis de un modelo.**, Popular, 1996

DAPIA, M., **La animación sociocultural, un ámbito transversal a otros ámbitos de la educación social.**, 58, 2014

Complementary Bibliography

Other comments

Esta guía explicita as lineas de actuación que se van a seguir co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade; polo tanto, pode estar suxeita a algúns reaxustes puntuais.

Esta materia enmarcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Iniciación na práctica profesional**

Subject	Iniciación na práctica profesional			
Code	O05G130V01601			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Fernández Simo, Jesús Deibe			
Lecturers	Fernández Simo, Jesús Deibe Ferreiro González, María Isabel Pérez Enríquez, María Esther			
E-mail	jesfernandez@uvigo.gal			
Web				
General description	Materia básica para iniciar ao alumnado nas funcións e competencias da profesión , así como o código deontolóxico polo que rexirse.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional			
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas			
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar			
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento			
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades			
C22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D5	Xestión da información			
D8	Capacidade crítica e autocrítica			
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos			
D16	Liderado			
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional			
D20	Orientación á calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao exercicio profesional da educación social.	A2

Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes en algún ámbito profesional da educación social	A3
Que os estudantes sexan capaces de comunicarse co colectivo profesional da educación social e co colectivo de usuarios	A4
Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para realizar masters do ámbito social e investigacións socioeducativas	A4
Que os estudantes aprendan a Transmitir, promover e desenvolver a cultura a nivel individual e comunitario	B1
Que os estudantes aprendan a Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais	B2
Que os estudantes aprendan a mediar en situacións socioeducativas	B3
Que os estudantes sexan capaces de diagnosticar a realidade socioeducativa na que interveñen. educativos	B4
Que os estudantes reciban formación para planificar e avaliar as realidades socioeducativas que se encontran na prátca.	B5
que os estudantes adquiren capacidade de Xestionar, centros e recursos socioeducativos	B6
Que os estudantes sexan capaces de diagnosticar e resolver conflitos na realidade socioeducativa	C2
Que os estudantes sexan conscientes da traxectoria da profesión de educación social na historia recente.	C6
Que aprendan a deseñar e levar a cabo proxectos de investigación sobre a realidade socioeducativa	C7
Que os estudantes poidan Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	C9
Que os estudantes aprendan a Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa	C12
Que o estudiantado sexa capaz de dirixir entidades e proxectos socioeducativos	C19
Que o estudiantado coñeza os requerimentos éticos da intervención socioeducativa e adquiera hábitos de actuación acordes co código deontolóxico	C22
Que o estudiantado adquire a Capacidade de análise e síntese, e de Planificación e organización da realidade socioeducativa	D1 D2
Que o estudiantado adquire a capacidade de Xestionar a información, con sentido crítico e autocrítico	D5 D8
Que o estudiantado adquire habilidades de liderazgo, compatible co traballo en equipo interdisciplinar e interprofesional	D9 D16
Que estudiantado asuma a identidade, e a ética profesional da educación social	D19
Que o estudiantado realice o seu labor de intervención con criterios de calidade.	D20

Contidos

Topic	
Políticas sociais e institucionais en educación social.	(*)
Formación e profesionalización na práctica profesional da educación social.	(*)
Funcións do/a educador/a social.	(*)
Código deontolóxico do educador/a social	(*)
Discusión de programas existentes nos diversos campos de intervención.	(*)
Traballo en grupos e equipos multidisciplinares no ámbito da educación social e profesións afíns	(*)
Elaboración de proxectos de investigación-acción coa participación do profesor/a de prácticas, o profesional dunha institución, colegas en proceso de realización do prácticum e colegas do grupo clase	(*)

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	7	13	20
Seminario	3	9	12
Debate	5	5	10
Actividades introductorias	4	0	4
Presentación	5	21	26
Saídas de estudo	7	14	21
Aprendizaxe colaborativa	7	23	30
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

Estudo de casos	5	3	8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	17	17

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo	Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Aprendizaxe colaborativa	Desenvólvese en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Presentación	O alumnado será titorizado na preparación das presentacións en clase dos traballos realizados
Aprendizaxe colaborativa	

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Debate con persoas expertas convidadas. Realizarase unha presentación e reflexión persoal escrita sobre os temas abordados	30	B4	C6	D8
Debate	Discusión en grupo de temas de actualidade vencellados coa materia. Reflexión persoal escrita sobre os temas tratados na aula e o material dispoñible	20	A4	B1	D1 D5 D20
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	A2	B3 B5 B6	C7 C9 C19
Exame de preguntas de desenvolvemento	proba escrita sobre temas previamente indicados.	40	A3	B2	C6 C7 C9

Other comments on the Evaluation

O alumnado non asistente con regularidade, ás distintas actividades, terá unha avaliación da proba sobre 40% e presentará dous traballos escritos:

- Análise de bibliografía actualizada sobre un tema a escoller entre os ámbitos da educación social que se deberá acordar en titoría previa co docente (30%).

- Traballo de reflexión e análise crítico dos textos a disposición no MOOVI da materia que se acorden en titoría de entre os que se detallan na bibliografía (30%).

A bibliografía de referencia será a seguinte:

ASEDES (2007): Código deontolóxico del educador y la educadora social. ASEDES: CEESG.

Biurru-Moreno, C. e Martín-Cuadrado, A. (2022). El prácticum de educación social. Un estudio de la literatura. Revista Practicum, 7(2), 92-126. <https://doi.org/10.24310/RevPracticumrep.v7i2.15537>

Caballo, B., Candia, F. e Iglesias, L. (1999): Virtualidades y limitaciones del practicum en Pedagogía y Educación Social. En F. Esteban y R. Calvo (coords), El practicum en la formación de educadores sociales (pp-51-59). Universidad de Burgos.

Cánovas, D. F. e Filgueira, A. (2007). Cara un modelo integral e integrado de servizos persoais á comunidade (ponencia). 2ª Escola de Primavera do CEESG, Santiago de Compostela, Galiza.

Corbal, A. (2007, 17 a 18 de setembro). CDR o Viso (Lodoselo). II Congreso Iberoamericano e XXI Seminario Interuniversitario de Pedagogía Social, Allariz, Galiza.

Fernández-Simo, D. e Cid, X.M. (2017). Repensar la calidad en el proceso de acompañamiento socioeducativo con infancia y adolescencia en protección. Retos pendientes desde la Educación Social. RES, Revista de Educación Social, 25, 284-300.

Fernández-Simo, D. e Cid, X.M. (2020). Adolescencias invisibles. A educación social nos camiños do empoderamento. Andavira.

Fullana, J., Planas, A., Soler, P., Tesouro, M. y Pallisera, M. (2011): La formación continua de los profesionales de la acción socioeducativa: un estudio de necesidades. Bordón. Revista de Pedagogía, 63 (4), 29-42.

Melendro, M., De-Juanas, A. y Rodríguez, A. E. (2017). Déficits de la intervención socioeducativa con familias de adolescentes en riesgo de exclusión. Bordón. Revista de Pedagogía, 69(1), 123-138. doi: <https://doi.org/10.13042/Bordon.2016.48596>

Pantoja, L. (2011). Deontología y código deontológico del educador social. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 19, 65-79.

Puig Santulària, X. y Fernández de Sanmamed, A. (2018), Profesión necesaria para una escuela inclusiva. En Cid, X. M e outros/as (Coord.), Educación social e escola. Balance dunha década (pp. 17-50). CEESG/Nova Escola Galega

Vilar, J., y Riberas, G. (2017). Tipos de conflicto ético y formas de gestionarlos en la educación social y el trabajo social. Retos en las políticas de formación. Archivos Analíticos de Políticas Educativas, 25(52). <http://dx.doi.org/10.14507/epaa.25.2651>

Sanchez-Valverde, C. (2011, outubro) Prácticas de evaluación e informe en Educación Social, o cómo hacer visible lo cotidiano (ponencia). Escola de Outono do CEESG: Avaliación e informe en Educación Social. Santiago de Compostela (Galiza)

Santibañez, R. (1999): El seguimiento en el practicum de Educación Social. En F. Esteban y R. Calvo (coords), El practicum en la formación de educadores sociales (pp.189-200). Universidad de Burgos.

Vilar, J. (1999): Las instituciones del practicum como agentes formadores de profesionales reflexivos. En F. Esteban y R. Calvo (coords), El practicum en la formación de educadores sociales (pp.397-405). Universidad de Burgos.

Riberas, G. y Vilar, J (2014): La praxis reflexiva: un reto para la educación social. Edetania 45, 129-142.

O alumnado que non complete todos os obxectivos na convocatoria de maio, poderá ampliar a súa actividade para a convocatoria de xullo, sen ter que repetir aquelas que foran avaliadas positivamente.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Horarios, Exames e revisión:

Os que se publiquen polas vías habituais da Facultade de Educación e Traballo Social.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ANECA, **ILibro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social**, ANECA,

ASEDES, **Código deontológico del educador y la educadora social.**, ASEDES,

CID, A.; MURADÁS, M.; ZABALZA, M.A.; SANMAMED, M.; RAPOSO RIVAS, M.; IGLESIAS, M.L.(coords); **Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, Santiago de Compostela: Imprenta universitaria.,

Cabrerizo, J. e outros, **El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social**, Pearson, ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords), **El practicum en la formación de educadores sociales.**, Burgos: Universidad de Burgos.,

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social.**, Barcelona: Paidós.,

Fullana e outros, **La formación continua de los profesionales de la acción socioeducativa: un estudio de necesidades**, Bordón, 63 (4), paxs 29-42,

---

Montserrat, C.; Melendro, M., **¿QUÉ HABILIDADES Y COMPETENCIAS SE VALORAN DE LOS PROFESIONALES QUE TRABAJAN CON ADOLESCENCIA EN RIESGO DE EXCLUSIÓN SOCIAL? ANÁLISIS DESDE LA ACCIÓN SOCIOEDUCATIVA**, Educación XX1, 20(2), 113-135,

García Molina; Sáez Carreras, **INVESTIGADORES, DOCENTES Y EDUCADORES FRENTE A LA EXCLUSIÓN SOCIAL: PARADOJAS Y APUESTAS**, Educación XX1, 20(2), 95-112,

Complementary Bibliography

AMOROS, M. e outros, **El Practicum de la Diplomatura de Educación social.**, Barcelona: Universitat de Barcelona,

ASEDES, **V Congreso Estatal del Educador Social, "La Profesionalización. Recorridos y Retratos de una Profesión"**, ASEDES ASEDES. Toledo, septiembre de 2007.,

Borrel, N. e Benedito, V., **Las prácticas en la profesionalización del Pedagogo**, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias,

Caballo, B. e Fraguera, R. (coords), **A investigación-acción participativa no quefacer municipal**, A Coruña: Deputación Provincial,

García, F., **La intervención en Trabajo Social: supuestos prácticos**, Málaga: Colegio Profesional,

González, M. N. e outros, **II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad**, Bilbao: Universidad del País Vasco,

Gonçalves, D., **Complexidade e identidade docente. A supervisão pedagógica e o portfolio reflexivo como estratégias de formação nas práticas educativas do futuro professor**, Ourense. Universidade de Vigo,

Marhuenda, F., **Aprender de las prácticas**, Universidad de Valencia,

Martín, A., **El practicum en Educación Social**, Universidad de las Palmas de Gran Canaria,

Medina, A. e outros, **La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo**, Madrid: UNED,

Olivares, Mª A., **E proyecto profesional . Un instrumento relevante en la transición a la vida activa del universitario. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, nº 9 (segunda época)**, Universidad de Murcia,

RIERA, J., **Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social.**, Valencia: Nau Llibres.,

SÁEZ, J., **Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias**, Madrid: Pearson.,

Manota; Melendro, **Clima de aula y buenas prácticas docentes con adolescentes vulnerables: más allá de los contenidos académicos.**, Contextos educativos, 19, 55-74,

Ventura, J., **El practicum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral**, Universitat de Barcelona,

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), **Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, CD-ROM. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago de Compostela. Disponible en <http://>,

Xavier Úcar, **Los profesionales de lo socioeducativo como investigadores: La creación de conocimiento**, Educación Social. Revista de Intervención Socioeducativa, 62, p. 11,

Sierra Nieto, **Rol y funciones de los educadores y las educadoras sociales en los centros educativos andaluces. Análisis y reflexiones**, Revista Complutense de Educación, 28(2): 479-495,

Biurrun-Moreno, C. e Martín-Cuadrado, A., **El prácticum de educación social. Un estudio de la literatura.**, <https://doi.org/10.24310/RevPracticumrep.v7i2.15537>, Revista Practicum, 7(2), 92-126., 2022

Cid, Xosé Manuel e outros/as, **Educación social e escola. Balance dunha década.**, Nova Escola Galega, 2018

Fernández Simo; Cid Fernández, **Adolescencias invisibles**, Santiago, Andavira, 2020

Alejandro Martínez-Pérez y Fernando Lezcano-Barbero, **SATISFACCIÓN PROFESIONAL DE LOS EDUCADORES SOCIALES: FACTORES DE INFLUENCIA**, Bordón, 72 (2), 2020, 99-118,

MELENDRO ESTEFANÍA y otros, **DÉFICITS EN LA INTERVENCIÓN SOCIOEDUCATIVA CON FAMILIAS DE ADOLESCENTES EN RIESGO DE EXCLUSIÓN**, Bordón, 69 (1), 2017, 123-138.,

Martín-Cuadrado, A.M. e González, R., **Los orígenes del profesional de la Educación Social en el ámbito educativo**, Octaedro, 33-50, 2022

Rodríguez Corbal, **CDR O Viso: El empeño de convertir la recuperación de la identidad en factor de desarrollo**, En Congreso Pedagogía Social, 2007

Vilar, J. & Riberas, G., **Tipos de Conflicto Ético y Formas de Gestionarlos en la Educación Social y el Trabajo Social. Retos en las Políticas de Formación**, Archivos Analíticos de Políticas Educativas, 25(52),

Riberas Bargalló Gisela Vilar Martín Jesús, **La praxis reflexiva: un reto para la educación social.**, Edetania 45, 129-142, 2014

Sanchez-Valverde, C., **Prácticas de evaluación e informe en Educación Social, o cómo hacer visible lo cotidiano**, Santiago de Compostela (Libro en FAITIC [Actas e informes]). Pp 20-44, en CEESG: Avaluación e informe en Educación Social, (2011)

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas externas: Practicum I/O05G130V01602

Educación social nos servizos sociais/O05G130V01910

Intervención socioeducativa no ámbito familiar/O05G130V01703

Prácticas externas: Practicum II/O05G130V01801

Programas de educación social na terceira idade/O05G130V01911

Traballo de Fin de Grao/O05G130V01991

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación intercultural e para a paz/O05G130V01907

Other comments

O traballo será durante o ano acumulativo, tanto para asistentes como para non asistentes, polo que a parte da materia superada en xuño, pódese seguir traballando para xullo, conservando as competencias xa adquiridas.

Recoméndase que o alumnado non presencial solicite titoría para planificar a materia.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum I**

Subject	Prácticas externas: Practicum I			
Code	O05G130V01602			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Cid Fernández, Xosé Manuel Fernández Simo, Jesús Deibe			
Lecturers	Cid Fernández, Xosé Manuel Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María Fernández Simo, Jesús Deibe González Fernández, Antonio Isorna Folgar, Manuel Martínez Román, Rosana Ricoy Lorenzo, María Carmen Rodríguez Castro, Yolanda			
E-mail	xcid@uvigo.es jesfernandez@uvigo.gal			
Web	http://https://www.facebook.com/PT1ourense?ref=tn_tnmn			
General description	Partimos da premisa de que o desenvolvemento integral da persona pasa por recoñecer a importancia e o valor da educación afectivo-sexual, que debe ser contemplada como un dereito do individuo de recibir unha educación integral, e dentro dun eixe coeducativo no que se prime o traballo de valores igualitarios de corresponsabilidade e respecto. Xa que a sexualidade, como dimensión fundamental dá persoa, discorre inseparable dá nosa realidade e identidade persoal, e o mesmo tempo dende a súa dimensión interpersoal-relacional permítenos aproximarnos conxuntamente a afectividade e a súa manifestación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento

C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D2	Planificación e organización
D5	Xestión da información
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D13	Autonomía na aprendizaxe
D16	Liderado
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B2	C1	D2
Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2 A3	B4 B5 B6	C6 C9 C19	D5 D10 D13 D19 D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B5 B6	C2 C5 C7 C9 C12 C19	D2 D16 D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral	A2 A3 A5	B2 B3 B5 B6	C2 C9 C12 C19	D2 D16 D20
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A4 A5	B1 B4	C2 C9 C19	D2 D19 D20
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural	A2	B1 B4	C2 C9 C19	D19 D20
Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades	A1 A3	B1 B5 B6	C7 C19	D5 D19 D20
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas	A1	B1	C2	D2 D9 D19 D20
Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo	A1 A4	B1 B6	C19	D2 D9 D19 D20
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	A5	B4	C2 C6	D8 D19 D20

Contidos

Topic	
Realidade da intervención profesional no ámbito que realizan as prácticas.	Corpo teórico do ámbito no que se realizan as prácticas. O acompañamento socioeducativo no ámbito no que se realizan as prácticas
Capacidade de reflexión crítica sobre a realidade práctica.	Análise reflexiva do proceso de acompañamento e das estratexias de intervención. Análise crítico do mecanismos de intervención

Capacidade de reflexión sobre as posibilidades de mellora na intervención profesional do educador/a social, tanto no ámbito de intervención das prácticas como no que sería nunha intervención transversal en calquera ámbito

Deseño dun proxecto de intervención co colectivo de destinatarios da institución na que realiza as prácticas. Estratexias de intervención socioeducativa. Elaboración documental dos procesos de acompañamento socioeducativo

Programación, implementación e avaliación de dito proxecto de intervención. Flexibilidade e adaptabilidade no proceso de intervención socioeducativa. Os procesos de acción socioeducativa nos ámbitos da educación social. Os indicadores e as evidencias na acción socioeducativa. A investigación-acción durante a intervención socioeducativa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	8	12
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	200	200
Obradoiro	20	12	32
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	8	48	56

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/A estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas. No caso do Prácticum, estas prácticas inclúense con carácter obrigatorio en estudos conducentes a determinadas profesións reguladas.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	A titorización terá un horario específico para o practicum
Prácticum, Practicas externas e clínicas	A titorización terá un horario específico para o practicum
Obradoiro	A titorización terá un horario específico para o practicum
Tests	Description
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	A titorización terá un horario específico para o practicum

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/A estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión de educador/a social, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas externas, valorando os seguintes criterios: Implicación persoal; Motivación; Capacidade de traballo en equipo; Puntualidade e asistencia; Formación adquirida nas prácticas; Formación universitaria axeitada ao posto; Relacións co entorno laboral; Receptividade a críticas; Capacidade técnica; Capacidade de aprendizaxe; Administración de traballos; Habilidades de comunicación oral e escrita; Sentido de responsabilidade; Facilitade de adaptación; Creatividade; Iniciativa	50	A1 B2 C2 D2 A3 B3 C5 D9 A5 B4 C6 D13 B5 C7 D20 B6 C19
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Informe/memoria das prácticas realizadas na institución externa, prestando valoración aos seguintes criterios: Cumprimento do proxecto formativo; Desenvolvemento das funcións establecidas; Adquisición de competencias; Aprendizaxe adquirida; Asistencia á formación complementaria para o desenvolvemento das prácticas; Asistencia ás titorías	50	A1 B2 C1 D2 A3 B3 C2 D9 A5 B4 C5 D10 B5 C6 D13 B6 C7 D20 C19

Other comments on the Evaluation

A avaliación organízase segundo o detallado:

Valoración dos seguintes aspectos, recollidos no anexo IV, referentes ao desenvolvemento das actividades das prácticas nun contexto relacionado co exercicio da profesión de educador/a social, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas externas: Implicación persoal; Motivación; Capacidade de traballo en equipo; Puntualidade e asistencia; Formación adquirida nas prácticas; Formación universitaria axeitada ao posto; Relacións co entorno laboral; Receptividade a críticas; Capacidade técnica; Capacidade de aprendizaxe; Administración de traballos; Habilidades de comunicación oral e escrita; Sentido de responsabilidade; Facilitade de adaptación; Creatividade; Iniciativa (50%).

Valoración dos seguintes criterios do Informe/memoria das prácticas realizadas na institución externa: Cumprimento do proxecto formativo; Desenvolvemento das funcións establecidas; Adquisición de competencias; Aprendizaxe adquirida; Asistencia á formación complementaria para o desenvolvemento das prácticas; Asistencia ás titorías (50%).

É obrigatorio ter entregado no MOOVI da materia os anexos I, II e III perfectamente cubertos antes do inicio das prácticas na entidade externa.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico[]

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames[]

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ASEDES, **Documentos profesionalizadores**, ASEDES, 2007

Biurrun-Moreno, C. e Martín-Cuadrado, A., **El prácticum de educación social. Un estudio de la literatura.**, <https://doi.org/10.24310/RevPracticumrep.v7i2.15537>, Revista Practicum, 7(2), 92-126., 2022

Martín-Cuadrado, A.M. e González, R., **Los orígenes del profesional de la Educación Social en el ámbito educativo**, Octaedro, 2022

Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación, **TÍTULO DE GRADO EN PEDAGOGÍA Y EDUCACIÓN SOCIAL**, Morales, S., **El prácticum como experiencia de aprendizaje en educación social. Propuestas para su desarrollo: planificación, tutoría docente y proyección social**, Universitas, 2013

Complementary Bibliography

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación e animación sociolaboral**

Subject	Educación e animación sociolaboral			
Code	O05G130V01701			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Fernández González, María Reyes			
Lecturers	Brea Castro, Millán Fernández González, María Reyes			
E-mail	ofoe-to@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	<p>O emprego é unha das experiencias máis significativas na vida das persoas e á que se dedica unha parte moi considerable da vida de éstas. Constitúe para moitas persoas un dos aspectos máis centrais e importantes na vida, tanto en referencia á propia identidade persoal, como ao propio desenvolvemento, crecemento individual e logro de expectativas e valores.</p> <p>O proceso de incorporación ao mundo laboral non pode ser alleo ás características persoais e ocupacionais de cada persoa, a un coñecemento do mercado laboral nin á realización dun proxecto profesional e persoal de busca de emprego.</p> <p>Nesta materia se presentan elementos facilitadores do proceso de incorporación/cambio de emprego e se analizan os recursos dispoñibles que poden axudar a facilitar a inserción, sendo un deles a educación e animación sociolaboral.</p> <p>Asimismo se desenvolven as diferentes funcións que deben desempeñar os e as profesionais deste ámbito de intervención con distintos colectivos.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional

D15 Creatividade

D17 Iniciativa e espírito emprendedor

D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñece, comprende e manexa os elementos terminolóxicos e conceptuais relacionados coa materia, desde a súa dimensión psicosocioeducativa e laboral.	A2	B4	C1 C4 C6	D1
Identifica os ámbitos da educación e animación sociolaboral.	A2	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C4 C5	D1 D4
Identifica, coñece e analiza diversas experiencias relacionadas coa educación e animación sociolaboral.	A2	B4 B5 B6	C4 C7 C12 C19	D1 D4 D17
Propicia o acercamento ao mercado laboral e a aquelas entidades, institucións e organismos que con él se relacionan.	A4	B4 B5 B6	C2 C4 C8	D1 D4 D15 D17 D18
Elabora itinerarios personalizados de inserción (IPIs), definindo recursos de formación-emprego para a mellora profesional e respostando ás características e expectativas de cada persoa usuaria dun servizo de orientación laboral.	A2	B2 B5 B6	C2 C4 C5 C7 C8 C9 C11 C13 C19	D1 D4 D15 D18
Coñece e analiza as canles e ferramentas propias da busca activa de emprego.	A2 A4	B2 B4	C2 C4 C5 C8 C12	D1 D4 D15 D18

Contidos

Topic	
A ANIMACIÓN SOCIOLABORAL.	Conceptualización. A profesión de animador/a sociocultural. O Itinerario Personalizado de Inserción (IPI).
O EMPREGO COMO CONTEXTO PARA A ACCIÓN.	Natureza e significado do traballo. O mercado de traballo. A importancia do emprego. O desemprego.
A INSERCIÓN SOCIOLABORAL.	Aspectos básicos da inserción: transición á vida adulta e activa. Políticas (activas e pasivas) sociolaborais. Sistema Nacional de Emprego e Servizo Europeo de Emprego (EURES). Da FP (específica, ocupacional e continua) á Formación para o Emprego. Programas e iniciativas europeas relacionadas co emprego e a inserción laboral.
A BUSCA DE EMPREGO.	Autocoñecemento. Coñecemento do mercado de traballo. Proxecto profesional persoal. Canais e ferramentas para a busca activa de emprego. A oferta de emprego pública. O proceso de selección de persoal. O seu proceso e as súas técnicas. O autoemprego.

INTERVENCIÓN SOCIOLABORAL CON COLECTIVOS Xuventude.
ESPECÍFICOS.

Mozos e mozas protexidos.
Universitarios/as: as prácticas externas en empresas e institucións..
Drogodependentes.
Poboación ex-reclusa.
Mulleres con dificultades de inserción.
Persoas con discapacidade e con enfermidades mentais.
Preparación para a xubilación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas de forma autónoma	15	30.5	45.5
Traballo tutelado	5	25	30
Lección maxistral	22.5	35	57.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	12	13
Estudo de casos	1	3	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Resolución de problemas de forma autónoma	De carácter obrigatorio. O traballo de curso será especificado polo profesorado ao inicio do mesmo. A súa estrutura e criterios de avaliación serán explicados na aula e subidos a Moovi. Será realizado de forma xeral en pequeno grupo.
Traballo tutelado	De carácter obrigatorio. Serán realizados de xeito individual ou en pequenos grupos. Consistirán na aplicación práctica de diferentes aspectos que constitúen os contidos da materia. Serán realizados na aula (horas B) principalmente mediante o uso das TICs, visitas, reunións con profesionais,... e recibirán unha supervisión (tutela) continua por parte do profesorado.
Lección maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de modo expositivo ao grupo de clase polo/a profesor/a que centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de xeito condensado a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e relacionándoos cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	O alumnado ten a posibilidade de presentar as súas dúbidas no desenvolvemento de cada unha das sesións. O profesorado, atendendo as súas solicitudes, repasará conceptos, proporá novos exemplos... Así mesmo, os e as estudantes poderán revisar a cualificación obtida na proba final escrita, formada á súa vez por dúas probas, comprobando que esta se axusta aos criterios de avaliación establecidos nesta guía docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizarase atención personalizada a demanda nas horas de titoría individualizada que consta na web da facultade, preferentemente previa cita.
Traballo tutelado	Nestas sesións en grupos reducidos, resolveranse de forma individualizada as dúbidas formuladas polo alumnado, en especial cando sexan comúns a varios deles ou ilustren un caso interesante. Se a cuestión é máis particular ou non queda plenamente resolta para algún estudante, trataríase nas horas de titoría individualizada, concertada preferentemente previa cita.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Resolución de problemas de forma autónoma	A súa estrutura e criterios de avaliación serán explicados na aula e subidos a Moovi ao final do primeiro mes do cuadrimestre.	30	A2 A4	B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C4 C5 C6	D1 D4 D15 D17 D18
Traballo tutelado	Cada traballo tutelado terá os seus propios criterios de avaliación que serán explicados na aula e subidos a Moovi.	20	A2 A4	B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C4 C5 C6	D1 D4 D15 D17 D18
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba A. Na aula da Facultade, establecida no documento oficial a este respecto, celebrarase un exame presencial no que o alumnado debe responder a unha serie de preguntas de resposta breve.	40	A2	B4 B5	C1 C4 C5 C6	D1 D15
Estudo de casos	Proba B. Na aula da Facultade, establecida no documento oficial a este respecto, celebrarase un exame presencial no que o alumnado debe responder ademais de a unha serie de preguntas de resposta breve, a unha pregunta na que debe aplicar os contidos do tema a un suposto práctico	10				

Other comments on the Evaluation

A **calificación final da disciplina** resultará da integración das distintas notas. Deberán ser superadas todas as partes para poder obter unha calificación positiva. O/a alumno/a que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. De suspender a materia, as partes superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Os e as **estudantes non asistentes** deberán contactar ao inicio do cuadrimestre co profesorado, para coñecer os traballos que se solicitarán así como os seus prazos de entrega (moi similares aos desenvolvidos polo alumnado asistente, pero sempre realizados de forma individual).

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade, no espazo 'datos exames'.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao **programa PIUNE (PAT)**.

Así mesmo, coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistemas de avaliación adaptaranse para alumnado do **curso ponte** garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Calvo, M., **Técnico en Orientación e intervención sociolaboral**, 1ªed, MAD, 2011

De Alba, C., **Metodología de empleo con apoio en la inserción laboral de personas con discapacidad**, 1ªed, Paraninfo, 2015

Maya, P. e Caballero, J.J., **El animador sociolaboral: manual de formación.**, 1ªed, CCS, 2001

Pinera, P. (Coord.), **Pedagogía Laboral**, 1ª ed, Ariel, 2002

Sánchez Teruel, D., **Manual estrategias de intervención sociolaboral a personas en riesgo de exclusión: formación para el empleo**, 1ª ed, CEP, 2010

Complementary Bibliography

De Miguel, S. e Rosario Cerrillo, M. (Coords.), **Formación para la inclusión laboral de personas con discapacidad intelectual**, 1ª ed, Pirámide, 2010

Esteban, F., Alós, R., Jódar, P. e Miguélez, F., **La inserción laboral de ex reclusos. Una aproximación cualitativa**, 2014

Fernández González, M.R. e Dapía Conde, M.D., **La Animación Sociolaboral, un ámbito emergente de la Educación Social**, 2015

Santos Rego, M.A., Lorenzo Moledo, M. e Vázquez Rodríguez, A., **Educación no formal y empleabilidad de la juventud**, 1ª ed., Síntexis, 2018

Ibáñez Martínez, F., **Inserción sociolaboral**, Síntexis, 2017

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade.

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa nas condutas aditivas**

Subject	Intervención socioeducativa nas condutas aditivas			
Code	O05G130V01702			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Isorna Folgar, Manuel			
Lecturers	Failde Garrido, José María Isorna Folgar, Manuel			
E-mail	isorna.catoira@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	<p>A materia Intervención *Socioeducativa nas Condutas *Adictivas proporciona ao futuro educador/a social un coñecemento detallado sobre os *correlatos *psicosocioeducativos das condutas *adictivas, das principais teorías explicativas das adiccións, así como as principais estratexias de intervención. Xustifícase a inclusión desta disciplina dentro do Plan Docente do grao en Educación Social, no feito de que a intervención no campo das adiccións constitúe unha das saídas profesionais dos futuros educadores sociais.</p> <p>Por outra banda, o educador/a social como axente socio-educativo debe ter uns coñecementos actualizados sobre as principais substancias e condutas *adictivas, sobre os efectos que producen nas persoas e de como realizar unha intervención *psico-socio-educativa, tanto no plano preventivo como terapéutico/educativo das adiccións químicas e *conductuales.</p> <p>En definitiva, a materia Intervención *Socioeducativa nas Condutas *Adictivas contribúe a fundamentar a formación psicolóxica e *psisocioeducativa dos/*as Educadores/*as Sociais, nun ámbito profesional aplicado no que cada vez máis se reivindica a súa presenza, e sendo unha problemática que afecta a un número moi importante de persoas, especialmente a mozas e adolescentes, sen menosprezar aos adultos e sempre desde unha perspectiva de xénero.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar

- C10 Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
- C11 Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
- C12 Diseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
- C20 Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D4 Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
- D5 Xestión da información
- D6 Resolución de problemas e toma de decisións
- D7 Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
- D15 Creatividade
- D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional no ámbito da intervención en condutas *adictivas	A1 A4	B1 B4 B6	C4 C8	D1 D18
Revisar os aspectos do ámbito histórico, legal, psicolóxico, social, sanitario e *educacional que abarca a acción integral ante as adiccións.	A1 A3 A5	B3	C3 C9 C10 C11	D7 D15
Identificar e coñecer as características sociais, psicolóxicas e educativas que poden axudarnos a identificar as persoas en risco potencial. Así como os ambientes socioculturais que favorecen o consumo de substancias.	A3 A4	B1 B6	C1 C7 C20	D1 D5
Formar o alumnado, como axentes responsables da intervención preventiva e *correctiva nas condutas *adictivas nun marco de actuación interdisciplinar.	A2 A5	B2 B5 B6	C3 C9 C10 C12 C20	D1 D4 D5 D7 D18
Introducir ao alumnado no adestramento de habilidades de relación con persoas que presentan adiccións.	A4 A5	B2	C3	D1 D6 D15 D18

Contidos

Topic	
Boque 1: Aproximación ao fenómeno das condutas adictivas	<p>I-Aspectos históricos e epidemiolóxicos das condutas adictivas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Antecedentes históricos das condutas adictivas. ☐ Marco xeral da intervención en adiccións. ☐ Epidemioloxía das condutas adictivas. ☐ A perspectiva de xénero nas condutas adictivas <p>II- Condutas Adictivas. Conceptos básicos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Conceptos referidos as adiccións e condutas adictivas. ☐ Conceptos referidos as adiccións químicas. ☐ Conceptos referidos as novas adiccións. <p>III- Condutas adictivas ligadas a substancias e condutas adictivas ligadas a hábitos comportamentais non influídos por substancias psicoactivas.</p> <p>Descrición e efectos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Descrición e efectos das principais adiccións químicas: drogas máis habituais e as Novas substancias Psicoactivas. ☐ Descrición e efectos das principais adiccións non ligadas a substancias: Xogo patolóxico, Adicción ao sexo, Adicción ás compras, Adicción á comida, Adicción ao traballo Adicción ao exercicio físico, Adicción ao móbil e Adicción a internet e videoxogos. Trastornos de conducta alimentaria.

Bloque 2: Modelos e teorías explicativas das adiccións.

IV-Modelos explicativos de las conductas adictivas.

- Modelo Moral.
- Modelo de Enfermidade.
- Modelo de Autocontrol.
- Modelo Biopsicosocial.
- Outros modelos.

V-Teorías explicativas das condutas adictivas.

- Teorías derivadas do condicionamento clásico.
- Teorías derivadas do condicionamento instrumental.
- Teorías derivadas da Aprendizaxe Cognitiva Social.
- Teoría dos proceso Oponente.
- Modelo de Prochaska e DiClemente
- Outras teorías.

VI-Variáveis psicossociais relacionadas coa adicción.

- Variables predictoras de risco de adicción.
- Variables protectoras o preventivas da adicción.

Bloque 3: Estratexias de intervención en condutas adictivas. O rol profesional do educador/a social.

VII- Intervención en condutas adictivas. O Educador/a Social no ámbito das adiccións:

- A perspectiva de xénero na intervención en conductas adictivas
- Intervención en alcol.
- Intervención en tabaquismo.
- Intervención noutras toxicomanías.
- Intervención en problemas de ludopatías e control do gasto.
- Intervención en adicción a móbil, internet e videoxogos.
- Intervención no ámbito laboral.
- Intervención noutras condutas adictivas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Seminario	15	15	30
Seminario	8	8	16
Lección maxistral	19	14	33
Traballo tutelado	0	27	27
Exame de preguntas obxectivas	2	40	42

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación do docente e do programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico. Emprégase como complemento das sesións maxistras, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas co marco teórico da materia.
Seminario	Entrevistas que o alumno/a mantén co profesor para o asesoramento/orientación de actividades da materia (especialmente sobre os traballos tutelados e do proceso de aprendizaxe).
Lección maxistral	Exposición xeral, por parte do docente, dos contidos da materia e das bases teóricas e/ou directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. As últimas sesións dedicaranse ás exposicións, por parte do alumnado, dos seus traballos tutelados.
Traballo tutelado	Todo estudante, de maneira individual ou grupal (de 2-4 alumnos/as), debe elaborar un traballo sobre un tema específico da materia. Trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a elección da temática, a procura, revisión e recollida de información, a lectura e manexo de bibliografía, a elaboración dun informe do traballo (introdución, desenvolvemento da temática, conclusións, valoracións persoais, bibliografía, etc.). Outra opción de traballo para esta materia é a elaboración dun vídeo sobre hábitos saudables relacionados coa prevención das condutas adictivas. Terá que ter unha duración máxima de dous minutos e terán que estar relacionado coa prevención de condutas adictivas; promovendo procesos de reflexión crítica sobre os riscos derivados do consumo drogas ou outras condutas adictivas. O alumnado de forma optativa poderá facer outros traballos.

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Enténdese por atención personalizada o tempo que cada profesor/a reserva para atender e resolver dúbidas do alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo docente, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados que materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de modo presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a *tutorías de despacho) ou de maneira non presencial (a través do correo electrónico ou do curso virtual). Non debemos confundir atención personalizada con *tutoría académica (nel Plan de Acción *Tutorial), xa que esta fai referencia á necesidade de asignarlle a cada alumno/a un titor/a desde o primeiro curso de cada carreira ata que finaliza os estudos universitarios, con el obxectivo de ofrecer un soporte permanente e formal naqueles momentos nos que deba tomar decisións.
Seminario	Enténdese por atención personalizada o tempo que cada profesor reserva para atender e resolver dúbidas o alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo docente, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados que materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de modo presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a *tutorías de despacho) ou de maneira non presencial (a través do correo electrónico ou do curso virtual). No débese confundir atención personalizada con *tutoría académica (nel Plan de Acción *Tutorial), xa que esta fai referencia á necesidade de asignarlle a cada alumno un titor desde o primeiro curso de cada carreira ata que finaliza os estudos universitarios, con el obxectivo de ofrecer un soporte permanente e formal naqueles momentos nos que deba tomar decisións.
Traballo tutelado	Enténdese por atención personalizada o tempo que cada profesor reserva para atender e resolver dúbidas o alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo docente, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados que materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de modo presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a *tutorías de despacho) ou de maneira non presencial (a través do correo electrónico ou do curso virtual). No débese confundir atención personalizada con *tutoría académica (nel Plan de Acción *Tutorial), xa que esta fai referencia á necesidade de asignarlle a cada alumno un titor desde o primeiro curso de cada carreira ata que finaliza os estudos universitarios, con el obxectivo de ofrecer un soporte permanente e formal naqueles momentos nos que deba tomar decisións.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	Consistirán en sesións eminentemente prácticas desenvolvidas na aula (Role playing, Philips 6.6, estudo de casos, reestruturación cognitiva, etc.) relacionados coas temáticas da materia. Controlarase a asistencia.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B4 B6	C1 C4 C7 C9 C10	D1 D5 D6 D7 D15
Traballo tutelado	O alumnado realizará traballos, individuais ou en pequenos grupos que serán tutelados polo docente. Estes traballos serán expostos ao gran grupo nas últimas sesións maxistráis.	40	A1 A5	B2 B4 B5	C12 C20	D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Consistirá nunha proba obxectiva de opción múltiple de resposta.	40			C1 C3 C4 C7 C8 C9 C10 C11 C12	

Other comments on the Evaluation

Criterios específicos de avaliación para **ASISTENTES**

Terán a consideración de asistentes, aqueles alumnos/as que teñan acadado un mínimo do 80% da asistencia as sesións presenciais. Para a súa avaliación teranse en conta os seguintes criterios, sendo obrigatorio para a superación da materia, ter participado nos dous primeiros apartados:

Proba obxectiva: Ata 4 puntos, debendo o alumno/a acadar un mínimo de 2 puntos para superala asignatura (a nota total suporá o 50% da cualificación da asignatura). A proba constará de preguntas tipo test e preguntas cortas de resolución

de casos

2. Traballo grupal (ou individual): Valorarase ata 2 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 1. Unha puntuación por debaixo de esta suporá o suspenso na actividade e tamén na asignatura (a nota total suporá o 20% da cualificación do alumno/a). Os traballos deben ser entregados antes do 23 de decembro de 2023.

3. Seminarios ou Exposicións en clase: Valorarase ata 2 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 1. Unha puntuación por debaixo de esta suporá o suspenso na actividade e tamén na asignatura (a nota total suporá o 20% da cualificación do alumno/a). Os traballos deben ser entregados e presentados nas datas fixadas polo profesor.

4. Seminarios e State to art: O alumnado presentará os traballos propostos e unha revisión sobre algún tema relacionado ca asignatura. Ata 1 punto (a nota total suporá ata o 10% da cualificación do alumno). Prazo de entrega: o día do examen teórico.

Criteriaes específicos de avaliación para **NON ASISTENTES**

Terán a consideración de non asistentes, aqueles alumnos/as que no teñan acadado o 80% da asistencia as sesións presenciais, ou ben

aqueles que antes da primeira semana de novembro non houberen notificado a o profesor a modalidade de asistencia elixida. Para a súa avaliación teranse en conta os seguintes criterios, sendo obrigatorio para a superación da materia, ter participado nos tres primeiros apartados.

1. Proba obxectiva: Ata 6 puntos, debendo o alumno/a acadar un mínimo de 5 puntos para superala asignatura (a nota total suporá o 50% da cualificación da asignatura).

2 Traballo (individual): Valorarase ata 3 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 2. Unha puntuación por debaixo de esta suporá o suspenso na actividade e tamén na asignatura (a nota total suporá o 40% da cualificación do alumno). Traballo que ten que estar entregado o profesor antes do 23 de decembro.

3 Revisión teórica (state to art): ata 1 punto pola realización dun traballo teórico referido a un dos dous temas dos seminarios presenciais (a nota total suporá o 10% da cualificación do alumnado). Traballo que ten que estar entregado o profesor o día do examen teórico.

As datas oficiais dos Exames: ver pagina web da Facultade de Ciencias da Educación e traballo social, no espazo de "exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Nota: □As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico□.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Recomendacións

Other comments

Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo social".

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa no ámbito familiar**

Subject	Intervención socioeducativa no ámbito familiar			
Code	O05G130V01703			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	1c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Fernández Simo, Jesús Deibe			
Lecturers	Brea Castro, Millán Fernández Simo, Jesús Deibe			
E-mail	jesfernandez@uvigo.gal			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/			
General description	<p>O enfoque conceptual da Materia de Intervención socioeducativa no ámbito familiar procura unha aproximación á acción socioeducativa neste eido. Especialmente no referente ós factores que condicionan os procesos de ensino e aprendizaxe no mundo, concretamente en Galicia, e España no marco da Unión Europea.</p> <p>-A nova concepción de cidadanía precisa da Intervención socioeducativa no ámbito familiar para o desenvolvemento da súa formación persoal e integración social que responda ás novas perspectivas sociais que demanda a sociedade do coñecemento, a democracia participativa e as características propias do mercado laboral.</p> <p>-A Intervención socioeducativa no ámbito familiar potencia as capacidades da cidadanía para acceder á formación e a autoformación necesarias cara ao logro do desenvolvemento dos saberes potenciais e expectativas que lle permiten participar, vivir e convivir en liberdade, democracia, xustiza e paz.</p> <p>O deseño de proxectos é unha liña eficaz de comunicación e planificación das iniciativas da acción socioeducativa no ámbito familiar, acorde aos modelos de xestión das diversas institucións e organismos competentes ou implicacións nas cuestións educativas e sociais ás que se dirixen os diversos proxectos.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)

C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)	A4 A5	B1 B2 B3 B4	C1 C2 C4 C5	D4 D9 D10
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A2 A3	B4 B5 B6	C4 C9 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C18 C19	D1 D5
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A2	B2 B3 B5	C1 C2 C5	
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional	A4 A5	B2	C2 C5 C6 C8 C17 C18 C19	D1 D4 D5 D9
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas		B6	C7 C9	D1 D5 D7
Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			C10	D4 D6 D9 D11
Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar			C9	D6 D7 D10
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía			C18	D4 D5 D10

Contidos

Topic	
1. Sociedade, familia e educación en valores.	1.1. Lexislación de referencia na acción socioeducativa con familias. 1.2. Evolución histórica da familia e cambios sociais

2. Estilos educativos parentais. Funcións da familia.	2.1. Estilos educativos parentais e parentais. 2.2. Funcións da familia.
3. Familia, xénero e educación. O reparto de roles. Relacións interxeneracionais.	3.1. Xénero e dinámicas familiares. 3.2. Dinamización da comunicación interxeneracional.
4. Diagnose e acompañamento socioeducativo con familias dende a educación social.	4.1. Necesidades socioeducativas no ámbito familiar. 4.2. Estratexias para o acompañamento socioeducativo. 4.3. O vínculo comunicativo. 4.4. Facilitación de espazos para a superación das metas socioeducativas.
5. Institucións, programas e estratexias de atención e intervención socioeducativa nas familias.	5.2. Paradigmas da educación social no traballo con familias fronte ó neoasistencialismo. 5.1. Recursos para a acción socioeducativa con familias. 5.2. Acompañamento socioeducativo con familias dende o sistema de atención á infancia e á adolescencia. 5.3. Acompañamento socioeducativo dende os servizos sociais municipais.
6. Metodoloxía da acción socioeducativa con familias.	6.1. Metodoloxía para a construción do Proxecto Educativo de intervención Familiar. 6.2. Estrutura. Áreas, obxectivos, indicadores e avaliación dos PEIF.
7. Escola e familia.	7.1. A educación social na dinamización das relacións escola-familia. 7.2. Factor social e inserción escolar. 7.3. Familia, dificultade social e escola.
8. Experiencias educativas de formación permanente no ámbito familiar.	8.1. Experiencias de actuación de formación no ámbito familiar. 8.2. O terceiro sector na configuración das políticas públicas de acción socioeducativa con familias.
9. Proxectos, investigacións e programas de intervención socioeducativa coas familias.	9.1. Programas de referencia en Europa no acompañamento socioeducativo con familias. 9.2. Investigación e acción socioeducativa familiar.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	7	7	14
Presentación	2	10	12
Estudo de casos	6	0	6
Lección maxistral	15	45	60
Saídas de estudo	4	14	18
Eventos científicos	4	8	12
Aprendizaxe-servizo	7	15	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Estudo de casos	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Aspectos complementarios aos traballos de aula, co fin de profundizar nos elementos teórico-prácticos aplicados, relacionados cos contidos expositivos.
Presentación	Presentación dos traballos realizados en pequeno grupo na aula ou por medios telemáticos no campus remoto da Universidade de Vigo e nos que se poñen en práctica os contidos teóricos da materia
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución para o acompañamento socioeducativo no ámbito familiar.
Lección maxistral	Parte expositivas de contidos impartidos polo docente na aula e/ou mediante Campus Remoto e preverase asemade o uso da plataforma de teledocencia Moovi como reforzo e sen prexuízo doutras medidas que se poidan adoptar para garantir a accesibilidade do alumnado aos contidos docentes.
Saídas de estudo	Actividade na que o alumnado analiza e resolve problemas e/ou exercicios relacionados coa materia de forma autónoma. O alumnado disporá dun guión guión facilitado polo docente e o profesorado fai seguimento da actividade nas sesións de titoría.
Eventos científicos	Asistencia a xornadas, congresos e a seminarios relacionados coa materia.
Aprendizaxe-servizo	Combina procesos de aprendizaxe e de servizo á comunidade nun só proxecto articulado onde os/as participantes aprenden a traballar nas necesidades reais da contorna coa finalidade de melloralas

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Colaboración no proceso de conclusións realizadas polos grupos de discusión celebrados presencialmente na aula ou no campus remoto.
Estudo de casos	Análisis de casos prácticos de acción socioeducativa con familias.
Saídas de estudo	Saída a encontro profesional e interuniversitario da educación social
Tests	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Explicitación e aclaración dos criterios teórico- prácticos da proba.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.	40	A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5 B6	C1 C2 C4 C5	D6 D7 D10 D11
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución	20	A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5 B6	C1 C2 C4 C5	D1 D4 D5 D6
Exame de preguntas obxectivas	Proba- exame relacionada coa temática que se realizará presencialmente	40	A2 A3 A4	B3 B4 B5 B6	C1 C2 C4 C5	D1 D5 D6 D7

Other comments on the Evaluation

A avaliación será continua, mediante seguimento estruturado.

Avaliación para alumnado non asistente:

- Exame de preguntas obxectivas (40%).

-Presentación de traballo individual tutelado sobre algún dos temas resollidos nos contidos da materia (40%).

-Entrega de exercicios sobre temas de actualidade e interese para a acción socioeducativa con familias (20%)

As datas dos exames serán as indicadas e aprobadas oficialmente:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php>.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto,

como aprobadas nese curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Sorribas, M., García, A., y Gras, M., **Intervención con familias y atención a menores en riesgo social**, Altamar, 2015

Simón, E., **La igualdad también se aprende. Cuestión de coeducación.**, Narcea, 2011

Santibáñez, R., y Martínez, A. (Coords.), **Intervención comunitaria con adolescentes y familias en riesgo.**, Graò, 2013

Fernández-Simo, D. y Cid, X. M., **The underage protection system in Galicia (Spain). New needs for social and educational support with teens and youth in social difficulties.** En T. Suikkanen-Malin, M. Vestila y J. Jussila (ed.), **Fost**, 1, Publications of Kymenlaakso University of Applied, 2016

WINGENO, **Cómo hacer un genograma**, <http://www.wingeno.org/download.htm>, 2017

GENO, **Cómo hacer el diagnóstico social mediante un genograma**, <http://genopro.softonic.com/descargar>, 2017

Miguelena, J., Naya, L.M., y Dávila, P., **Derechos de la infancia y sistemas de protección**, Delta, 2021

Fernández-Simo, D. e Cid X.M., **Adolescencias Invisibles. A educación Social nos Camiños do Empoderamento.**, Andavira, 2020

Orte, C., Ballester, L., y Amer, J., **Educación Familiar. Programas e intervenciones basados en la evidencia**, Octaedro, 2020

Complementary Bibliography

Sáez, J., y Molina, J. G., **Pedagogía Social. Pensar la Educación Social como profesión.**, Alianza, 2006

Blanchard, M., y Muzás, E., **Acoso escolar; desarrollo, prevención y herramientas de trabajo.**, Narcea, 2007

Fernández-Molina, M., **Acogimiento, adopción y escuela.**, FGUMA, 2011

Pérez de Ayala, E., y Moreno, S. M., **Trabajando con familias.**, Certeza, 2004

Escámez, J., y Gil, R., **La educación en la responsabilidad.**, Paidós, 2001

MEC (2016)., **Plan integran de apoyo a las familiar**, <http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/ayuda>, 2016

Xunta de Galicia, **Plan de protección familiar de Galicia**, <http://politicassocial.xunta.gal/export/sites/defau>, 2016

Melendro, M., De-Juanas, A. y Rodríguez, A.E, **Déficits en la intervención socioeducativa con familias de adolescentes en riesgo de exclusión**, 69 (1), Bordón, 2017

Fernández-Simo, D., y Cid, X.M, **Análisis longitudinal de la transición a la vida adulta de las personas segregadas del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia**, Bordón. Revista de Pedagogía, 2018

Melendro, M., Miguelena, J., De-Juanas, A., Dávila, P., & Naya L.M., **El tránsito a la vida adulta de jóvenes de sistemas de protección y jóvenes vulnerables**, Dykinson, 2022

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas externas: Practicum II/O05G130V01801

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Prácticas externas: Practicum I/O05G130V01602

Other comments

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum II**

Subject	Prácticas externas: Practicum II			
Code	O05G130V01801			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Cid Fernández, Xosé Manuel Fernández Simo, Jesús Deibe			
Lecturers	Braña Rey, Fatima Carrera Fernández, María Victoria Cid Fernández, Xosé Manuel Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María Fernández Simo, Jesús Deibe González Fernández, Antonio Isorna Folgar, Manuel Ricoy Lorenzo, María Carmen Rodríguez Castro, Yolanda Sánchez Martínez, María Cristina			
E-mail	xcid@uvigo.es jesfernandez@uvigo.gal			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/practicum-grao-educacion-social			
General description	O Prácticum II é unha materia de carácter obrigatorio, contemplada no segundo semestre do curso terceiro da Titulación. Consta de 300 horas que asígnanse ás prácticas en institucións externas co obxecto de preparar ao estudante para o seu futuro exercicio profesional. Pódese consultar a Normativa do Prácticum do Grao de Educación Social da Facultade de Ciencias da Educación de Ourense no enlace: http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/files/Documentos/Estudos/Practicum			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades

D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Planificación e organización
D5	Xestión da información
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D16	Liderado
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2 A3	B2 B5 B6	C9 C19	D1 D2 D5 D9 D16 D19 D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B5 B6	C2 C7 C9 C12 C19	D2 D16 D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás	A2 A3 A5	B2 B3 B5 B6	C2 C7 C12 C19	D1 D2 D16 D19 D20
Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral	A2 A3 A5	B3 B5 B6	C2 C7 C12 C19	D2 D9 D20
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A4 A5	B1 B4	C2 C9 C19	D2 D19 D20
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural	A2	B1 B4	C2	D1 D2 D9 D19 D20
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía	A4	B1 B5	C6 C19	D1 D2 D9 D19 D20
Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades	A1 A3	B1 B5 B6	C7 C19	D1 D5 D19 D20
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas	A1	B1	C2	D1 D2 D9 D19 D20
Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo	A1 A4	B1 B6	C19	D1 D2 D9 D19 D20
Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social	A2 A5	B4 B6	C2	D1 D8 D19 D20

Resolución de problemas e toma de decisións	A2 A4	B3 B6	C2 C7	D1 D9 D19 D20
Compromiso ético	A1	B4	C2	D1 D8 D19 D20
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	A5	B4	C2 C6	D1 D8 D19 D20

Contidos

Topic	
Contexto socioeducativo no que está inserto o centro de prácticas.	Contexto da institución de prácticas
Realidade da intervención profesional no ámbito que realiza as prácticas.	Corpo teórico do ámbito no que se realizan as prácticas. O acompañamento socioeducativo no ámbito no que se realizan as prácticas
Capacidade de reflexión crítica sobre a realidade práctica	Análise reflexiva do proceso de acompañamento e das estratexias de intervención. Análise crítico do mecanismos de intervención
Capacidade de reflexión sobre as posibilidades de mellora na intervención profesional do educador/a social, tanto no ámbito de intervención das prácticas como no que sería nunha intervención transversal en calquera ámbito.	Dimensións de mellora no acompañamento socioeducativo
Deseño dun proxecto de intervención co colectivo de destinatarios da institución na que realiza as prácticas.	Estratexias de intervención socioeducativa. Elaboración documental dos procesos de acompañamento socioeducativo.
Protramación, implementación e avaliación de dito proxecto de intervención.	Flexibilidade e adaptabilidade no proceso de intervención socioeducativa. Os procesos de acción socioeducativa nos ámbitos da educación social. Os indicadores e as evidencias na acción socioeducativa. A investigación-acción durante a intervención socioeducativa.
Coordinación co/a profesional-titor/a para a realización en equipo das tarefas asignadas a ambos	Capacidade de contacto e planificación coa persoa titora da entidade na que se realizan as prácticas. O traballo en equipo e en rede.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Estudo previo	10	0	10
Obradoiro	16	36	52
Prácticum, Practicas externas e clínicas	20	300	320
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	8	60	68

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Estudo previo	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio de forma autónoma por parte do lumnado.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolver as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión de educación social, durante un período determinado e realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	A titorización terá un horario específico para o practicum
Estudo previo	A titorización terá un horario específico para o practicum
Obradoiro	A titorización terá un horario específico para o practicum

Tests	Description
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	A titorización terá un horario específico para o practicum

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results
Description			
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/A estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión de educador/a social, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas externas, valorando os seguintes criterios: Implicación persoal; Motivación; Capacidade de traballo en equipo; Puntualidade e asistencia; Formación adquirida nas prácticas; Formación universitaria axeitada ao posto; Relacións co entorno laboral; Receptividade a críticas. Asistencia á formación complementaria para o desenvolvemento das prácticas Asistencia ás titorías	50	A1 B1 C2 D1 A2 B2 C6 D2 A3 B3 C7 D5 A4 B4 C9 D8 A5 B5 C12 D9 B6 C19 D16 D19
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Valoración dos seguintes criterios do Informe/memoria das prácticas realizadas na institución externa: Cumprimento do proxecto formativo; Desenvolvemento das funcións establecidas; Adquisición de competencias; Aprendizaxe adquirida; Asistencia á formación complementaria para o desenvolvemento das prácticas; Asistencia ás titorías	50	A1 B1 C2 D1 A2 B2 C6 D2 A3 B3 C7 D5 A4 B4 C9 D8 A5 B5 C12 D9 B6 C19 D16 D19 D20

Other comments on the Evaluation

A avaliación organízase segundo o detallado:

Valoración dos seguintes aspectos, recollidos no anexo IV, referentes ao desenvolvemento das actividades das prácticas nun contexto relacionado co exercicio da profesión de educador/a social, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas externas: Implicación persoal; Motivación; Capacidade de traballo en equipo; Puntualidade e asistencia; Formación adquirida nas prácticas; Formación universitaria axeitada ao posto; Relacións co entorno laboral; Receptividade a críticas; Capacidade técnica; Capacidade de aprendizaxe; Administración de traballos; Habilidades de comunicación oral e escrita; Sentido de responsabilidade; Facilitade de adaptación; Creatividade; Iniciativa (50%).

Valoración dos seguintes criterios do Informe/memoria das prácticas realizadas na institución externa: Cumprimento do proxecto formativo; Desenvolvemento das funcións establecidas; Adquisición de competencias; Aprendizaxe adquirida; Asistencia á formación complementaria para o desenvolvemento das prácticas; Asistencia ás titorías (50%).

É obrigatorio ter entregado no MOOVI da materia os anexos I, II e III perfectamente cubertos antes do inicio das prácticas na entidade externa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Medina, A. et al., **La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo**, Madrid: Uned, 2005

Cabrerizo, J et al., **El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social**, Pearson, 2010

ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords), **El practicum en la formación de educadores sociales**, burgos: Universidad de Burgos, 2009

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), **Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de San, 2002

Medina, A. et al., **La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo**, Uned, 2005

Complementary Bibliography

ANECA, **Libro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social**, Madrid: ANECA, 2005

ASEDES, **Código deontológico del educador y la educadora social**, Madrid: ASEDES, 2004

CID, A., MURADÁS, M., ZABALZA, M.A., SANMAMED, M., RAPOSO RIVAS, M., e IGLESIAS, M.L.(coords), **Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria**, Santiago de Compostela: Imprenta universitaria., 2007

ASEDES, **Documentos profesionalizadores**, Madrid: ASEDES, 2007

GONZÁLEZ, M. N. ET AL., **II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad, BilbMartín, A. , El practicum en Educación Social**, . Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de las P, 2005

ROMANS, M, PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social**, Barcelona: Paidós, 2000

SÁEZ, J., **Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias**, Madrid: Pearson, 2007

Zabalza, M. A., **El prácticum en la formación universitaria: estado de la cuestión**, 354, Revista de Educación, 2011

Vilar, J., e Riberas, G., **Tipos de conflicto ético y formas de gestionarlos en la educación social y el trabajo social. Retos en las políticas de formación**, 25, Archivos Analíticos de Políticas Educativas, 2017

Vazquez, E., Fernández, E., e López, E., **Los ámbitos de intervención de los profesionales de la Educación Social. Un estudio con mapas conceptuales multimedia**, 2, Revista Latinoamericana de Tecnología Educativa, 2017

Riberas, G., e Vilar, J., **La praxis reflexiva: un reto para la educación social**, 45, Revista Edetania. Estudios y propuestas socio-educ, 2014

Poza-Vilches, F., Fernández-García, A. e Ferreira-Delgado, J.P., **La práctica profesional de los agentes sociales en materia de ocio juvenil: estrategias para la intervención.**, 31, Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 2018

Ordeñana, M. B., Darretxe, L., e Beloki, N., **Innovando el Practicum en educación social: experiencia de trabajo colaborativo a partir de sus protagonistas**, 20, Revista iberoamericana de educación superior, 2016

García, F. J., Gadea, W. F., e Fernández, V. J., **Pensamiento crítico en estudiantes del Grado de Educación Social.**, 27, Aula, 2021

Recomendaciones

Subjects that it is recommended to have taken before

Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Prácticas externas: Practicum I/O05G130V01602

IDENTIFYING DATA**Avaliación de programas socioeducativos**

Subject	Avaliación de programas socioeducativos			
Code	O05G130V01901			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Rodríguez Villarino, Rafael			
Lecturers	Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	rafael.rodriguez.villarino@gmail.com			
Web				
General description	Esta materia trata de introducir ó alumnado na avaliación de programas co obxecto de estimar a eficacia e efectividade das intervencións sociais para, deste xeito, decidir a idoneidade da súa implementación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D14	Adaptación a situacións novas
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B4	C2	D1
Coñecer fontes de datos sobre avaliación de programas sociais	A2	B5	C6	D4
	A3	B6	C15	D14
	A4		C17	D20
	A5			
Clarificar o concepto de avaliación de programas sociais, e polo en relación coas necesidades sociais	A1	B4	C2	D1
	A2	B5	C6	D14
	A3		C15	D20
	A5			
Coñecer experiencias clave e innovadoras no ámbito da avaliación de programas sociais	A1	B4	C6	D1
	A2	B5	C15	D4
	A3	B6	C17	D14
	A4			D20
	A5			

Dominar aspectos clave da avaliación de programas sociais e socioeducativos, así como o uso básico do programa estatístico SPSS	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B5	C2 C15 C17	D1 D4 D20
Adquirir conciencia respecto das limitacións da avaliación de programas socioeducativos, así como en relación á necesidade de manter a honestidade na práctica académica e profesional	A1 A2 A3 A4 A5	B6	C2 C15 C17	D1 D4 D14 D20

Contidos

Topic	
1. A avaliación de necesidades sociais.	1.1. Concepto de Avaliación de necesidades sociais 1.2. A preocupación respecto das necesidades sociais: unha breve historia 1.3. Clasificación das necesidades sociais 1.4. Fontes de datos sobre avaliación
2. Unha aproximación aos programas de avaliación de necesidades sociais	2.1. Orixe dos programas de avaliación de necesidades sociais. 2.2. Exemplos de programas sociais e do interese pola avaliación dos mesmos 2.3. A metodoloxía na avaliación e ol deseño de programas sociais.
3. Profundizando na análise da avaliación de programas sociais	3.1. Algúns aspectos clave previos o deseño e a avaliación de programas 3.2. Experiencias sobresaíntes na avaliación de programas sociais 3.3. Pasado, presente e futuro da avaliación de programas sociais
4. Deseño, efectos esperados e impacto real dos programas sociais: teoría e práctica da avaliación.	4.1. A elección da necesidade social 4.2. Planificación de metas ou obxectivos da intervención. 4.3. Anticipando os puntos clave da avaliación do programa de intervención. 4.4. Comprobando resultados e reiniciando a espiral de estudo.
5. O futuro da avaliación de programas sociais	5.1. Posibilidades e limitacións dos programas sociais e da súa avaliación. 5.2. Que se atisba no horizonte? 5.3. Reflexións e conclusións finais

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	19	0	19
Presentación	8	25	33
Traballo tutelado	7	30	37
Estudo de casos	7	13.5	20.5
Traballo	2	20	22
Práctica de laboratorio	2	11.5	13.5
Estudo de casos	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Estudo de casos	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, analiza un caso de éxito referido a un programa social, e expoñe en clase amosando a súa contribución teórica e práctica a esta área de coñecemento.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.

Tests	Description
Traballo	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Práctica de laboratorio	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Traballo	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	40	A1 A3 A4 A5	B5	C2 C6 C15 C17	D1 D14 D20
Práctica de laboratorio	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	20	A3 A4 A5	B4 B5	C2 C17	D1 D4 D20
Estudo de casos	O alumnado debe analizar as contribucións de diversas experiencias e proxectos relevantes respecto á intervención social, demostrando a súa competencia, e aplicando os seus coñecementos á realidade actual	20	A1 A3 A4 A5	B5	C2 C6 C15 C17	

Other comments on the Evaluation

Cada alumno/a deberá obter, alomenos o 50% da calificación en cada un dos apartados para superar a materia. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Segunda convocatoria: aquelas competencias non superadas na primeira convocatoria serán avaliadas na segunda. Nesta segunda convocatoria avaliarase só das probas ou aspectos; non superadas na primeira.

a. *En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)*

b. *Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: □Coo finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio□.*

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Aguilar, M. J. e Ander-Egg, T., **Evaluación de servicios y programas sociales**, Siglo XXI, 1992

Cohen, E. e Franco, R., **Evaluación de proyectos sociales**, Siglo XXI, 1993

Corbetta, P., **Métodos y técnicas de investigación social**, McGraw-Hill, 2007

Verdun, E., **Evaluación de políticas públicas y programas**, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 1997

Recomendacións

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Intervention in health and social education**

Subject	Intervention in health and social education			
Code	O05G130V01902			
Study programme	Grado en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3rd	1st
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Failde Garrido, José María			
Lecturers	Failde Garrido, José María Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	jfailde@uvigo.es			
Web				
General description				

Training and Learning Results

Code	
A1	That the students have showed to possess and comprise knowledges in an area of study that splits of the base of the general secondary education, and is used to find to a level that, although it supports in books of text advanced, includes also some appearances that involve pertinent knowledges of the avant-garde of his field of study.
A2	That the students know to apply his knowledges to his work or vocation of a professional form and possess the competitions that are used to show by means of the preparation and defence of arguments and the resolution of problems inside his area of study.
A3	That the students have the capacity to gather and interpret notable data (usually inside his area of study) to issue trials that include a reflection on notable subjects of social, scientific or ethical issues.
A4	That the students can transmit information, ideas, problems and solutions to a so much specialised public as no skilled.
A5	That the students have developed those skills of learning necessary to undertake back studies with a high degree of autonomy.
B1	Transmit, promote and develop the culture
B2	Generate social networks, contexts, processes and educational and social resources
B3	Take part like social mediator, cultural and educational
B4	Know, analyse and investigate the social and educational contexts
B5	Design, implement and evaluate socioeducational programs and projects
B6	Manage, direct, coordinate and organise socioeducational institutions and resources
C1	To critically integrate the theoretical, philosophical, historical, sociological, psychological, pedagogical, cultural, political and legal foundations underpinning the processes of socio-educational intervention.
C3	To uphold and act according to values of equality and democratic citizenship, and to prepare for prevention and mediation in cases of violence in its different manifestations (symbolic, sexual, ethnic, or related to issues of gender, work, education[])
C4	To analyze and diagnose the complex reality underpinning the development of socio-educational processes.
C6	To understand the development of social education and the shaping of its field and professional identities at regional/autonomic, state, European and international levels.
C8	To strengthen structures and processes of community action and participation, implementing programs and techniques of intervention (group dynamics, motivation, negotiation and promotion of assertiveness[])
C9	To develop programs and projects in the family and school contexts.
C11	To organize and manage cultural, environmental, leisure and spare time projects and services.
C12	To design, implement and assess programs and strategies of socio-educational intervention in the fields of community development and development cooperation.
C13	To design, implement and assess programs and strategies of intervention in the field of culture.
C15	To design, implement and assess programs for social and labor-market reintegration.
C20	To act as consultant on the design and implementation of socio-educational plans, programs, projects and activities.
D1	Analysis and synthesis skills.
D4	Use of ICT in the relevant area of study and professional environment.
D5	Information-management skills.
D6	Problem-solving and decision-making skills.
D7	Mastering of consultancy, promotion and guidance techniques and methodologies in education.
D9	Ability to contact and communicate with experts from other areas in different contexts.
D10	Recognition of and respect for diversity and multiculturalism.
D12	Ethical commitment.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
(*)Know the main theoretical models in Promotion and Education for it *Saude	A1 A2 A4	B1 B3 B4	C1 C4 C6 C8 C9 C12 C15 C20	D5 D7 D10 D12 D20
(*)Capacity of discussion and *ordenamento of basic ideas	A2 A5	B1 B5 B6	C3 C11 C20	D1 D7 D20
(*)Capacity stop the Design, Planning and to Develop programs and projects in the field of the education *especializada in health	A1 A4	B2 B4 B5	C1 C4 C9 C12 C13 C15	D4 D9 D10
(*)Capacity stop the *analise critical and *pra the work in team	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B6	C1 C4	D1 D4 D6 D12 D20
(*)Purchase basic scientific competitions stop the *busqueda and bibliographic review in subjects of Promotion and Education for it *Saude	A1	B4	C1 C4	D4 D9

Contents

Topic	
(*)Block *I: Aspects *conceptuales basic	(*)SUBJECT 1. You aim historic *y approximation *al concept of *salud.SUBJECT 2. *Determinantes Of wool *Salud SUBJECT 3. Promotion *y education for wool *saludTEMA 4. Intervention in *salud. Wool preventive perspective *y *correctiva.
(*)Block II: theoretical Models and intervention in *saude	(*)SUBJECT 5. Model of *Creencias of *Saude. SUBJECT 6. Model Precedes. SUBJECT 7. Model of Action *Razonada.SUBJECT 8. Other models.
(*)Block *III: Design and planning of *intervencions preventive in the main problems of *Saude. The paper of the Social Educator.	(*)SUBJECT 9. Guidelines stop the design and Planning of *intervencions preventive.SUBJECT 10. Design and planning of preventive interventions in problems of *saude.
(*)Block *IV: Review of Programs of Promotion *i Education for it *Saude. The paper of the Social Educator.	(*)SUBJECT 10. Review and critical discussion of programs of Promotion *i Education for it *saude. The paper of the Social Educator

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	0	2
Case studies	8	8	16
Seminars	15	15	30
Mentored work	0	27	27
Lecturing	18	15	33
Objective questions exam	1	30	31
Objective questions exam	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Presentation of the educational and program of the matter. Initial evaluation of expectations, knowledges and attitudes.
Case studies	You interview that the student/is supported by the professor of the matter for the advice/orientation of activities of the matter (especially the works *tutelados) and of the process of learning.
Seminars	Activities focused the work on a specific subject. They will employ as I complement of the **sexións *magistrales, to develop instrumental competitions related with theoretical frame of the matter.

Mentored work	All student, of individual way or **grupal of 2-4 students/the, has to elaborate a work on a specific subject of the matter. It treats of an autonomous activity of the *alumnado that includes the election of the thematic, the research, review and collected of information, the reading and handle of bibliography, the preparation of the report of the work (*introduction, unroll of the thematic, conclusions, **valoracions personal, bibliography, etc.).The *alumnado of form **optativa will be able to do other works.
Lecturing	General exhibition, by part of the educational, of the contents of the matter and of the theoretical bases and/or **directirces of the work to **desenvover by the *alumnado. The last session **adicionaránse to the exhibitions, by part of the *alumnado, of his works *tutelados.

Personalized assistance

Methodologies Description

Seminars	It understands by attention customized the time that the professor reservation to attend and resolved doubts to the students in regard to a concrete subject. Academic activity developed pole professor, individual or in small group, that has how aim attend the needs and queries of the students related with the study and/or subjects linked with the subject, providing orientation, support and motivation in the process of learning. This activity can developed of form *presencial (directly in the classroom and in the moments that the professor has assigned to *titorías of dispatch) or of form no *presencial (through the email or of the virtual campus).
Mentored work	The works will be explained in the middle groups and a follow-up will be done. In addition, all students who need it will be assisted during the teacher's tutoring hours to review their work and resolve any doubts (consult the tutoring hours on the Faculty's website). Students will also be assisted through the teacher's email or through the subject in MOOVI

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminars	10	A1 B2 C4 D1 A2 B3 C6 D4 A3 B4 C8 D5 A4 B5 C12 D6 C13 D9 C15 D10 D12 D20
Mentored work	30	A2 B1 C12 D1 A3 B4 C13 D4 A5 B6 C15 D9 C20
Objective questions exam	40	C1 D1 C3 D5 C4 D7 C6 D20 C12 C13 C15
Objective questions exam	20	C1 D1 C4 D5 C6 D7

Other comments on the Evaluation

EVALUATION CRITERIA:

$$PF = ne + p + rt + pv$$

PF = Final score in the subject.

ne = Exam score.

p = Qualification of the practice.

rt = Theoretical review on a subject.

pv = Score in voluntary practice.

1. Objective test: Up to 10 points, the student must achieve a minimum of 5 points to pass the subject (the total mark will

mean up to 50% of the qualification for the subject).

2. Group work (or individual): Up to 3 points will be valued, with the minimum mark to pass being 1.5. A score below this will mean failure in the activity and also in the subject (the total mark will mean up to 30% of the student's grade).

3. Group work (individual): Up to 3 points, with a minimum grade of 1.5 to pass it. A score below this will mean failing in the activity and also in the subject (the total mark will mean up to 30% of the student's qualification).

3. Seminars: Up to 1 point. In order to achieve the maximum score in this section, the students are required to participate successfully in the practical seminar "Basic interpersonal communication skills of the health professional" (minimum 80%) and have carried out an optional work referring to the contents of thematic blocks IV and V. To achieve a score in this section, the situation must be given (participation with use, at least 80% of it, and completion of an optional work). . Lana notes in this section, it will mean up to 10% of the course grade.

Note: The activities considered optional will only be added to the student's grade when this reaches, as a basic requirement, the minimum scores in the basic qualifying activities (objective test 1 and mandatory group/individual work). For students who apply for honors, it will be necessary to achieve a score in this section.

WORK DELIVERY DATE: until November 20 for compulsory work and until December 15 for optional works that will be uploaded to Moovi, in the corresponding section, on the dates established by the teachers of wool.

Note: Optional assignments can only be done individually.

OVERALL EVALUATION

Students who do not meet the 80% attendance requirement will have to take advantage of the Global Assessment modality.

EVALUATION CRITERIA FOR GLOBAL EVALUATION STUDENTS:

$PF = ne1 + ne2 + Tp + Se$

PF = Final score in wool subject.

Ne1 = Exam score.

Ne2 = Oral exam score

Tp = #Practical wool qualification.

Yes = (Score in voluntary practical wool and theoretical review).

To pass the theoretical part of wool matter you have to perform the tests compulsorily:

1. Objective test 1: Up to 4 points, the student must achieve a minimum of 2 points to pass the subject. This test will evaluate the contents of the thematic blocks I and II of the subject (a total grade will mean up to 40% of the subject's grade).

2. Objective test 2: Up to 2 points, the student must achieve a minimum of 1 point to pass the subject. This test will evaluate the contents referred to the thematic block III of the subject (the total mark of this epigraph, will suppose up to 20% of the qualification of the subject).

3. Group work (individual): Up to 3 points, the minimum mark to pass being 1.5. A score below this will mean failure in the activity and also in the subject (the total grade will mean up to 30% of the student's grade).

3. Seminars: The global assessment students may compensate their participation in the practical seminar, "Basic skills of interpersonal communication of the health professional", by carrying out an optional work referring to the contents of thematic blocks IV and V (until 0.5 points) and by carrying out a theoretical review work -state to art- (up to 0.5 points) referring to a theme related to the theoretical agenda of the subject, focused exclusively on the analysis of 4 articles from scientific journals published between 2022 -2023-2024 (the total grade for this section will account for up to 10% of the grade for the subject wool).

Note: The students who choose the Global Evaluation option will be evaluated with the same criteria as the continuous evaluation students. You will be able to compensate the qualifications derived from the classroom activities, with voluntary work (theoretical revisions or with optional works that will be similar to the compulsory work).

DATE OF DELIVERY OF COMPULSORY AND OPTIONAL WORKS AND THEORETICAL REVIEWS: Until the official exam date. The works will be uploaded to the Moovi space as a deadline on the day of the official exam.

The official exam dates can be found on the website of the Faculty of Education and Work Sciences.

Sources of information

Basic Bibliography

Comisión para reducir las desigualdades sociales en salud en España, **Avanzando hacia la equidad. Propuestas de políticas e intervenciones para reducir las desigualdades sociales en salud en España.**, Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2015

Costa Cabanilla, M. & López Mendez, E., **Educación para la salud.**, Madrid: Pirámide., 2008

OMS, **Las 10 causas principales de defunción en el mundo. I**, Extraído de: <http://www.who.int/mediacentre/factsh>, 2016

Rodríguez-Marín, J., **Manual de psicología social de la salud**, Madrid: Editorial Síntesis, 2014

Faílde Garrido, J.M. y Ruiz Soriano, L., **Intervención en Saude e Educación Social**, Servicio de publicaciones de la Universidad de vig, 2017

Complementary Bibliography

Fernández Ríos, L., **Manual de Psicología Preventiva. Teoría y práctica.**, Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., 1994

Montorio, I. & Izal, M., **Intervención psicológica en la vejez. Aplicaciones en el ámbito clínico y de la salud.**, Madrid: Editorial Síntesis., 2000

Gallar, M., **Promoción de la salud y apoyo psicológico al paciente**, Madrid: Thomson Paraninfo, 2006

López L.A. & Aranda, J.M., **Promoción de la salud: un enfoque en salud pública.**, Granada: Junta de Andalucía., 1990

Molina, M.C. & Fortuny, M., **Experiencias educativas para la promoción de la salud y la prevención.**, Barcelona: Leartes., 2003

Morillejo, E., Pozo, C. & Martos, M.J., **Intervención psicosocial y evaluación de programas en el ámbito de la salud.**, Jaén: Formación Alcalá., 2008

Perea Quesada, R., **Educación y promoción de la salud**, DIAZ DE SANTOS, 2009

Rosales, C. & González, M.E., **Promoción de la salud en la universidad.**, Santiago de Compostela: Tórculo Ediciones., 2008

Sáez, S., Marqués, F. & Colell, R., **Educación para la salud.**, Lleida: Pàge Editors., 1998

Serrano González, M.I., **La educación para la salud del siglo XXI: Comunicación y salud.**, Madrid: Díaz de Santos., 2002

United Nations Children's Fund, **Levels & Trends in Child Mortality.**, Health Organization, The World Bank, United Nations, New York: Unicef, World, 2014

Recommendations

Other comments

This subject is part of a degree that is taught in a Faculty committed to the sustainability of the environment and people. In accordance with this philosophy, this subject will promote educational practices based on materials with low environmental impact consistent with the principles of sustainability (SDG).

IDENTIFYING DATA**Investigación-acción na práctica socioeducativa**

Subject	Investigación-acción na práctica socioeducativa			
Code	005G130V01903			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Sierra Martínez, Silvia			
Lecturers	Sierra Martínez, Silvia			
E-mail	sierra@uvigo.es			
Web	http://http://fcce.uvigo.es/gl/estudios/grao-en-educacion-social/			
General description	<p>A materia de Investigación-acción na práctica socioeducativa preséntase como optativa no 3º curso deste Grao. Pensamos que toda intención de mellora, innovación e investigación no ámbito *socioeducativo debe basearse nalgunhas ideas básicas: por unha banda, o recoñecemento dos saberes das persoas e da súa capacidade de axencia (capacidade para analizar, planificar, reflexionar, tomar decisións); doutra, a vinculación entre teoría e práctica e a súa necesaria retroalimentación; finalmente, o carácter colectivo das prácticas e os seus significados, mediante a participación de todos e todas na construción dun espazo común. Entendemos a participación como mecanismo para construír, pensar e mellorar as prácticas sociais. Esta característica é, posiblemente, a que marca unha diferenza con outras formas de investigar e intervir nas situacións e problemas socioeducativos. Por tanto, recuperamos o carácter cualitativo da investigación orientada á reflexión colectiva de significados como base para redirixir as nosas prácticas e aprender delas. De acordo co plan de estudo vixente para o Grao de Educación Social, a materia intégrase no Módulo *IV (Institucións, técnicas, medias e recursos socioeducativos) e mantén unha conexión especial coa materia Metodoloxía de Investigación socioeducativa. No entanto, a investigación-acción mantén unha complicidade coa práctica da educación social que, necesariamente, lévalle a compartir elementos doutras materias da titulación relacionadas propiamente coa acción socioeducativa e a intervención social.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)

C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D14	Adaptación a situacións novas
D15	Creatividade
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A	B	C	D
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1	B1	C1	D8
	A2	B4	C5	D10
	A3			D18
	A4			
	A5			
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A1	B4	C4	D1
	A2	B5	C7	D4
	A3			D7
	A4			D9
	A5			D10 D12
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas	A1	B5	C7	D1
	A2			D8
	A3			D12
	A4			
	A5			
Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	A1	B3	C9	D4
	A2	B5	C14	D7
	A3		C15	D14
	A4			
	A5			
Capacidade de análise e síntese	A2		C4	D1
	A5			
Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional	A1	B2		D4
	A2			D13
	A3			D15
	A4			D18
Capacidade crítica e autocrítica	A2		C1	D8
	A3		C2	
	A4			
Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade	A5			D10 D14
Habilidades interpersoais	A4	B6	C11 C14 C15 C17	D11
Compromiso ético			C1	D8 D12 D18 D20
Autonomía na aprendizaxe	A5		C7	D1 D8 D13 D14 D15

Adaptación a situacións novas	A1 A2 A3 A4	C4 C11	D4 D14
Creatividade	A2 A3	B4 C14 C15	D1 D8 D13 D14 D15 D20
Iniciativa e espírito emprendedor	A1 A2 A4	C1 C4 C11	D1 D12 D13 D14 D15 D17
Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida	A3 A4	C7	D1 D8 D9 D13 D18
Orientación á calidade	A4 A5	C1 C7 C9 C10 C11	D14 D15 D20

Contidos

Topic	
Tema 1. Construír o coñecemento científico a partir da participación e a práctica. Bases epistemolóxicas da investigación acción	1.1. Fundamentos e Paradigma socio-crítico 1.2. Orixe e evolución histórica da investigación acción 1.3. A investigación acción como metaconcepto 1.4. Finalidade e obxectivos. 1.5. Principios, características e trazos específicos. 1.6. Modalidades de investigación acción
Tema 2. O proceso da investigación acción	2.1. Planificación e etapas do proceso de investigación acción
Tema 3. Técnicas e recursos na investigación acción	3.1. Estratexias de investigación acción para a transformación socioeducativa
Tema 4. Análise e comunicación de resultados	4.1. A análise de datos cualitativos 4.2. Validación de datos cualitativos 4.3. Criterios regulativos de cientificidad
Tema 5. Experiencias de investigación acción	5.1. Enfoques 5.2. Exemplos e casos de investigación acción
Tema 6. Proxectos de investigación acción	6.1. Proxectos e informes de investigación acción

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	12	24	36
Presentación	3	8	11
Seminario	5	21	26
Resolución de problemas	9	15	24
Traballo tutelado	10	22	32
Eventos científicos	4	2	6
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	8	10
Autoavaliación	0	5	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Presentación	Actividades nas que o alumnado, tras a orientación do profesor, prepara e expón mediante diapositivas un proxecto de investigación acción, os resultados da súa realización e a proposta do informe final.

Seminario	Sesiões orientadas á presentación da materia e de cada un dos temas con indicación dos aspectos temáticos relevantes que requiren unha atención especial.
Resolución de problemas	Exercicios a realizar fose do de aula baixa as directrices e a supervisión do docente.
Traballo tutelado	Deseño, desenvolvemento e presentación dun traballo de investigación que implique unha planificación do proceso e a súa execución mediante a recollida, análise e interpretación dos datos.
Eventos científicos	Debates realizados con profesionais da educación social en determinadas datas como pode ser o día da Educación Social sobre a investigación neste ámbito.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Axuda aos equipos nas entrevistas tutoriais e na clase
Tests	Description
Autoavaliación	Axuda para chegar a afondar nas causas do propio pensamento e aprendizaxes

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Presentación	Posta en común de traballos e participación activa na aula.	15	C2 D4 C17 D9 D14 D15 D20
Resolución de problemas	Portafolio de aula	15	
Traballo tutelado	Desenvolvemento dunha micro investigación mediante fotovoz	30	B1 C5 D11 B2 C7 B4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame final escrito: preguntas de comprensión e relación entre conceptos da materia.	40	A4 C1 D1 A5 C2 D8 C4 D9 C5 D10 C9 D12 C10 D13 C17 D15 D20

Other comments on the Evaluation

Na convocatoria ordinaria, para obter a cualificación de aprobado, o alumno/para deberá alcanzar a puntuación mínima de 5 puntos totais, realizar en prazo todas as actividades así como cumprir os seguintes requisitos:

- Alumnado asistente. O itinerario ordinario, é dicir, a avaliación continua, é posible para aquel alumnado que teña, como mínimo, o 80% da asistencia e unha participación activa na aula. A avaliación final será mediante un portafolio elaborado ao longo do curso (50%) e un micro-proxecto de investigación de temática voluntaria mediante a estratexia participativa Fotovoz (50%).

- Alumnado non asistente. O itinerario alternativo é para aquelas persoas que, por razóns debidamente xustificadas, teñan máis dun 20% de ausencias a clase ou que, aínda cunha porcentaxe inferior de ausencias, non entregasen reiteradamente en tempo e forma os traballos que permitan avaliar o logro das competencias propias da materia. O alumnado que se atope nesta situación será avaliado mediante unha proba escrita na que se poderá dispoñer de materiais (40%), un micro-proxecto de investigación de temática voluntaria mediante a estratexia participativa Fotovoz (30%) e micro-actividades de aula (30%). Deberanse realizar os traballos de forma individual e a entrega dos mesmos será o día oficial de realización da proba de exame. A cualificación dos traballos realizarase con idénticos criterios aos utilizados co alumnado asistente.

En caso de non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. Aquel alumnado (asistente ou non asistente) que suspenda, non alcance o mínimo esixido ou non teña puntuación, terá unha convocatoria extraordinaria na cal se poderán recuperar os apartados pendentes nas mesmas condicións de cualificación e a mesma proporcionalidade que na convocatoria ordinaria. Aquel alumnado que non supere a materia na convocatoria ordinaria, estará exento en convocatorias sucesivas de avaliarse das partes superadas.

A efectos evaluativos, un mesmo traballo non pode ser utilizado para outras materias e se este non cumpre os aspectos formais esixidos (en especial, citación incorrecta de autorías ou plaxio) será rexeitado. Todos os traballos entregados mediante a plataforma MooVi serán analizados mediante o sistema anti-plaxio da UVigo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo [datos exames]: <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ballesteros Velázquez, B., **Investigación social desde la práctica educativa**, 1, UNED, 2019

Ballesteros Velázquez, B., **Taller de investigación cualitativa**, 1, UNED, 2014

Francés, Alaminos, Penalva, Santacreu, **La investigación participativa: métodos y técnicas**, 1, PYDLOS, 2015

Latorre, A., **La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa**, 1, Graó, 2003

Complementary Bibliography

Boggino, N. y Rosekrans, K., **Investigación-acción: reflexión crítica sobre la práctica educativa**, 1, Eduforma, 2007

Delgado, J.M. y Gutiérrez, J., **Métodos y técnicas cualitativas de investigación en las Ciencias Sociales**, 1, Síntesis, 1994

Fernández Gutiérrez, A. M., **La intervención socioeducativa como proceso de investigación**, 1, Nau llibres, 2003

Pérez Serrano, G., **Modelos de Investigación Cualitativa en Educación Social y Animación Sociocultural**, 4, Narcea, 2004

Salazar, M.C., **La investigación-acción participativa. Inicios y desarrollos**, 1, Edit. Popular-OEI., 1992

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Metodoloxía de investigación socioeducativa/O05G130V01104

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Other comments

O alumnado non asistente debe comunicar ao docente, durante o primeiro mes de clase, a súa intención de optar polo itinerario alternativo e concertar unha titoría personalizada.

Recoméndase a asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes, do grao de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedementais.

A comunicación entre os estudantes e as docentes realizarase mediante os foros habilitados para dúbidas académicas. As cuestións persoais serán tratadas unicamente mediante o correo electrónico institucional. Non se responderá a direccións de correo persoais.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Socioloxía do consumo e identidades culturais**

Subject	Socioloxía do consumo e identidades culturais			
Code	O05G130V01904			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Trabada Crende, José Elías			
Lecturers	Gómez Suárez, Águeda Trabada Crende, José Elías			
E-mail	xose.elias.trabada.crende@uvigo.gal			
Web	http://http://fcce.uvigo.es/gl/			
General description	Esta materia pretende acercar ao alumnado á realidade da sociedade do consumo actual e as identidades culturais presentes na cultura contemporánea, co fin de mostrar unha perspectiva que complementa a análise socioeducativa crítica da realidade social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D8	Capacidade crítica e autocrítica			
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
D13	Autonomía na aprendizaxe			
D15	Creatividade			
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional			
D20	Orientación á calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

1. Coñecer os supostos sociolóxicos que están na base dos procesos de intervención educativa (1)	A1	B1	C1	D1
2. Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento de procesos socioeducativos (4)	A2	B2	C7	D3
3. Planificar e organizar proxectos e servizos culturais (11)	A3	B3		D8
4. Diseñar, desenvolver e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural (13)	A4	B4		D10
5. Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía (18)	A5	B5		D13
		B6		D15
				D19

(x) Número que se corresponde coa competencia específica do Grado

2. Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento de procesos socioeducativos (4)	A1	B1	C7	
	A2	B2		
	A3	B3		
	A4	B4		
	A5	B5		
		B6		
3. Planificar e organizar proxectos e servizos culturais (11)	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C7	D10
	A3	B3		D13
	A4	B4		D15
	A5	B5		D20
		B6		
4. Diseñar, desenvolver e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural (13)	A1	B1		D1
	A2	B2		D13
	A3	B3		D15
	A4	B4		
	A5	B5		
		B6		
5. Ter capacidade para potenciar as relacións interpersonais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía (18)	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C7	D15
	A3	B3		D19
	A4	B4		D20
	A5	B5		
		B6		

Contidos

Topic

Tema I: A construción social do consumo.	1.1. A perspectiva sociolóxica sobre o consumo. 1.2. O consumo nas sociedades preindustrial e industrial. 1.3. Teorías de Thorstein Veblen e Georg Simmel. 1.4. Maurice Halbwachs e o consumo da clase obreira.
Tema II: O consumo na sociedade do capitalismo fordista.	2.1. Sistema de produción e consumo do capitalismo fordista. 2.2. Teoría da Regulación: a 'norma social do consumo de masas'. 2.3. A construción do consumo de masas en Galicia e España. 2.4. Os enfoques estruturalistas sobre a sociedade de consumo: Roland Barthes e Jean Baudrillard.
Tema III: O consumo na sociedade do capitalismo posfordista e da globalización.	3.1. Sistema de produción e consumo no capitalismo posfordista e na globalización. 3.2. A sociedade posfordista: polarización, desigualdades e exclusións, cidades globais, novas clases medias e 'preariado'. 3.3. O consumo 'sen norma' e de 'low cost' segundo Luis Enrique Alonso. 3.4. Os enfoques posestructuralista e posmoderno sobre a sociedade de consumo: Pierre Bourdieu, Zygmunt Bauman e Gilles Lipovetsky.
Tema IV: Identidades culturais, consumo e medio ambiente.	4.1. Teoría das identidades culturais e consumo. 4.2. A sociedade de consumo e o seu impacto no medio ambiente.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	2	15	17
Debate	15	42	57
Presentación	3	4	7
Lección maxistral	22	44	66
Proxecto	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolverá de maneira individual 4 comentarios de texto baixo as directrices do profesorado.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no desenvolvemento e resultado do proxecto de investigación, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o profesorado e o grupo de estudantes dos resultados do proxecto de investigación. Se levará a cabo de maneira grupal, anque excepcionalmente poderá ser un traballo individual pero previamente acordado co profesorado.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto de investigación a desenvolver polo/a estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia na aula por parte do profesorado.
Traballo tutelado	Lectura de textos e realización dos comentarios e doutras actividades autorizadas na aula polo profesorado.
Debate	Exposicións, discusión e comentarios orales sobre os proxectos de investigación e as temáticas tratadas na aula.
Presentación	Presentación do traballo práctico do proxecto de investigación de carácter grupal (excepcionalmente poderá ser individual, previamente acordado co profesorado) por parte do alumnado ante os/as compañeiros/as e o profesorado.

Tests	Description
Proxecto	Elaboración dun traballo práctico consistente nun proxecto de investigación sobre consumo de carácter empírico e grupal, tutorizado e orientado polo profesorado (excepcionalmente poderá ser un traballo individual pero previamente acordado co profesorado).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Avaliación continua mediante 4 traballos de comentarios de texto (autor/a, contexto da obra, resumen das ideas principais e comentario crítico persoal), cada un deles sobre un dos catro bloques de temas teóricos da materia expostos na aula, os cales se entregarán en Moovi nunha data preestablecida. A avaliación continua tamén se baseará na observación da participación do alumnado na aula.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C7 D3 A3 B3 D8 A4 B4 D10 A5 B5 D13 B6 D15 D19 D20
Debate	Debates e discusión ordenadas na aula en torno as temáticas tratadas durante o curso	10	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C7 D3 A3 B3 D8 A4 B4 D10 A5 B5 D13 B6 D15 D19 D20
Presentación	Exposición na aula e ante os compañeir@s do traballo práctico do proxecto de investigación. Se valorará a sistematización da información, a claridade expositiva, o uso de TICs e a capacidade didáctica de transmisión de contidos.	10	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C7 D3 A3 B3 D8 A4 B4 D10 A5 B5 D13 B6 D15 D19 D20
Proxecto	Realización dun traballo práctico consistente nun proxecto de investigación sobre consumo de carácter grupal por equipos de ata 5 alumn@s por proxecto. Terá que presentarse públicamente na aula e entregarse a súa versión final en Moovi na data que estableza previamente o profesorado, ou entregalo en papel impreso na data do exame. (Excepcionalmente poderá ser un traballo individual, pero previamente terá que se acordalo co profesorado).	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C7 D3 A3 B3 D8 A4 B4 D10 A5 B5 D13 B6 D15 D19 D20

Other comments on the Evaluation

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo "datas exames".

O alumnado da modalidade de avaliación Continua terá que asistir polo menos ao 80% das clases para ser avaliado nesta modalidade. Será necesario obter polo menos un 4 sobre 10 puntos en cada un dos dous tipos principais de avaliación: no traballo tutelado (parte teórica) e no traballo do proxecto de investigación sobre consumo (parte práctica). É dicir, mínimo de 4 puntos na avaliación dos catros traballos de comentarios de texto (parte teórica) e un mínimo de 4 puntos na avaliación do traballo do proxecto de investigación de consumo (parte práctica), para poder sumar as notas dos dous tipos de avaliación e así establecer a nota final da materia. Se se aprobase só unha parte e entre as dúas partes non se sumase o aprobado, gardarase a nota da parte aprobada para a 2ª oportunidade-convocatoria de xullo, onde o alumnado terá que facer un exame sobre a parte non aprobada (preguntas de contido teórico ou práctico da materia, dependendo da parte da materia a recuperar).

O alumnado da modalidade de avaliación Non Continua deberá examinarse na data oficial do exame da 1ª oportunidade-convocatoria mediante unha proba escrita de preguntas que terá dúas partes diferenciadas: a) preguntas pechadas (tipo test) e abertas (desenvolvemento) sobre o contido teórico e b) preguntas abertas (desenvolvemento) sobre a parte práctica de metodoloxía e elaboración dun proxecto de investigación sobre consumo.

A parte da materia (teórica ou práctica) superada na 1ª oportunidade-convocatoria, non será obxecto de avaliación na 2ª oportunidade-convocatoria de xullo, considerándose, por tanto, como aprobada inicialmente, aínda que terá que examinarse da parte da materia non aprobada na 2ª oportunidade-convocatoria de xullo para poder obter o aprobado final da materia no curso académico correspondente.

O alumnado (avaliación Continua e Non Continua) que suspenda ou non se presente á 1ª oportunidade-convocatoria deberá que ir á 2ª oportunidade-convocatoria de xullo e terá que realizar unha proba escrita de preguntas sobre a materia. O exame terá dúas partes diferenciadas: a) preguntas pechadas (tipo test) e abertas (desenvolvemento) sobre o contido teórico e b) preguntas abertas sobre a parte práctica de metodoloxía e elaboración dun proxecto de investigación.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alonso, L.E., **La era del consumo**, 1ª, Siglo XXI, 2005

Alonso, L. E. y Conde, F., **Historia del consumo en España: una aproximación a sus orígenes y primer desarrollo**, 1ª, Debate, 1994

Alonso, L.E., Fernández, C.J. y Ibáñez, R., **Estudios sociales sobre el consumo**, 1ª, CIS, 2020

Arribas, L. (coord); De Lucas Mantilla, A.; Mañas Ramíres, B. Ortí Mata, M., **Sociología del consumo e investigación de mercados:una guía didáctica**, 1ª, UNED, 2013

Barthes, R., **El sistema de la moda y otros escritos**, 1ª, Planeta, 2022

Barthes, R., **La aventura semiológica**, 2ª, Paidós Comunicación, 1993

Bauman, Z., **Vida de Consumo**, Fondo de Cultura Económica, 2007

Bauman, Z., **Trabajo, consumismo y nuevos pobres**, 2ª, Gedisa, 2008

Bocock, R., **El consumo**, 1ª, Talasa, 1993

Bourdieu, P., **La distinción: criterios y bases sociales del gusto**, Taurus, 2006

Baudrillard, J., **El sistema de los objetos**, 8ª, Siglo XXI, 1985

Braudillard, J., **La sociedad del consumo**, Siglo XXI, 2012

Chaney, D., **Estilos de vida**, 1ª, Talasa, 1996

García, N., **Culturas híbridas**, 1ª, Grijalbo, 1990

Lipovetsky, G., **El imperio de lo efímero: la moda y su destino en las sociedades modernas**, 6ª, Anagrama, 2006

Lipovetsky, G., **La era del vacío: ensayo sobre el individualismo contemporáneo**, 13ª, Anagrama, 2000

Simmel, G., **Filosofía de la moda**, 1ª, Casimiro Libros, 2014

Standing, G., **El precariado**, 1ª, Pasado y Presente, 2013

Veblen, T., **Teoría de la clase ociosa**, Fondo de Cultura Económica, 1992

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria**

Subject	Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria			
Code	O05G130V01905			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Barreiros de la Torre, Delmiro			
Lecturers	Barreiros de la Torre, Delmiro			
E-mail	dbarreiros@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	A materia pretende introducir ao alumnado de Educación Social no estudio dos problemas sociais desde unha perspectiva psicosocial, así como á análise e a intervención na comunidade, primando a participación activa da mesma e a potenciación dos seus recursos. Asimesmo intenta contribuir ao enriquecemento da súa formación aportando conceptos, teorías e ferramentas metodolóxicas para desenvolverse no seu labor con/en grupos, ampliando a súa perspectiva sobre os conflitos intra e intergrupales e as posibilidades de introducir dinámicas que contribúan á cooperación e a resolución consensuada e madura dos problemas da comunidade. Pretende, en suma, amosarlles as potencialidades inherentes á vida grupal fronte ás estratexias individualistas á hora de promover a calidade de vida e o benestar social d@s cidadáns e potenciar o seu labor como mediadores ou facilitadores sociais cedéndolle o protagonismo ós membros da comunidade e fomentando a súa participación en grupos formais e/ou informais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade

D11 Habilidades interpersoais

D12 Compromiso ético

D13 Autonomía na aprendizaxe

D14 Adaptación a situacións novas

D15 Creatividade

D17 Iniciativa e espírito emprendedor

D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

D20 Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A2	B4	C1	D1
Integra críticamente os supostos psicosociais que están na base dos procesos de intervención socioeducativa.	A3			D8
				D12
				D13
				D18
				D20
Coñece as bases para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A2	B3	C2	D1
		B4	C5	D8
				D12
				D13
				D20
Ten unha base para analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A2	B4	C4	D1
	A3		C5	D4
			C7	D12
				D13
				D20
É capaz de asesorar na elaboración, deseño, aplicación e avaliación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas no contexto da comunidade.	A2	B5	C5	D7
		B6	C9	D9
			C10	D10
			C11	D11
			C14	D13
			C15	D14
				D15
			D20	
Coñece os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A2	B1	C5	D1
		B5		D8
É capaz de manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas	A2	B4	C7	D1
	A3			
É capaz de dominar metodoloxías de dinamización social e cultural e potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención.	A2	B2	C11	D7
			C17	D9
				D10
				D11
				D12
				D13
				D15
			D17	
			D20	

Contidos

Topic	
Introducción:	A dinámica de grupos no contexto da intervención comunitaria
Nivel grupal. Conceptos básicos	A orixe psicosocial da dinámica de grupos. Características dos grupos e tipos de grupos. Etapas na formación dos grupos. Funcións dos grupos. Estructura grupal: afectiva, de roles, de comunicación, AS cohesión grupal. O clima grupal, o entorno físico. O liderado. A estrutura da tarefa. Toma de decisións. Rendemento grupal. Dinámica de grupos: niveis de análise.
Dinámica de grupos en Educación Social	Técnicas de presentación, coñecemento, confianza e animación; técnicas de comunicación; técnicas de cooperación; técnicas de toma de decisións e resolución de conflitos; técnicas de organización e planificación. Relacións intergrupos.
Intervención psicosocial comunitaria (I): bases teóricas	Bases conceptuais da intervención psicosocial comunitaria. Comunidade, sentimento de comunidade, potenciación comunitaria (empowerment), principio de emancipación, cambio comunitario, benestar e calidade de vida. Modelos teóricos

Intervención psicosocial comunitaria (II): Bases metodolóxicas	Bases metodolóxicas da intervención psicosocial comunitaria: avaliación de necesidades, recursos e programas. Técnicas de avaliación.
Intervención psicosocial comunitario (III) Planificación	A intervención psicosocial comunitaria como cambio planificado. Niveis de análise e intervención. Planificación da intervención: estratéxica, táctica e operativa. Ambitos. A Participación comunitaria. Exemplos de programas e proxectos de intervención comunitaria.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Seminario	14	16	30
Lección maxistral	20	35	55
Traballo tutelado	0	44	44
Presentación	1	10	11
Eventos científicos	1	0	1
Seminario	6	0	6
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: -Presentación da materia e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. -Detección de coñecementos e expectativas previas en relación á materia, intereses e grao de motivación.
Seminario	Actividade eminentemente práctica orientada á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais en relación coa intervención psicosocial comunitaria e a dinámica de grupos.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesorado, así como das directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. Adicaranse as derradeiras sesión para a súa exposición.
Traballo tutelado	O alumnado, preferiblemente en grupo, e, de non ser posible esta opción, de xeito individual elaborará un traballo centrado en algún dos aspectos do temario ou realizará un proxecto de intervención con grupos.
Presentación	Exposición oral por parte do alumnado, previa presentación escrita, dos traballos tutelados levados a cabo.
Eventos científicos	Conferencias, charlas ou exposición ou ben mesas redondas, debates... realizados por algún experto poñentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Seminario	Entrevistas mantidas polo alumnado co profesorado para asesoramento e desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Lección maxistral	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Seminario	Seminarios Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Traballo tutelado	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.

Seminario	Titoría en grupo Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico
-----------	--

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
Description						
Seminario	Asistencia, participación e realización das actividades prácticas relacionadas con dinámica de grupos e intervención comunitaria propostas polo profesorado. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15	A2 A3	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C2 C4 C5 C7 C9 C10	D1 D4 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17 D18 D20
Traballo tutelado	Elaboración de proxectos de intervención comunitaria nos que se contemple a utilización de diversas dinámicas de grupos á hora de deseñar as actividades. Puntuación máxima: ata 2,5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo a metade neste apartado para superar a proba.	25	A2 A3	B2 B4 B5	C2 C4 C5 C9 C10 C11 C14 C15 C17	D1 D4 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17 D18 D20
Presentación	Exposición dos traballos ou proxectos de intervención realizados. Puntuación máxima: ata 1 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.5 punto neste apartado para superar a proba.	10	A2 A3		C17	D1 D4 D8 D9 D11 D13 D15 D20
Exame de preguntas obxectivas	Realización de dúas probas tipo test proba A (25%) e unha segunda proba B (25%) (preguntas con varias opcións de resposta), que incluírá diversas preguntas cortas de carácter aberto adicionalmente, sobre os contidos do temario. Descontaranse os erros dos acertos nas preguntas pechadas. Puntuación máxima: ata 5 puntos da nota final. Punto de corte para aprobar este apartado da materia: responder correctamente á metade das preguntas.	50	A2 A3	B1 B4	C1 C17	D1 D13 D18 D20

Other comments on the Evaluation

Observacións

a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

b. Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio .

Avaliación

Alumnado Non Presencial que non poida seguir actividades de aula de xeito regular: criterios similares aos da modalidade presencial coa salvedade de que como non participan nas actividades prácticas de aula compensarán éstas con un traballo adicional práctico ademais do teórico. A súa avaliación basearase en: examen que combina preguntas de tipo test con preguntas curtas sobre material impreso vinculado con temario que se lle indicará oportunamente (Proba A: 25% máximo da calificación e outra proba B: 25% máximo da calificación), un traballo teórico (25% máximo da calificación), un traballo práctico (25% máximo da calificación), ambos planificados previamente de acordo co profesor. Para facer a media dos traballos co exame haberá que ter aprobado éste.

O alumnado de modalidade presencial que non alcance o 70% de asistencia nos controis que se fagan nas sesións teórico-prácticas, enténdese que pasará á modalidade de tipo non presencial.

Segunda Convocatoria (Xullo): se conservarán para a Convocatoria de Xullo as calificacións das competencias e probas superadas en convocatorias previas, examinándose o alumnado só das competencias e probas non superadas anteriormente.

□As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico□.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Nota: data oficial de exame do 1º Período/Cuatrimestre (ver Taboleiro Titulación ou web da Facultade para saber día, hora e aula, e data revisión). <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Examen convocatoria de xullo: (ver Taboleiro Titulación ou web da Facultade para saber día, hora e aula, e data revisión):

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Blanco, A., y Rodríguez, J, **Intervención psicosocial.**, Pearson., 2007

Fernández , I., **Psicología de la intervención comunitaria**, Desclée de Brower, 2012

Froufe, S., **Técnicas de grupo en la animación comunitaria.**, Amarú., 2005

Marín, M., Troyano, Y., **Trabajando con grupos: técnicas de intervención.**, Pirámide., 2011

Maya, I., García; M., y Santolaya , F. J., **Estrategias de intervención psicosocial: casos prácticos.**, Pirámide, 2011

Pérez, M.J., **Dinámica de grupos en formación de formadores: casos prácticos.**, Herder., 2011

Sánchez, A, **Manual de psicología comunitaria: un enfoque integrado.**, Pirámide, 2007

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G130V01301

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

Other comments

Recomendacións, □outros comentarios□

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Educación ambiental para o desenvolvemento sostible**

Subject	Educación ambiental para o desenvolvemento sostible			
Code	O05G130V01906			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Vázquez Dorrio, Angel Manuel			
Lecturers	Vázquez Dorrio, Angel Manuel			
E-mail	amdorrio@uvigo.es			
Web				
General description	Formación inicial dos futuros educadores sociais en educación ambiental para o desenvolvemento sostible			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)			
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos			
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional			
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas			
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)			
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar			
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre			
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento			
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural			
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás			

C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
C20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
D2	Planificación e organización
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Capacidade de autoanalise crítico dos seus preconceptos, valores e hábitos en relación ao medio e á crise ambiental.	A1 A2 A4 A5	B2	C1 C3 C4	D3 D5 D6 D8 D10 D12
2. Capacidade de aplicar no seu desenvolvemento profesional unha visión complexa, dinámica e integrada dos elementos e procesos, biofísicos, socioculturais e económicos, que é preciso ter en conta para a construción dunha sociedade sustentable.	A2 A3 A4	B1 B2 B3	C1 C3 C19	D2 D5 D8 D12
3. Contribuír a desenvolver nos alumnos de Educación social as capacidades que lles permitan coñecer e valorar a contorna natural, así como as súas posibilidades de acción e de coidado.	A1	B1 B2		D5 D6 D8 D9 D12
3. Recoñecer e aplicar a Educación Ambiental como unha ferramenta social e comunitaria para o cultivo da cultura da sustentabilidade.	A1 A2	B1 B3 B4	C4 C5 C6 C8	D3 D8 D12 D13
5. Identificar os roles e os ámbitos profesionais específicos no campo da Educación Social orientados ao logro da sustentabilidade.	A2 A5	B2 B3 B4 B5 B6	C2 C6 C7 C8	
6. Coñecer técnicas, experiencias, recursos e infraestruturas para traballar a Educación Ambiental no ámbito non formal.	A4 A5	B1 B4 B6	C5 C17 C18	D5 D6 D7 D9 D10 D11 D12

7. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, relacionados coa EA.

A1 B4 C7 D2
 A2 B5 C8 D4
 A3 B6 C9 D5
 C10 D8
 C11 D9
 C12 D13
 C13
 C14
 C15
 C16
 C17
 C20

Contidos

Topic	
Introdución ao Medio ambiente	<ul style="list-style-type: none"> - Concepto de medio ambiente - Recursos naturais e tipos - Impacto ambiental - Interacción Sistema ecolóxico-sistema económico. - A crise ambiental - Diferentes alternativas ante a problemática ambiental - Desenvolvemento sustentable. - Índices de medida da sostenibilidade
Problemas medio ambientais do mundo actual	<ul style="list-style-type: none"> - A auga un bien escaso.. - O deterioro do medio litoral e marino. - Contaminación atmosfera. - A pérdida dos nosos bosques. - Contaminación solo. - Desequilibrios norte-sur. - Consumo desmesurado. - Superpoblación - A biodiversidade en España: un gran tesoro - O problema enerxético. - Os residuos
Concepto e fundamentos da Educación Ambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Perspectiva histórica da Educación Ambiental. - Concepto e fundamentos. - Modalidades da Educación Ambiental: formal, non formal e informal. - Obxectivos, características e dificultades da E.A.
Técnicas e Recursos para a Educación Ambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Libros de texto e manuais. - Trípticos. - Xogos de simulación - Itinerarios didácticos. - Talleres. - Software. - Equipamentos para traballar a Educación Ambiental (Aulas de Natureza, granxas-escola, centros de interpretación).
Actividades e xogos para a Educación Ambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Actividades prácticas relacionadas ca auga. - Actividades prácticas relacionadas co solo. - Actividades prácticas relacionadas ca enerxía. - Actividades prácticas relacionadas cos residuos.
Deseño e elaboración de programas de Educación ambiental.	<ul style="list-style-type: none"> - Estructura dun programa de Educación Ambiental - Planificación e deseño - Temporalización - Recollida de datos. - Adecuación o grupo receptor e a súa demanda. - Avaliación.
Introdución a avaliación de actividades, programas e recursos	<ul style="list-style-type: none"> - Tipos de Avaliación. - Revisión de diferentes programas de Educación Ambiental.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	23	10	33
Traballo tutelado	10	45	55
Presentación	1	0	1
Traballo tutelado	10	50	60
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballo tutelado	Elaboración individual e en pequeno grupo de varios documentos nos que se reflectan as características do traballo levado a cabo. Os alumnos/as deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: Titorías individuais: ao final da clase. Titorías grupais: sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. Formación on-line coa plataforma Moovi: para o intercambio e/ou debate, consulta de dúbidas,
Traballo tutelado	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: Titorías individuais: ao final da clase. Titorías grupais: sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. Formación on-line coa plataforma Moovi: para o intercambio e/ou debate, consulta de dúbidas,

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.	30				
Presentación	Exposición de traballos por parte do alumnado	10	A4 A5	B5	C5 C6 C7 C8 C9 C10	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D13
Traballo tutelado	Documento elaborado polo estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante proceso de formación. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	30	A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5 B6	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C10 C11 C12 C14 C16 C17 C19	D3 D5 D6 D7 D12 D13

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C16 C17 C18 C19 C20	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13
----------------------------------	---	----	----------------------------	----------------------------------	---	--

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN

Valorarase a adquisición de competencias da materia mediante os seguintes procedementos e criterios de avaliación e cualificación: . - Asimilación dos conceptos teórico-prácticos da materia.- Capacidade de utilizar os devanditos conceptos á hora de aplicalos en contextos específicos. - Dominio da linguaxe didáctico-científico, capacidade de argumentación e de razoamento lóxico, rigor e claridade argumentativa. - Claridade das exposicións, utilización dos recursos e elaboración do material didáctico axeitado. - Interese, iniciativa e participación do alumnado. - Capacidade de análise crítica de exemplificacións metodolóxicas, actividades e recursos propios da área. - Uso correcto da lingua, con especial atención á ortografía, sintaxe e redacción. - Uso axeitado das fontes de información e manexo correcto da bibliografía utilizada. Os traballos presentados deben ser orixinais e mostrar claridade expositiva, estruturación e sistematización, coherencia interna, orixinalidade e creatividade, capacidade de crítica e autocrítica, capacidade de análise e síntese, e corrección ortográfica.

A cualificación final da materia resultará da integración das distintas notas nas actividades realizadas. A porcentaxe que se lle asigna a cada parte será como mostra no apartado anterior.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

CONVOCATORIA DE XULLO

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Para a data oficial de exames consultar a web da facultade <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php> no espazo "docencia exames"

AVALIACION PARA O ALUMNADO NON PRESENCIAL

A) PLAN DE TRABALLO PARA ALUMNADO QUE NON ASISTE A CLASES TEÓRICAS (XOVES)

- Porcentaxe cualificación: 30% da nota final

Na plataforma MOOVI, Sección Documentos iranse colgando sucesivamente os materiais e presentacións teóricas sobre as que versará o exame.

B) PLAN DE TRABALLO PARA ALUMNADO QUE NON ASISTE A DINÁMICAS (MÉRCORES)

- Porcentaxe cualificación: 35% da nota final

Realización dos exercicios que se atopen na plataforma MOOVI que se indiquen. Terán que facerse de forma individual, aínda que estean explicitados para traballo en grupo na aula.

C) PLAN DE TRABALLO PARA ALUMNADO QUE NON ASISTE AO LABORATORIO (XOVES)

- Porcentaxe cualificación: 35% da nota final

Deseño dun programa de intervención en E.A. Tedes que programar dúas sesións de 4 horas cada unha sobre unha problemática ambiental e destinatarios que vós consideredes, focalizando no deseño de actividades a realizar.

IMPORTANTE: A superación da materia supón aprobar o exame e a entrega das tarefas anteriormente descritas.

*****

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Cascón, P. e L. Martínez Ten, **En busca de los objetivos del Milenio 4 : un cuento, juegos y actividades para lograr un medio ambiente sostenible y un mundo solidario**, Editorial Catarata, 2007

Flor Perez, J.I., **Hablemos de medio ambiente : para conocer cómo funciona nuestro entorno y poder actuar**, Editorial Pearson, 2006

Granados Sánchez, J., **Manual de medio ambiente y sostenibilidad**, Editorial Dykinson, 2010

Kramer, F., **Manual práctico de educación ambiental. Técnicas de simulación, juegos y otros métodos educativos**, Ediciones Catarata, 2002

Sánchez Sánchez-Cañete, Francisco Javier, **Juegos y actividades de cultura ambiental y cambio climático**, Ediciones Mágina, 2008

Complementary Bibliography

Amador, L. V. y Esteban, M, **Desde la educación social a la educación ambiental. Hacia una intervención educativa socioambiental.**, 2011

Aznar, P. y Ull, M. A., **La responsabilidad por un mundo sostenible. Propuesta educativas a padres y profesores.**, Desclée De Brouwer., 2013

Granados Sánchez, J., **Manual de medio ambiente y sostenibilidad**, Editorial Dykinson, 2010

Heras, P, **Educación ambiental y materiales didácticos. Una visión del estado de la cuestión.**, Area, M. y otros (Coords.), Materiales y recursos, 2010

Melendro, M., Murga, M.A., y Cano, A. (Coords.), **IDEAS: Iniciativas de Educación Ambiental para la Sostenibilidad.**, Uned, 2011

MMA Ministerio de Medio Ambiente, **Guía de recursos para la educación ambiental. Materiales y equipamientos.**, CENEAM, 2010

Murga-Menoyo, M. A., **Desarrollo sostenible. Problemáticas, agentes y estrategias.**, UNED/McGraw Hill, 2013

Novo, M., **El Desarrollo Sostenible. Su dimensión ambiental y educativa.**, Ed. Pearson, Prentice Hall., 2007

Unesco, **Cómo construir un programa de educación ambiental.**, Los libros de la catarata., 1995

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Educación intercultural e para a paz**

Subject	Educación intercultural e para a paz			
Code	O05G130V01907			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Carrera Fernández, María Victoria			
Lecturers	Carrera Fernández, María Victoria Pérez Enríquez, María Esther			
E-mail	mavicarrera@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/maria-victoria-carrera-fernandez/			
General description	<p>A materia de Educación Intercultural e para a Paz oriéntase á promoción dos conceptos relativos á Paz e á Interculturalidade, na súa acepción positiva, no marco da Paradigma Sociocrítico da Educación; así como nos principais fitos históricos da Educación para a Paz, os compoñentes da disciplina e a Educación para a Cidadanía e a Convivencia no marco dos Dereitos Humanos, así como nas estratexias e recursos adecuados para a intervención. Así mesmo promove no alumnado a interiorización de valores de respecto e tolerancia en positivo, solidariedade e empatía. E capacítalle para recoñecer situacións de violencia non só directa, senón tamén estrutural e simbólica; así como desenvolver estratexias e programas de prevención da violencia e promoción da convivencia.</p> <p>Proxéctase en diversos campos profesionais: Intervención socioeducativa non formal, entre a que podería destacarse o lecer infantil e xuvenil; así como o marco da educación de persoas adultas; en centros e proxectos de integración de grupos en situacións de conflito social; ou en ONGs. Así como na intervención educativa formal nos centros educativos, servindo á vez de ponte ou conexión entre estes e a súa contorna, establecendo un diálogo entre escola e familia, e entre escola e outros axentes de educación non formal da contorna local e comunitaria.</p> <p>Contribuíndo, en definitiva, á formación dun pensamento crítico propio que oriente unha práctica profesional comprometida e democrática</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades

D3 Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega

D12 Compromiso ético

D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer e comprender os principais fitos históricos da Educación para a Paz.	A1 A3 A4	B4		D3 D12 D18
Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar programas de Educación Intercultural e para a Paz nos diferentes contextos socioeducativos.	A1 A2 A5	B2 B3 B4 B5 B6	C3 C10	D3 D12 D18
Promocionar a cultura de paz no ámbito socioeducativo, establecendo pontes de colaboración entre o ámbito escolar e a educación non formal e informal	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C3 C10 C19	D3 D12 D18
Valorar a diversidade en todas as súas manifestacións (étnica, racial, cultural, lingüística, sexual ou de xénero) e desenvolver unha capacidade crítica e empática, de compromiso ético cos colectivos en situación de desvantaxe social.	A2 A3	B1	C3 C10	D3 D12 D18
Coñecer o método socioafectivo, así como as diferentes técnicas e estratexias de Educación Intercultural e para a Paz, e ser capaz de poñelas en marcha nos diversos contextos socioeducativos.	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B4	C3 C10 C19	D3 D12 D18

Contidos

Topic	
Formulacións teóricas e metodolóxicas.	<p>Aproximación teórica: Concepto de Paz e Interculturalidade. Outros conceptos chave (violencia, otredade, conflito e educación en valores). Cara a un concepto de Educación Intercultural e para a Paz no marco do Paradigma Sociocrítico.</p> <p>Aproximación histórica: Antecedentes (a contribución pedagóxica e o legado da non-violencia). O movemento de Educación para a Paz anterior á II Guerra Mundial. O movemento de Educación para a Paz entre as dúas Guerras Mundiais. O movemento de Educación para a Paz despois da II Guerra Mundial (a creación da ONU e a UNESCO, o Movemento da Non-violencia e a achega da Investigación para a Paz). A Educación para a Paz na actualidade (labor actual da UNESCO, achegas dos foros sociais mundiais, movementos sociais, pacifistas e sociopedagóxicos).</p>
Componentes.	<p>Dereitos Humanos. Desarme. Desenvolvemento. Comprensión Internacional. Interculturalismo. Educación e resolución de conflitos. Educación non sexista.</p>
A educación para a convivencia e a cidadanía.	<p>Educación para a paz e democracia Educación para a paz e diversidade sexual, cultural e funcional. Fenómenos de otredade nos espazos socioeducativos. Educación para a convivencia en institucións de educación formal e non formal.</p>
Recursos e estratexias de acción nos diversos ámbitos educativos.	<p>Recursos e estratexias. O método socioafectivo. Experiencias de boas prácticas na nosa contorna.</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	12	12	24

Seminario	9	30	39
Traballo tutelado	4	42	46
Traballo tutelado	6	0	6
Presentación	3	6	9
Actividades introductorias	2	0	2
Aprendizaxe colaborativa	6	5	11
Debate	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e expresión escrita.
Traballo tutelado	Traballos realizados na aula como complemento ás sesións teóricas e prácticas. Preferiblemente de carácter grupal e co obxectivo de facer mais significativos os contidos de aprendizaxe.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto. Pódese levar a cabo individual ou grupalmente.
Actividades introductorias	Actividades de presentación da materia, análise de coñecementos previos, actitudes e intereses/expectativas en relación á materia.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Titorizase ao alumnado en horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade). Ademais dedícanse algúns tempos na clase para a organización e tutela dos traballos grupais.
Presentación	Titorizase ao alumnado nos horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade)
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	Titorizase as dúbidas do alumnado nos horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade)

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	As conclusións de cada seminario serán recollidas nunha síntese e reflexión persoal.	40	A1 A2 A3 A4	B4	C3	D3 D12 D18
Traballo tutelado	Son traballos en grupos pequenos, cunha supervisión constante por parte do profesor/a.	30		B4 B5	C3 C10	D3 D12
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos/as seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C3 C10 C19	D3 D12 D18

Other comments on the Evaluation

A) DESCRIPCIÓN DAS CARACTERÍSTICAS DA AVALIACIÓN

Avaliación para alumnado asistente: terá a consideración de asistente o alumnado que asista polo menos o 80% de a materia. A avaliación será continua, comentando co alumnado a súa situación en cada momento. Consistirá na realización dun diario de prácticas no que se recollerán as principais conclusións de cada un dos seminarios (40%), así como na realización dun traballo grupal tutelado (30%) e dun exame de preguntas obxectivas (30%). Para superar a materia será preciso alcanzar polo menos o 50% de todos os apartados de a avaliación.

Avaliación para alumnado non asistente: terá a consideración de non asistente o alumnado que non alcance o 80% de a asistencia á materia. Para non asistentes, propónse unha avaliación semellante: traballo tutelado (30%); exame de preguntas obxectivas (40%); o diario de sesións sobre os seminarios será substituído por un resumo e valoración crítica dos diferentes temas do programa (30%), chegando á posibilidade de nota máxima.

En ambos casos, é necesario alcanzar polo menos o 50% de cada apartado da avaliación. De non ter superada a materia na convocatoria de xuño, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

B) As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas neste curso académico

C) As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcee.uvigo.es/es/>) no espazo "datas exames"

D) Outras cuestións: en coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

E) Outras cuestións: en relación ao alumnado do curso ponte, coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para o alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Cid, X.M., Carrera, M.V. ; Díaz, C. (Coords.), **A Paz. Punto de (25) Encontro (s) de Educadores e Educadoras**, Andavira, 2012

Freire, P., **Pedagogía del oprimido**, Paz e Terra, 1970

Freire, P., **Pedagogía de la indignación**, Morata, 2001

Jares, X.R., **Educación para la paz. Su teoría y su práctica**, Popular, 2005

Monclús, A. & Sabán, C. (Coords.), **Educación para la paz. Enfoque actual y propuestas didácticas**, CEAC, 2008

Complementary Bibliography

Carrera, M.V., **Educando Queer: el educador/a social como agente de subversión de género en la escuela**, 2013

Ariño, A., **Estilos de aculturación y conciencia intercultural. En J. García Roca & J. Lacomba (Eds.), La inmigración en la sociedad española (pp. 245-266)**, Bellaterra, 2008

Camps, V., **Educación para la ciudadanía.**, Fundación ECOEM, 2007

Carrera, M.V., DePalma, R. & Lameiras, M., **Toward a more comprehensive understanding of bullying in school settings**, 2011

Carrera, M.V., Lameiras, M. & Rodríguez, Y., **Heteronormatividad, cultura y educación: un análisis a propósito de XXY**, 2013

Cid, X.M., Carrera, M.V., Diéguez, N. & Cid, A., **Educación per a la pau en la trajectòria freinetiana. Del seu discurs originari als actuals moviments de l' escola moderna a la península Ibèrica**, 2017

Córdoba, D., Sáez, J. & Vidarte, P. (Coords.), **Teoría Queer: políticas bolleras, maricas, trans, mestizas**, 2ª ed., Egales, 2007

DePalma, R. & Atkinson, E. (Eds.), **Interrogating heteronormativity in primary schools: The work of the No Outsiders project.**, Trentham, 2009

Hicks, D., **Educación para la paz: cuestiones, principios y prácticas en el aula**, Morata, 1993

Priegue, D., **A escola en Galicia e os desafíos do alumnado inmigrante: Avaliación dun programa para familias inmigrantes.**, 2008

Ribotta, A., **Educación en Derechos Humanos. La asignatura pendiente.**, Dykinson, 2006

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación ambiental para o desenvolvemento sostible/O05G130V01906
Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103
Xénero e educación social/O05G130V01305
Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Xerontoloxía e educación social**

Subject	Xerontoloxía e educación social			
Code	O05G130V01908			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Failde Garrido, José María Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mvazquezv@uvigo.es			
Web	http://http://193.146.32.240/tema1213/claroline/course/index.php			
General description				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D14	Adaptación a situacións novas
D15	Creatividade

D17 Iniciativa e espírito emprendedor

D18 Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

D20 Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento dos contextos de traballo e as necesidades nos eidos concretos comunitarios e especializados da Intervención Profesional do Educador en Xerontoloxía.	A3	B2	C5	D13
	A4	B4	C14	D15
		B5		D17
Comprensión do proceso de avellentamento fisiolóxico e os Síndromes Xeriatricos que condicionan a vellez con enfermidade.	A2	B3	C1	D1
	A3	B5	C10	D7
	A4	B6	C15	
Detectar os mitos, estereotipos e as respostas sociais ante a vellez e os valores propios das persoas de idade avanzada, e promover a atención centrada na persoa.	A3	B1	C4	D8
	A4	B3		
		B4		
		B5		
Capacidade para a recoñecer as limitacions funcionais no proceso de avellentamento normal.	A3	B1	C1	D10
	A4	B4	C2	
		B5	C7	
Utilización de ferramentas e técnicas de Valoración Xerontolóxica especializadas para o desenvolvemento de Programas Individualizados de atención e a realización de informes xerontolóxicos.	A2	B3	C4	D1
	A3	B4		D7
	A4	B5		D9
Manexo dos recursos e ferramentas para desenvolver Programas de Intervención Xeragóxica para Persoas Maiores, Cuidadores e para os Centros de Atención Xeriatrica.	A4	B2	C2	D11
	A5	B3	C5	D17
		B5	C9	
		B6	C10	
			C11	
			C14	
		C17		
Entrenamento en técnicas e habilidades específicas para o desenvolvemento da prevención do avellentamento e a promoción do Avellentamento Activo e a mellora da vida n vellez (empowerment xerontolóxico), coa práctica da Intervención Xeragóxica.	A2	B1	C2	D7
	A4	B2	C7	D10
		B3	C9	D11
		B4	C14	
		B5	C17	
		B6		
Adquirir técnicas de intervención preventiva para a dependencia xeriatrica e a adaptación de contextos de vida para as persoas maiores en situación de dependencia	A2	B1	C2	D4
	A4	B2	C11	D7
		B3	C14	D12
		B5		D20
Manexo dos recursos de Comunicación e Intervención Xeragóxica eficaz con Persoas Maiores con síndromes asociados, Cuidadores profesionais e/ou familiares e sociedade.	A3	B1	C2	D4
	A4	B2	C4	D7
	A5	B3	C9	D9
		B5	C14	D10
			C17	D11
				D12
				D14
				D15
				D17
				D18
			D20	
Coñecemento sobre estratexias de intervención xeragóxica ante o enfermar, a morte e o duelo para Persoas Maiores, Profesionais e familiares.	A2	B3	C1	D9
	A4	B4	C5	D11
		B5	C7	D12
			C9	D14
			C11	
			C14	

Contidos

Topic

1. Necesidades, demandas e recursos de Atención en Xerontoloxía Social. ¿en verdade hai tantas persoas Maiores en Galicia, en España ou no mundo?
¿Que é a Xeragoxía e cal é a súa utilidade na sociedade do século *XXI?

1.1 Conceptos en Xeriatría e en Xerontoloxía. *Educación social xerontolóxica: Xeragoxía ou Xerontagoxía.
1.2 Demografía sociosanitaria xeriatrica
1.3 Situación social das persoas Maiores en España e en Galicia.
1.4 Realidades xeriatricas. O desdibuxo da vellez en Galicia. Mitos e estereotipos xerontolóxicos na néboa.

¿Hai traballo neste ámbito?

¿É realmente boa actividade profesional a Xerontoloxía educativa?

2. Intervención Xerontolóxica: Programas e experiencias: ¿Intervención ou Apoio? Aprendizaxes para desenvolver o teu primeiro proxecto de intervención Xeragóxica (...os teus recursos para o primeiro verán).	2.1 Guías para o desenvolvemento de Programas de Intervención. 2.2 Deseño dun programa Xeragóxico: propostas 2.3 Elaboración de Informes de resultados. 2.4 Presentación en ppt, ou similar, do Programa deseñado de apoio ás Persoas Maiores.
3. Dependencia e Vellez: Algúnhas das chamadas síndromes xeriatricas e qué facer dende a intervención xeragóxica. A maioría independente e o benestar na vellez: técnicas e habilidades de análises e apoio.	3.1 Concepto de síndrome xeriatrico 3.2 Grandes síndromes en xeriatría 3.3 As demencias no *DSM-5: Trastornos neurocognitivos maiores e menores
4. Estratexias e Técnicas de valoración xerontolóxica, Escalas, test e ferramentas de Avaliación.	4.1 Casos practicos. Obradoiro 4.2 Traballo de campo 4,3 Saída de campo a Centros xeriatricos

"Avaliar para intervir, durante e despois..."

Primeiro avaliación, e despois Apoio organizado.

5. A planificación da atención especializada. Guía-esquema para o desenvolvemento de Programas de intervención xeroeducativa. O teu primeiro traballo de Educación social para a Xerontoloxía educativa.	5.1 Deseño práctico dun programa Xeragóxico posibilitista nun contexto real 5.2 Elaboración de Informes de discusión e resultados ou de posibles resultados.
6. Técnicas de traballo xeriatrico e de comunicación en xerontoloxía, Porque as palabras importan...	6.1 Síndromes sensoriais e especificidades en comunicación con persoas maiores 6.2 Comunicación en situacións patológicas. 6.3 Comunicación na terminalidad 6.4 O elderspeak ou unha forma sutil de maltrato

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	5	6
Lección maxistral	22.5	12.5	35
Saídas de estudo	1	14	15
Traballo tutelado	10	40	50
Resolución de problemas	1	10	11
Foros de discusión	2	1	3
Seminario	4.5	7.5	12
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6
Traballo	1	5	6
Estudo de casos	1	5	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	*Sesión de presentación da materia, dos recursos *bibliográficos, *información web, contidos e sistemas de *evaluación. *Visionado de Anuncios, noticias, vídeos e curtos.
Lección maxistral	*Exposicións participativas mediante *presentacións de Temas Teóricos e Prácticos, seminarios e propostas de exercicios de consolidación de competencias a desenvolver polo Alumnado
Saídas de estudo	Visitas Técnicas os diferentes Centros; servizos e Programas de Atención Xerontolóxica públicos e privados, con sesións de avaliación conxunta ou grupal posteriores.
Traballo tutelado	Revisións temáticas e presentación de traballos feitos polo alumnado, de maneira individual ou *grupal, baixo orientación e condución do Profesor
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e se realizan exercicios da avaliación mediante autoavaliación de actitudes e coñecementos.

Foros de discusión	Opcional: Actividade individual na que se debaten de maneira virtual diferentes propostas de análises de intervención Xerontolóxica
Seminario	Opcional: Actividades encamiñadas a profundar naqueles aspectos máis relevantes ou temáticas específicas de interese para o Alumnado. Elaboración de curtos, vídeos e imaxes sobre educación xerontolóxica ou Xerontoxica.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Análise do Programa da materia, das necesidades do Grupo de alumnado, da realidade xerátrica da vellez en Galicia, España e Europa. Procura de recursos na rede, avaliación documental e bibliográfica.
Seminario	Tutorización individualizada e grupal para traballos de campo e traballos de análise
Traballo tutelado	Realización de polo menos dúas tutorías individuais por Alumno/a
Resolución de problemas	Atención mediante correo-e ou teléfono móbil, e no despacho do profesor, para análise do Programa da materia, os traballos ou os exames
Foros de discusión	Opcional. Apoio mediante foros en plataforma docente
Tests	Description
Traballo	Atención persoal e grupal para apoio na realización do Programa de Intervención ou Apoio.
Estudo de casos	Tutorización individual ou grupal para exercicios de análise de caso ou contexto

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results				
Saídas de estudo	Faranse Visitas técnicas tuteladas a centros e Programas de atención a persoas Maiores, con Informes realizados polo Alumnado	10	A3	B3 B4	C1 C4	D1 D8 D9 D10 D11 D12 D14
Traballo tutelado	O Alumnado, de maneira individual e ocasionalmente grupal fará revisións e presentacións de Temas e Proxectos relacionados coas accións de Apoio as Persoas Maiores, as súas familias, os cuidadores e a Sociedade. Elaborar un Proxecto de Intervención Xeragóxica nun contexto real e de desenvolvemento posible.	40	A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	D1 D4 D7 D15 D17 D18 D20	
Resolución de problemas	Exercicios en clase ou remitidos (caso de non presenciais) mediante propostas definidas de análise grupal ou individual sobre competencias de saber, saber facer e saber estar en Xerontoloxía social.	3	A2 A3	B4	C1 C2 C4 C5 C7 C9 C10 C11 C14 C15 C17	
Foros de discusión	Opcional: valoración de respostas a foros de debate	2	A4 A5	B1	C1 C2 C5 C7 C15	D1 D4 D8 D13 D17 D18 D20
Seminario	Nos Seminarios, cada Alumno/realizará unha revisión sobre os coñecementos actuais temas propostos	5	A3	B4	D1 D4 D8 D13 D18	

Exame de preguntas obxectivas	Valorar os resultados da aprendizaxe do alumno en relación aos obxectivos propostos para Alumnado.	40	A2	B1	C1	D1
			A3	B2	C2	D7
			A4	B3	C4	D8
			A5	B4	C5	D10
				B5	C7	D11
				B6	C9	D13
					C10	D17
					C11	D20
					C14	
					C15	
					C17	

Other comments on the Evaluation

O Alumnado presencial e non presencial deberá facer todos os Traballos Tutelados, Resolución de problemas, Traballos de Seminarios e Foros de debate no prazo que se establezca en cada caso; desenvolver e participar na Visita técnica, e a realización de próba test e preguntas curtas de coñecemento teórico e práctico.

Así mesmo, incluso os alumnos que non demostren alcanzar as competencias básicas da materia na convocatoria de xuño, terán dereito a realizar a convocatoria de Xullo. No entretanto, as competencias xa alcanzadas na avaliación de Xuño poderanse conservar como superadas para a convocatoria de Xullo, de xeito que as partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª convocatoria, considerándose polo tanto, como aprobadas neste Curso académico.

DATA DE EXAMES: A sinalada e aprobada na data oficial pola Facultade. Consultar: Taboleiro de anuncios e a web da Facultade.

e na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/es/>) no espazo "datos exames"

Outras cuestións: en coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Outras cuestións: en relación ao alumnado do curso ponte, coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para o alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Bermejo, L., **Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores. Guía de buenas prácticas**, Editorial Médica Panamericana, 2010

Bermejo, L., **Gerontología educativa. Cómo diseñar proyectos educativos con personas mayores**, Editorial Médica Panamericana, 2005

Martínez Rodríguez, T., **Personas mayores y lenguaje cotidiano. El poder de las palabras**, primera, Fundación Pilares, 2020

Bonafont, Anna, **Atención centrada en la persona: Historia de Vida y plan personalizado de atención y de apoyo al proyecto de vida**, primera, Fundación Pilares, 2020

VVAA, **Educational Gerontology An international Journal**, suscripción, Routledge,

Complementary Bibliography

Castañeda García, P., **Vejez, dependencia y salud. Guía práctica de gerontología.**, Pirámide, 2009

Gil Gregorio, P (Coord), **Manual de buena practica en cuidados a las personas Mayores**, Sociedad española de geriatría y gerontología, 2013

Snowdon, D., **678 monjas y un científico**, primera, Editorial Planeta S. A., 2002

Martínez Heredia, N. y otros, **Personas mayores y educación social: teoría e intervención**, Manuales Minor. Universidad de Granada, 2017

Levy, B.R., **Age-Stereotype Paradox: Opportunity for Social Change**, The Gerontologist cite as: Gerontologist, 2017, Vo, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Programas de educación social na terceira idade/O05G130V01911

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación e animación sociolaboral/O05G130V01701

Other comments

O incremento de persoas maiores en España, e especialmente en Galicia fai precisa a formación de novos profesionais para traballar en Equipo, capaces de avaliar situacións específicas.

A xeración de postos de traballo neste sector de atención Xerontolóxica constitúe un reto docente e de formación continuada para os profesionais.

A Xerontoloxía é unha materia de presente e futuro de necesidade imperante na que a Xeragoxía, ou Educación Xerontolóxica, presenta un espazo de emprego e de actividade progresiva, tanto nos Centros de Atención a Persoas Maiores como na comunidade.

IDENTIFYING DATA**Discapacidade e educación social**

Subject	Discapacidade e educación social			
Code	005G130V01909			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	González Fernández, Antonio			
Lecturers	González Fernández, Antonio			
E-mail	aglez@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia pretende proporcionar, de forma xeral, unha aproximación á discapacidade, abordando os seus determinantes epistemolóxicos, psicolóxicos e sociais, así como as principais medidas de intervención e tratamento.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			
C20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional			
D8	Capacidade crítica e autocrítica			
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
D15	Creatividade			
D20	Orientación á calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
O alumnado terá coñecementos das bases lexislativas que regulan a discapacidade	A1	B4	D8
	A2		D10
	A5		

O alumnado será capaz de realizar unha delimitación conceptual de discapacidade, ademais de realizar unha clasificación dos tipos e coñecer as necesidades educativas especiais que, xeralmente, demandan.	A1	B1	C5	D4
	A2	B2	C10	D8
	A3	B3	C20	D10
	A4	B4		D20
	A5	B5		
		B6		

O alumnado ha de ser capaz de deseñar, planificar e intervir con persoas que presentan necesidades educativas especiais.	A2	B1	C1	D1
	A3	B2	C2	D4
	A4	B3	C5	D8
	A5	B4	C10	D10
		B5	C20	D15
		B6		D20

Contidos

Topic	
Aproximación conceptual á discapacidade: definición e clasificación.	Concepto. Tipos.
Necesidades educativas especiais	Delimitación conceptual. Modalidades.
Programas no marco da discapacidade: deseño, planificación e intervención.	Elementos dun programa.
Bases legislativas en discapacidade.	Normativa nacional e autonómica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	17	50	67
Lección maxistral	22	0	22
Seminario	5	0	5
Exame de preguntas obxectivas	1	50	51

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	Traballos de aula e titorías de grupo. Avaliarase o nivel de construción de coñecemento e a autonomía persoal. Tamén a capacidade de integración de información e de redacción final da mesma.
Lección maxistral	Presentación, por parte do profesor, das temáticas básicas da materia. Asistencia e participación.
Seminario	

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Durante a súa elaboración, levarase a cabo un seguimento individualizado a través do correo electrónico, das titorías e nos Grupos Medios.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado Un ou dous traballos grupais. Avaliaranse no produto final (PDF) os seguintes aspectos: adecuación do índice e dos contidos ao esquema presentado; utilización dos documentos propostos; fiabilidade das fontes utilizadas; relevancia dos contidos, en especial para a educación social; seguimento da normativa (APA ou similar), especialmente en citas e referencias; coherencia e corrección na redacción final do manuscrito.	40	B3 C5 D4 B4 C10 D8 B5 C20 D10 B6 D15 D20
Seminario Titorización de traballos e presentación do produto final elaborado.	20	A1 B4 C1 D1 A2 A3 A4 A5
Exame de preguntas obxectivas Proba tipo test que avalía o grao de coñecemento dos contidos da materia	40	B4 C5 D20 C10

Other comments on the Evaluation

Para que se contabilice na nota final a proba tipo test, a/o estudante deberá obter nela (polo menos) unha nota de 5 puntos sobre 10. En caso de non superar o exame tipo test, na acta aparecerá a nota obtida no exame.

Para calcular a nota final da materia, computaranse conxuntamente as probas de Traballo tutelado (4 puntos) e de Seminario (2 puntos). Polo tanto, cunha puntuación conxunta igual ou superior a 3 puntos, consideraranse "Aprobadas" ambas probas.

Indícase, así mesmo, que se conservarán as cualificacións das competencias logradas na primeira convocatoria para a convocatoria de Xullo, na cual as alumnas e os alumnos (coa materia suspensa en decembro) serán avaliadas/os só das competencias/probas non superadas na convocatoria anterior. Para o traballo tutelado suspenso, indícanse os aspectos xerais que deben ser mellorados.

As/os **estudantes non asistentes** deberán presentarse á proba de tipo test co mesmo temario e tipo de preguntas que os asistentes (ata 40% da nota); tamén se lles poderá entregar algún outro material (adicional ao do alumnado asistente) para este exame final.

Ademais, deberán entregar algún(s) traballo(s) de investigación teórico-práctico(s) sobre algunha das temáticas da materia (ata 25% da nota). Este(s) traballo(s) deberá(n) ser previamente consensuado(s) co docente da materia polo menos 2 meses antes do exame coa finalidade de poder levar a cabo una titorización adecuada do(s) mesmo(s) durante este período de 2 meses (polo menos, con 2 tutorías presenciais). A actividade de "Presentación" será obrigatoria para o alumnado non asistente. Nela, a/o estudante non asistente presentará o(s) seu(s) traballo(s) e relacionaráo(s) con diferentes temas do temario (ata o 15% da nota).

As **datas do exame final** correspondente ás convocatorias de decembro-xaneiro e xuño-xullo poderanse consultar no taboleiro de anuncios da Facultade de Educación e Traballo Social de Ourense e tamén na súa web.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

López-González, M., López, M. y Llorente, V. J., **La discapacidad: aspectos educativos y sociales**, Aljibe, 2009

Fernández Jiménez, C., **Capacidades diversas y Educación Social**, Pirámide, 2019

Complementary Bibliography

De Pablo Blanco, C., **Manual práctico de discapacidad intelectual**, Síntesis, 2010

First, M., **DSM-5: Manual de diagnóstico diferencial**, Médica Panamericana, 2015

Etxeberría, X., **La convención sobre los derechos de las personas con discapacidad: la perspectiva ética.**, 2011

Gaona, S. X. B., & Jenkins, B. C., **Comunicación sexual: diferencias entre padres de hijos con y sin discapacidad.**, 2018

Salmón, I. H., & Premia, S. R., **Una mirada inclusiva hacia la normativa educativa: limitaciones, posibilidades y controversias.**, 2017

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Estratexías de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

IDENTIFYING DATA**Educación social nos servizos sociais**

Subject	Educación social nos servizos sociais			
Code	O05G130V01910			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Nieto Castro, María Belén			
Lecturers	Nieto Castro, María Belén Sánchez Roura, María Begoña			
E-mail	belnietoc@gmail.com			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	Trátase dunha materia optativa enmarcada no módulo "Ámbitos e axentes da educación social" que procura o achegamento do estudantado aos servizos sociais como ámbito profesional fundamental para os/as educadores/as sociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas			
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional			
D5	Xestión da información			
D6	Resolución de problemas e toma de decisións			
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación			
D8	Capacidade crítica e autocrítica			
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Coñecer as distintas formas de dar resposta ás necesidades sociais ao longo da historia	A1 A5	B4	C1 C7	D1
Valorar e comprender o obxecto, mecanismos de actuación e modos de provisión dos servizos sociais no ámbito autonómico, así como a estrutura xeral, a organización e os principais servizos e prestacións	A1 A3	B4 B5	C2 C8	D1 D2 D5 D9
Adquirir habilidades, actitudes e aptitudes necesarias para o coñecemento, uso, manexo e análise da lexislación de servizos sociais e da iniciativa privada.	A2 A5	B1 B4 B5	C2 C7 C8	D1 D2 D3 D4 D6 D8
Coñecer as funcións e a especificidade da intervención dos educadores/as sociais nos diferentes programas e dispositivos dos servizos sociais, tanto no nivel comunitario como especializado.	A4 A5	B3 B6	C1 C2 C7 C8	D1 D2 D4 D5 D6 D7 D9
Actuar na resolución das situacións de vulnerabilidade, conflito, crise, carencias ou dificultades.	A2	B2 B3	C2 C7 C8	D1 D2 D6 D7 D8 D9

Contidos

Topic	
1. Marco Conceptual no que se configuran os servizos sociais: as necesidades sociais e os recursos sociais .	1.1. Concepto e tipoloxía. 1.2. Métodos de detección das necesidades. 1.3. Modos de satisfacer as necesidades. 1.4. Recursos Sociais. Concepto e características.
2. Evolución e situación actual da Acción Social: Concepto e características, etapas históricas da acción Social.	2.1. A Acción Social. 2.2. Etapas históricas da Acción Social. 2.3. A Caridade. 2.4. A Beneficencia. 2.5. A Asistencia Social. 2.6. Benestar Social, 2.7. Política Social e Sistemas de Protección Social.
3. Marco Normativo e niveis organizativos dos servizos sociais.	3.1. Marco Normativo. 3.2. Nivel Organizativo: Obxetivos, características, principios e niveis de atención. 3.3. Servizos comunitarios básicos e específicos. Programas e prestacións. 3.4. Servizos sociais especializados. Programas, servizos e prestacións por sectores de intervención.
4. Funcións e competencias dos/as Educadores/as Sociais nos distintos niveis de atención dos Servizos sociais.	4.1. Funcións e competencias dos/as Educadores/as Sociais nos distintos niveis e sectores de intervención

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	22	44	66
Traballo tutelado	9	22	31
Presentación	3	10	13
Eventos científicos	3	0	3
Estudo de casos	4	12	16
Exame de preguntas obxectivas	2	17	19

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elaborará un traballo sobre os servizos sociais nun sector de poboación, con especial referencia as funcións e intervención do educador social no mesmo.
Presentación	Exposición por parte do alumnado do traballo realizado e doutras tarefas encomendadas.

Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos	Análise de casos e situacións vinculadas a intervención dos/as educadores/as sociais nos servizos sociais, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, completar coñecementos, diagnósticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elaborará un traballo sobre os servizos sociais nun sector de poboación, con especial referencia as funcións e intervención do educador social no mesmo.
Estudo de casos	Análise de casos e situacións vinculadas a intervención dos/as educadores/as sociais nos servizos sociais, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, completar coñecementos, diagnósticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado do traballo realizado e doutras tarefas encomendadas.
Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elaborará un traballo sobre os servizos sociais nun sector de poboación, con especial referencia as funcións e intervención do educador social no mesmo.	30	A1 A2 A3 A5	B4 B5 B6	C1 C7 D3	D1 D2 D3 D4 D5 D8
Presentación	Exposición do traballo realizado sobre un servizo social e as funcións e especificidades dó/a educador/a social no mesmo. Outras exposicións	10	A2 A4 A5		D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9	
Estudo de casos	Análise de casos e situacións vinculadas a intervención dos/as educadores/as sociais nos servizos sociais.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C7 C8	D1 D2 D5 D6 D7 D8 D9
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test sobre os contidos teóricos da materia.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5	C1 C2 C7	D1 D2 D5 D6

Other comments on the Evaluation

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Educación e de Traballo Social, campus Ourense. No espazo de [ ]datos de exame[ ].

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto como aprobadas neste curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

A. Avaliación Continúa.

A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.

A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas.

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido de 15 días dende o inicio das clases.

Como pode observarse a planificación do proceso ensinanza-aprendizaxe concibe como unha avaliación continua e esixe a presenza do estudantado nas actividades prácticas que se desenvolverán ao longo do curso.

A avaliación do estudantado realizarase en segun:

- 1) *Exame dos contidos teóricos.* Exame de 20 preguntas tipo tes ou curtas. Valorándose sobre 10. Terá que superar o 5 para estar aprobado. É dar o 40% da nota final do estudante.
- 2) *Avaliación das actividades.* Terán que ser presentadas todas aquelas practicas realizadas na aula, relacionadas cos contidos impartidos. Traballo tutelado (30%), estudo de casos (20%) Presentación (10%). Valoraranse sobre 10. Terán que superar o 5 para estar aprobadas.

Para a avaliación da parte práctica da modalidade asistencial, o profesor poderá pedir a defensa individual o grupal de cada una das prácticas do cartafol dossier.

O estudante terá que ter todas as partes aprobadas para superar a materia.

Sendo así, esixiráselle ao estudantado a súa presenza nas actividades durante o curso verificable con listas de asistencia. Sinalar que non chega con asistir á clase, nin que o que se avalía é a asistencia do/a estudante. O avaliable son os resultados do proceso de ensinanza-aprendizaxe reflectidos nos exercicios e actividades ben realizados e a participación activa e pertinente nas clases prácticas.

Quede expresamente claro que a docente non pedirá ao estudante explicación ningunha de por que non acode á clase e, tendo en conta que a asistencia ás clases na Universidade non son obrigatorias. Tampouco aceptará «escusas» ou «desculpas» respecto das ausencias deste.

Se o/a estudante deixa de asistir á clase, sexa cal sexa a circunstancia, terá que optar pola segunda modalidade de avaliación (coa única excepción de enfermidade xustificada con certificado médico ou pasamento dun familiar próximo; situacións das cales se solicitará acreditación).

B. Avaliación Global.

Aqueles estudantes que opten por non asistir ás clases prácticas, ou non poidan, ou pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan máis de cinco faltas na parte práctica da materia (grupos medianos e pequeno grupo), terán que demostrar igualmente que os seus compañeiros a adquisición das diferentes competencias da materia.

Realizaranse na datas oficiais de exame para cada oportunidade de avaliación establecida no calendario académico.

Isto farano nunha única proba ou exame final o día da convocatoria oficial. Que constará de dúas partes, unha parte teórica e outra parte practica. Realizando unha a continuación da outra. Os dous exámenes suporán o 100 % da nota final do estudante.

-O exame constará de dúas partes:

1. Exame con preguntas da parte teórica supoñerá o 50 % da nota final. Tendo que sacar como mínimo un un 5 sobre 10, para considerarse aprobado.
2. Exame con preguntas da parte práctica que será realizado despois da primeira parte. Consistirá en vinte preguntas curtas ou tipo test. Terá un tempo determinado, sobre 30mn.

-Cada exame suporá o 50 % da nota final, tendo que sacar como mínimo un un 5 sobre 10, para considerarse aprobado.

-Terán que ter superados os dous exames, con un 5, para poder realizar a media aritmética entre as dúas notas, e poder superar a sinatura se superan o 5 na media aritmética.

-A parte teórica da materia pódese estudar por completo a través da bibliografía básica recomendada.

-En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba responder os contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolto ao longo do curso e demostre ter adquiridas as competencias específicas da materia. Esta

parte pode estudala a través de textos existentes na biblioteca, dos apuntamentos da clase, e realizando os traballos de grupo.

C. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, no serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese cursos académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Casado, D., **Introducción a los Servicios sociales**, Ed. Popular,

Lei 13/2008, **Servizos Sociais de Galicia**,

Vallés Herrero, J., **Manual del educador social, intervención en servicios sociales.**, Ed. Pirámide,

Complementary Bibliography

Bueno Abad, J.R., **Servicios sociales, planificación y organización**, Mestral,

Doyal, Len y Gough, I., **Teoría de las necesidades humanas**, Icara,

Decreto 99/2012 de 16 de marzo, **Servicios sociales comunitarios y su financiamiento**,

Galindo López, E., **La educación social desde la práctica de los servicios sociales**, Walancelen,

Rondón García, L., **Metodología de la educación social. Recorrido por diferentes ámbitos profesionales. Capítulo "El educador social en los servicios sociales" pp. 231-251**, Dykinson,

Santos Martí, J., **El cuarto pilar. Un nuevo relato para los servicios sociales**, CGTS-Paraninfo,

---

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Programas de educación social na terceira idade**

Subject	Programas de educación social na terceira idade			
Code	O05G130V01911			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Pérez Enríquez, María Esther			
Lecturers	Pérez Enríquez, María Esther			
E-mail	me_perez@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	<p>Nun momento no que a educación social se atopa en plena expansión e se percibe como unha actuación necesaria no estado de benestar, a intervención socioeducativa con persoas maiores é fundamental, se temos en conta que estamos ante unha sociedade que envellece.</p> <p>Resulta evidente que o primeiro paso para unha intervención socioeducativa acorde cos tempos é a conceptualización e a perspectiva dende a que se aborda o proceso de envellecimento. Ademais do coñecemento e análise de diferentes propostas de intervención con este colectivo.</p> <p>Todo isto define o núcleo esencial da materia Programas de Educación Social na Terceira Idade.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D14	Adaptación a situacións novas
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer, analizar e conceptualizar, dun xeito introductorio, a vellez; os mitos e estereotipos; os dereitos das persoas maiores;...	A1	B1	C2	D1
	A3		C6	D4
				D14
				D20

1. Analizar e comprender as políticas sociais e institucionais na atención das persoas maiores.	A1 A2 A3	B1 B4	C6	D1 D4 D14 D20
2. Traballar, desenvolver e aplicar as principais habilidades de intervención e formación de grupos e equipos de traballo, que guían a acción socio-educativa coas persoas maiores	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4	C2 C17	D1 D4 D14 D20
3. Desenvolver programas socio-educativos en institucións de maiores.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5	C2 C15 C17	D1 D4 D14 D20
4. Organizar e xestionar institucións de maiores.	A1 A2 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6	C2 C17	D1 D4 D14 D20

Contidos

Topic	
Introducción.	Concepto de vellez; mitos e estereotipos; dereitos das persoas maiores;...
1. Políticas sociais e institucionais na atención das persoas maiores.	1.1. Introducción. 1.2. Servicios e recursos sociais. 1.3. Programas e servicios sanitarios.
2. Acción socio-educativa con maiores.	2.1. Introducción. 2.2. Habilidades de intervención no traballo con maiores. 2.3. Desenvolvemento de grupos e equipos de traballo.
3. Desenvolvemento de programas socio-educativos en institucións de maiores.	3.1. Breve introducción. 3.1.1. Envellecemento e aprendizaxe ao longo da vida. 3.1.2. Educación xerontolóxica e boas prácticas socioeducativas con persoas maiores. 3.2. Proposta de programas socioeducativos. 3.2.1. Programas de carácter transversal. 3.2.2. Programas orientados ao benestar físico. 3.2.3. Programas orientados ao benestar psíquico-cognitivo-emocional. 3.2.4. Programas orientados ao benestar socioafectivo. 3.2.5. Programas de carácter instrumental.
4. Organización e xestión de institucións de maiores.	4.1. Introducción: Evolución da atención ás persoas maiores. 4.2. A calidade nos centros xerontolóxicos e a súa avaliación. 4.3. A función directiva. 4.4. Recursos humanos: turnidades. 4.5. Marketing.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	3	1	4
Traballo tutelado	4	24	28
Seminario	10	16	26
Presentación	6	7	13
Lección maxistral	12	24	36
Aprendizaxe colaborativa	8	18	26
Exame de preguntas obxectivas	2	15	17

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	Os/as estudantes elaboran dous documentos e/ou investigacións sobre a temática da materia, un individual e outro grupal. Trátanse de dúas actividades autónoma de/dos estudante/s que inclúen a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Presentación	Exposición oral por parte do alumnado, ante a docente e o alumnado, dos resultados dos traballos tutelados (previa presentación escrita).
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos da materia
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	- As sesións maxistrais, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Traballo tutelado	- A elaboración dos traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico). - Ademais, á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de traballo na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías, ou a través do correo electrónico.
Seminario	- Os seminarios, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Presentación	- As presentación/ exposicións dos traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico). - Ademais, á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de traballo na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías, ou a través do correo electrónico.
Aprendizaxe colaborativa	- A aprendizaxe colaborativa, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	- A preparación da proba tipo test, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial (directamente na aula e/ou nos momentos que a profesora ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	30	A1 B1 C15 D1 A2 B2 C17 D4 A3 B4 D14 A5 B5 D20 B6
Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración de dous documentos sobre a temática da materia e/ou investigación. Un levarase a cabo en grupo, de forma escrita. Ademais, conxuntamente con este documento, tamén se valorará o seguimento da elaboración do traballo. E outro realizarase de xeito individual e igualmente, de forma escrita.		

Seminario	Nestes seminarios realizaranse diferentes actividades: Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras. Lectura e comentario de textos. Visionado e comentario de material audiovisual. Debates. Obradoiros prácticos.	20	A1 B1 C2 D1 A2 B2 C6 D4 A3 B3 C15 D14 A4 B4 C17 D20 A5 B5 B6
Presentación	Tamén se valorará a exposición ou presentación e defensa que se faga dos traballos tutelados na aula.	10	A2 B1 C17 D1 A3 A4 D4 D14 D20
Aprendizaxe colaborativa	Realización de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.	10	A1 B1 C2 D1 A2 B2 C15 D4 A3 B3 C17 D14 A4 B4 D20 A5 B5 B6
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba tipo test para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben). Esta proba será de carácter opcional para aqueles/as alumnos/as que desexen subir a súa nota global.	30	A1 B1 C15 D1 A2 B4 C17 A3

Other comments on the Evaluation

O alumnado non asistencial: deberá falar coa profesora ao principio do curso, para acordar un plan de traballo específico. Os criterios de avaliación serán os seguintes: Proba tipo test: 70%. Traballos titorados: 30%.

Segunda convocatoria: As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Datas, horas e revisións dos exames: As publicadas na páxina web da Facultade de Educación e Traballo Social.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Belchí, G., Martínez, S., e Salmerón, J.A., **Competencias del profesional de la educación social en la promoción del envejecimiento activo. Educación Social. Revista de Intervención Socioeducativa, (76), 33-56., 2020**

Bermejo, L., **Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores. Guía de buenas prácticas.,** Editorial Médica Panamericana, 2010

Bermejo, L., **Gerontología educativa. Cómo diseñar proyectos educativos con personas mayores,** Editorial Médica Panamericana, 2005

Calvo de Mora, M., **A profesionalización da educación social na xerontoloxía como logro de futuro. Galeduso, 11, 52-59, 2015**

C.E.E.S.G., **Funcións das educadoras e educadores sociais. Persoas maiores,** C.E.E.S.G/ Deputación da Coruña, 2018

Maños, Q., **A planificación centrada na persoa. Un novo paradigma da educación social. Galeduso, 11, 60-73, 2015**

Martínez, N. y Bedmar, M. (Eds.), **Personas mayores y Educación Social: Teoría e intervención,** Universidad de Granada, 2017

Complementary Bibliography

Agudo, S., **La educación social y las personas mayores: reconstruyendo identidades. Revista de Educación Social, 8, 2008**

Allègre, E., y Gassier, J., **100 fichas de animaciones para personas mayores,** Paidotribo, 2017

Bermejo, L., **Envejecimiento activo, pedagogía gerontológica y buenas prácticas socioeducativas con personas adultas mayores. Educación social. Revista de Intervención Socioeducativa, 51, p.27 - p.44, 2012**

Causapié, P.; Balbotín, A.; Porras, M. e Mateo, A. (Dirs.), **Envejecimiento Activo. Libro Blanco,** Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad., 2011

Cid, X.M. e Pérez, M.E., **Gerontología educativa e intergeneracionalidad. Perspectivas Sociales/ Social Perspectives, 18(1), 95-125, 2016**

Gutiérrez, M. y Herráiz, G., **Escuela de abuelos. Proyecto intergeneracional,** 9788484569039, Titant Lo Blanch, 2007

Muíño, M., Peña, S., e Iglesias, A., **Síndrome de Down y envejecimiento: una nueva situación que afrontar. Revista Española de Discapacidad, 7(II), 157-164., 2019**

Muñoz, J., **Personas mayores y malos tratos**, Pirámide, 2004

Ojea, A.M., Pérez, M.E. e Cid, X.M., **Follas de vida: O comezo dunha andaina no medio rural de envellecemento activo e educación interxeracional**. En X.M. Cid (Ed.). **Investigacións para explicar e avanzar en educación (pp. 51-68)**, Andavira editora, 2018

Pérez, M.E., e Fernández, L., **Educación social e persoas maiores: a musicoterapia como apoio socioeducativo nos centros de día**. En X.M. Cid (Coord.). **Estudos e Investigacións na Facultade de Educación de Ourense 100 anos despois d**, Andavira editora, 2016

Rodríguez, P., **La atención integral centrada en la persona Principios y criterios que fundamentan un modelo de intervención en discapacidad, envejecimiento y dependencia**, IMSERSO. Informes Portal Mayores, 2010

Vidal, C., **Actividades en grupo de mayores para entrenar la memoria: 60 propuestas de intervención**, EDITORIAL CCS, 2017

Villar, F., Celdrán, M., Serrat, R., e Cannella, V., **Abordando la diversidad en el envejecimiento activo: una propuesta de clasificación**. *Aula Abierta*, 47(1), 55-62, 2018

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Xerontoloxía e educación social/O05G130V01908

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Sexualidade e saúde**

Subject	Sexualidade e saúde			
Code	O05G130V01912			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Lameiras Fernández, María			
Lecturers	Lameiras Fernández, María			
E-mail	lameiras@uvigo.es			
Web	http://https://www.facebook.com/PT1ourense?ref=tn_tnmn			
General description	Partimos da premisa de que o desenvolvemento integral da persona pasa por recoñecer a importancia e o valor da educación afectivo-sexual, que debe ser contemplada como un dereito do individuo de recibir unha educación integral, e dentro dun eixe coeducativo no que se prime o traballo de valores igualitarios de corresponsabilidade e respecto. Xa que a sexualidade, como dimensión fundamental dá persoa, discorre inseparable dá nosa realidade e identidade persoal, e o mesmo tempo dende a súa dimensión interpersoal-relacional permítenos aproximarnos conxuntamente a afectividade e a súa manifestación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas			
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)			
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre			
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral			
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades			
D2	Planificación e organización			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos			
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
D14	Adaptación a situacións novas			
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			
D20	Orientación á calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Promover a comprensión dos importantes vínculos que poden establecerse entre a sexualidade e o afecto, e as repercusións do que eres ten na expresión da sexualidade	A3	B3	C1 C5 C7	D3 D9 D10

Adestrar no manexo de técnicas para o deseño e a implementación de programas de educación afectivo-sexual	A5	B2 B3 B5 B6	C2 C5 C8 C10 C11 C15 C19	D2 D10 D14 D18 D20
---	----	----------------------	--	--------------------------------

Contidos

Topic	
Bloque I. O ESTUDIO CIENTÍFICO DA SEXUALIDADE HUMANA	- O ESTUDIO DA SEXUALIDADE HUMANA: FUNDAMENTACION DO SEU ESTUDIO CIENTIFICO NO SECULO XIX. - HACIA A FORMALIZACIÓN DO ESTUDIO CIENTÍFICO DA SEXUALIDADE HUMANA: A ENTRADA NO SÉCULO XX. - O ESTUDIO CIENTIFICO DA SEXUALIDADE NA SEGUNDA MITADE DO SÉCULO XX: A CONSOLIDACIÓN
Bloque II. SEXUALIDADE E IDENTIDADES	-APROXIMACIÓN TEÓRICAS: SEXUALIDADE E IDENTIDADES. -A CONSTRUCCIÓN DA IDENTIDADE SEXUADA: O MODELO BINARIO HETERONORMATIVO. -OUTRAS IDENTIDADES LEXITIMAS
Bloque III SEXUALIDADE DESDE O MARCO DA SAUDE INTEGRAL: PLACERES, PROBLEMAS E VIOLENCIA	- OS CRITERIOS DA SAUDE SEXUAL - SEXUALIDADE E O PRACER SEXUAL - SEXUALIDADE E OS RISCOS: EMBARAZOS NON DESEXADOS E AS ITS E VIH/SIDA - VIOLENCIA DE XÉNERO: AS MÚLTIPLES VIOLENCIAS SEXUAIS: OFFLINE E ONLINE

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Lección maxistral	19	0	19
Traballo tutelado	15	45	60
Traballo tutelado	5	20	25
Presentación	3	2	5
Exame de preguntas obxectivas	1	36	37

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolverá de xeito GRUPAL a implementación e avaliará dunha parte do programa "Ni On ni Off" (Rodriguez et al., 2021) de prevención do (ciber)acoso sexual a un grupo de estudantes de secundaria.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolverá de xeito INDIVIDUAL un material audiovisual de duracion 3-5 minutos seguindo as indicacións da profesora, que será exposto no GM a partir da análise previa dalgún documento escrito ou audiovisual.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo ou actividade.

Atención personalizada

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results
-------------	---

Traballo tutelado	Traballo grupal: implementación e avaliación do programa "ni On ni Off" (Rodríguez et al., 2021) a un grup de estudantes de secundaria.	40	A5	B2 B5 B6	C2 C8 C10 C11 C15 C19	D2 D9 D14 D18
Traballo tutelado	Traballo individual e participación nas actividades levadas a cabo na aula.	10				
Presentación	Exposición da implementación do programa implementado e avaliado.	20			C7	D2 D3 D20
Exame de preguntas obxectivas	examen de 30 preguntas de tres opcións de resposta	30	A3 A5	C1 C5 C7		

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA

Alumnado que se acolla a modalidade de avaliación continua debe ter unha asistencia do 80% tanto en Gran Grupo como en Grupos Medianos. A avaliación continua segue os criterios da guía docente (ver na Web da Facultade o calendario de exámenes).

Para aprobar a materia é obrigatorio ter aprobadas tanto a parte teórica (examen) como a parte práctica (traballos).

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non cumpra o criterio da asistencia (80%) ten que ir a avaliación global seguindo os seguintes criterios:

Para superar a parte teórica da materia ten que realizar dúas probas obrigatoriamente no mesmo día:

1. Exame proba obxectiva tipo test: Ata 4 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 2 puntos para superar esta proba (a nota total supón o 40% da cualificación da materia). Cada dúas preguntas fallidas no exame, restará unha correcta. Contidos de exame: temas todos os bloques da materia.
2. Exame oral: Ata 2 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1 punto para superar esta proba (a nota total supón 20% da cualificación da materia). Contidos de exame oral: temas todos os bloques da materia.

Para superar a parte práctica da materia:

1. Traballo: ata 4 puntos pola realización dun traballo audiovisual de duración no superior a 15 minutos referido a unha temática relacionada co temario teórico-práctico da materia centrado no análise de 4 artigos de revistas científicas publicados entre 2022-2023-2024, ou de informes, ou material audiovisual sendo a nota mínima para aprobar a actividade 2 puntos (a nota total supón o 40% da cualificación do alumno/a).

Os traballos deberan entregarse o día do exame na plataforma Moovi da materia.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas oficiais dos exames e de revisións poden consultarse na web da Facultade de Educación e Traballo Social. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Lameiras, M., Carrera, M. V. y Rodríguez-Castro, Y., **PRIMERA PARTE: Sexualidad y Salud. El estudio de la sexualidad humana desde la perspectiva de género.**, Servicio Publicacións da Universidade de Vigo., 2013

Rodríguez-Castro, Y., Lameiras, M. Carrera, M. V. y Alonso, P., **Sexualidade e Saúde. Proposta didáctica**, Servicio Publicacións da Universidade de Vigo., 2014

Lameiras, M., Rodríguez-Castro, Y. Ojea, M. y Dopereiro, M., **Programa AGARIMOS: Programa coeducativo de desarrollo psicoafectivo y sexual.**, Pirámide, 2004, 2010 (2ª ed.)

Lameiras, M. y Carrera, M.V., **Educación sexual. De la teoría a la práctica**, Pirámide, 2010

Rodríguez Castro, Y., Alonso, P., Martínez, R. y Adá, A., **Ni on ni off: programa coeducativo de prevención de (ciber)acoso sexual**, Aranzadi, 2021

Ekman, K. E., **Sobre la existencia del sexo. Reflexiones sobre la nueva perspectiva de género.**, Catarata, 2021

Errasti, J. y Pérez Alvarez, M., **Nadie nace en un cuerpo equivocado: Éxito y miseria de la identidad de género**, Deusto, 2022

Misse, Miquel, **A la conquista del cuerpo equivocado**, EGALES S.L, 2020

Lameiras, M.; Rodríguez, Y. y Adá, A., **El cuerpo del delito: la cosificación sexual de las mujeres**, Tirant Humanidades, 2022

Lameiras, M., Rodríguez, Y. y Martínez, R., **La educación sexual en España: de las leyes a las aulas**, 2023

Complementary Bibliography

Rodríguez-Castro, Y., Lameiras-Fernández, y Carrera-Fernández, M. V., **Amor y Sexismo: una peligrosa relación en los y las adolescentes gallegos/as.**, doi: 10.17979/reipe.2015.0.02.234, 2015

Rodríguez-Castro, Y., Alonso, P., Lameiras, M. y Faílde, J.M., **Del sexting al cibercontrol en las relaciones de pareja de adolescentes españoles: análisis de sus argumentos.**, <http://dx.doi.org/10.14349/rlp.2018.v50.n3.4>, 2018

Lameiras, M., Carrera, M. V. y Rodríguez Castro, Y., **La educación sexual: un derecho en la [lista de espera] del sistema educativo en España.**, 2019

Rodríguez Castro, Y., Lameiras, M., Carrera, M. V. y Vallejo, P., **La fiabilidad y validez de la escala de mitos hacia el amor: las creencias de los y las adolescentes.**, 2013

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Subjects that it is recommended to have taken before

Xénero e educación social/O05G130V01305

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Trabalho de Fin de Grao**

Subject	Trabalho de Fin de Grao			
Code	005G130V01991			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Isorna Folgar, Manuel			
Lecturers	Isorna Folgar, Manuel			
E-mail	isorna.catoira@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/trabalho-fin-de-grao			
General description	Os estudos de grao actuais inclúen unha materia baixo a denominación de Trabalho de Fin de Grao. Este traballo ten como obxectivo evidenciar as competencias adquiridas ao longo de todo o proceso formativo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D16	Liderado
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A2	B4	C2	D8
	A3		C12	D19 D20
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas	A3	B2	C7	D1
		B3	C12	
		B5	C19	
		B6		
Ser capaces de presentar ante unha audiencia proxectos de investigación.	A4	B2	C9	D9
	A5	B6		D16

Contidos

Topic

Emprego de ferramentas básicas de investigación para analizar un tema proposto baixo a supervisión dun ou dunha director/a.

Elaboración do informe e defensa pública do mesmo.

Clase presencial en grupos medianos, para analizar os distintos tipos de proxectos que se poden realizar, e como abordalos.

Así como explicar os cambios normativos que realice a universidade e a propia Facultade, podendo alterar os contidos recollidos nesta guía, por estar condicionados a normativa de orde superior.

Contidos relacionados con materias do Grao aplicados á Educación Social.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Traballo tutelado	25	250	275
Presentación	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades dirixidas a presentación do TFG, proporcionando as orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo.
Traballo tutelado	O estudante elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción do TFG, sempre baixo as directrices do seu titor/a de TFG.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno/a do TFG realizado ante un Tribunal.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Orientación, seguimento e supervisión do TFG, de forma presencial ou a través da materia de Moovi, correo electrónico ou por teléfono.
Presentación	Orientación, seguimento e supervisión da presentación e exposición do TFG, de forma presencial ou a través de Moovi ou por correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	INFORME DO DIRECTOR/A DO TFG: A efectos de avaliación, o/a titor/a académico/a emitirá un informe no que valorará (de 0 a 10 puntos) a labor realizada pola alumna/o durante o período de elaboración do TFG.	30	A3	B4	C2	D19
				B5	C7	D20
				B6	C9	
					C12	
					C19	
Presentación	XUIZO DO TRIBUNAL AVALIADOR: Avaliación do traballo, da presentación escrita e defensa oral do TFG ante un Tribunal	70	A2	B2	C9	D1
			A4	B3		D8
			A5			D9
						D16

Other comments on the Evaluation

Estes criterios de avaliación pderán ser modificados, aplicando normativa de rango superior elaborada polo Claustro ou o Consello de Goberno da Universidade. Consultar periódicamente información relacionada co Traballo de Fin de Grao (TFG) na páxina web da Facultade, e especificamente no Grao de Educación Social, onde se irá actualizando progresivamente información específica sobre normativa, prazos, requisitos exixidos. Para máis información consultar a páxina web da Facultade de Educación e Traballo Social.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo 'datas exames'.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

A. P. A., **Manual de publicaciones de la American Psychological Association**, (3ª ed. traducida de 6th en inglés), Manual Moderno, 2010

Blaxter, L.; Hughes, C. & Tight, M., **Cómo se investiga.**, Graó, 2008

Ferrer, V. , Carmona, M. & Soria, V. (Eds.), **El trabajo de fin de grado: guía para estudiantes, docentes y colaboradores.**, McGrawHill., 2012

González García, J. M.; León Mejía, A. & Peñalba Sotorrío, M., **Cómo escribir un Trabajo de Fin de Grado**, Síntesis, 2014

Complementary Bibliography

Recomendacións

Other comments

A Bibliografía será a recomendada polo/a titor/a, en función do tema do seu traballo. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).